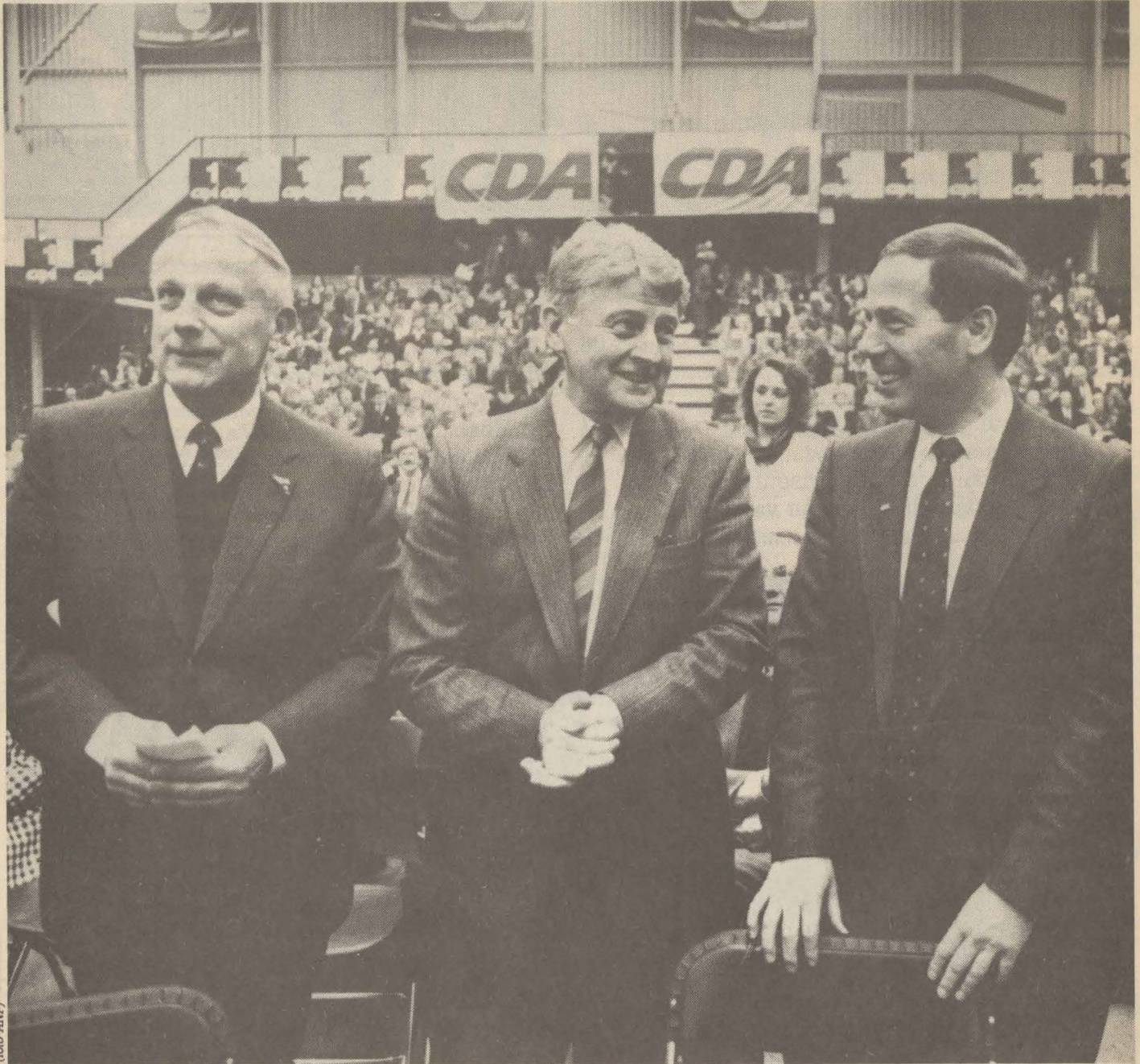

Informatie CDA '88/'89

Jaarverslag 1987

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

(foto ANP)

1987 was het jaar van de nieuwe voorzitter Wim van Velzen. Op 31 januari werd hij op een speciale Partijraad gekozen. Tijdens zijn eerste toespraak tot zijn achterban gebruikte hij het beeld van het CDA als huis: De eerste voorzitter Piet Steenkamp (links) legde de fundamenten, de tweede voorzitter (midden) Piet Bukman trok de muren op en Wim van Velzen (rechts) richt het huis in.

Op alle fronten verbreden en verdiepen

1987 was het jaar van de wijzigingen in de partijleiding en van de inzet van de vernieuwde politieke discussie binnen het CDA. Een nieuwe partijvoorzitter trad aan: Wim van Velzen. Samen met het vernieuwde Dagelijks Bestuur heeft hij een groot aantal lijnen uitgezet om tot verbreding en verdieping van het CDA te komen. Tevens vond een tweede vernieuwing binnen het Partijbestuur plaats.

Het Partijbestuur dat eenmaal in de zes weken vergadert is in de dagelijkse politieke actualiteit het besluitvormende orgaan. De dagelijkse gang van zaken wordt behartigd door het Dagelijks Bestuur, dat bestaat uit de partijvoorzitter, de beide vice-voorzitters, de penningmeester en de secretaris en de vier andere leden die gekozen zijn uit het Partijbestuur.

Het Dagelijks Bestuur vergadert om de drie weken en is mede daardoor in staat de actuele politiek op de voet te volgen en richting te geven aan de politieke visie van de partij.

Partijbestuur en Dagelijks Bestuur zijn dus heel belangrijk: de allerbelangrijkste organen zijn echter de Partijraad en het Congres.

Allereerst was 1987 het jaar van vernieuwing binnen de partijleiding. Tijdens een extra Partijraad in Den Bosch op 31 januari 1987 werd Wim van Velzen uit Waalwijk bij acclamatie gekozen tot de nieuwe partijvoorzitter. Hiermee werd de vacature-Bukman vervuld, die was ontstaan nadat de heer Bukman in de zomer van 1986 toe was getreden tot het kabinet-Lubbers-II. Daarnaast werd op 9 februari 1987 door het Partijbestuur een aantal vacatures in het Dagelijks Bestuur vervuld. Benoemd werden de kamerkringvoorzitters mw. De Goeij-Smulders (voorzitter Leiden) en de heer De Groot (voorzitter Dordrecht), alsmede mw. Ladders-Elfferich als vrijgekomen lid. Voorts werd de kamerkringvoorzitter van Groningen, de heer J. Verbree, benoemd tot penningmeester en daarmee tot opvolger van de heer Veenhof. In het jaarverslag over 1986 was al vermeld dat op de Partijraad van november 1986 de heer Van de Beeten tot nieuwe tweede vice-voorzitter was gekozen. Tot slot is op 1 januari 1987 de heer Bremmer als nieuwe partijsecretaris aan de slag gegaan. Hiermee zijn zeven van de negen dagelijks bestuurszetels bezet door nieuwe personen. Eerste vice-voorzitter mw. Van Mont-

frans-Hartman en het DB-lid Van der Top vormden de overgang van het oude naar het nieuwe Dagelijks Bestuur.

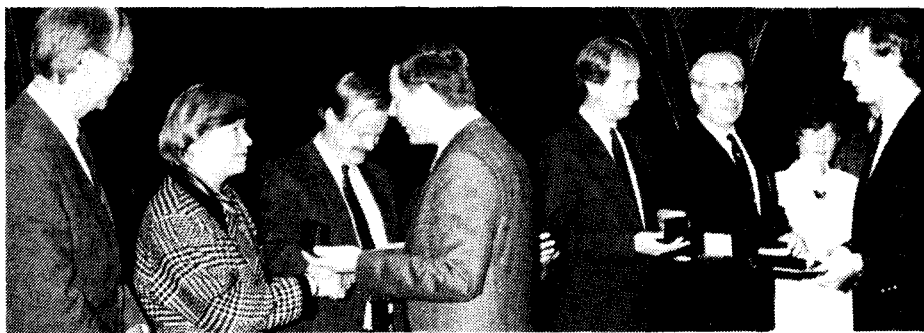
Drie-sporen-beleid

Het nieuwe Dagelijks Bestuur heeft onder het motto „verbreden en verdiepen” een drie-sporen-beleid ontwikkeld dat de volgende hoofdpunten bevat: 1. versterking van de partijpolitieke discussie; 2. ledenzorg en ledenwerving; 3. interne organisatie en dienstverlening. Bij het eerste punt is in overleg met het Partijbestuur een kalender ontwikkeld waarlangs op diverse politieke terreinen discussie binnen de partij gevoerd gaat worden. Allereerst is een aanvang gemaakt met de partijpolitieke discussie over volksgezondheid, welke in de partijraad van november 1987 in Arnhem is afgerond met het aanvaarden van een resolutie. Vervolgens is een partijpolitieke discussie over „de verantwoordelijke samenleving” en over ouderenbeleid opgestart, terwijl parallele discussies over de onderwerpen onderwijs, technologie en ontwikkelingssamenwerking in de steigers zijn gezet. De partijpolitieke discussies vinden zoals te doen gebruikelijk breed aan de basis plaats, waarbij gemeentelijke afdelingen en vervolgens kamerkringen discussiëren en adviseren over de ter discussie staande stukken. De zogenaamde parallele discussies hebben een ander karakter: in de vorm van regionale conferenties organiseert de partijleiding discussiebijeenkomsten, waaraan het CDA-kader kan deelnemen. Uiteraard wordt ook de gelegenheid geboden om in werkgroepen of anderszins aan de basis over deze onderwerpen te discussiëren. Zowel de partijpolitieke discussie als de parallele discussies leiden tot een afronding in een vergadering van de Partijraad.

Bedoeling van beide soorten discussies is bouwstenen aan te dragen voor het ontwerp-verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen. De Partijraad van juni 1987 in Den Haag vormde de start van de discussie over 'de verantwoordelijke samenleving'. In een groot aantal groepen werd gediscussieerd over de vele aspecten bij dit thema. De resultaten hiervan zijn in de uiteindelijke discussienota verwerkt.

Het tweede thema, ledenzorg en ledenwerving, is een belangrijk aspect in de groei van het CDA naar 150.000 leden in 1992. Het Dagelijks Bestuur streeft met kracht naar dit ledental, om daarmee ook de positie van het CDA als politieke organisatie in de samenleving te kunnen versterken. Hiertoe wordt met name aandacht van de gemeentelijke afdelingen en van de kamerkringen gevraagd voor de zogenaamde ledenzorg.

Hoe behoudt men de nieuw geworven leden en hoe betreft men die zo goed mogelijk bij de politieke activiteiten. Hiertoe is aan het eind van 1987 een begin gemaakt met een rondgang langs de kamerkringen om de verschillende aspecten van ledenzorg en ledenwerving uiteen te zetten. Voorts is een begin gemaakt met regionale bijeenkomsten voor nieuwe leden, waarvan het de bedoeling is dat na het seizoen 1988 dit soort nieuwe ledenbijeenkomsten door de diverse kamerkringen worden georganiseerd. Voor wat betreft het derde thema, interne organisatie en verbetering van de dienstverlening, is binnen het partijbureau met name in de sfeer van efficiëncy en automatisering een belangrijk aantal stappen gezet. De gedachte van het Dagelijks Bestuur is dat welke politieke discussie dan ook slechts tot stand kan worden gebracht door een optimale dienstverlening vanuit het partijsecretariaat en vanuit

Wim van Velzen en Cor Lamers nemen afscheid van een aantal Partijbestuursleden op de Najaarspartijraad.

De discussiepartijraad over volksgezondheid in Arnhem.

de kamerkringen. In de loop van 1988 zal aan deze discussie een afronding worden gegeven.

Aan het eind van 1987 werd besloten een zogenaamde vierde spoor toe te voegen aan de al bestaande drie sporen, namelijk de aantrekkingskracht voor de kiezers. In 1988 zal dit vierde spoor verder ontwikkeld en uitgewerkt worden.

1987 was tevens het jaar van de Provinciale Statenverkiezingen en van de verkiezing van de voltallige Eerste Kamer. Het CDA is deze verkiezingen ingegaan onder het motto 'statenverkiezingen zijn statenverkiezingen'. Daarmee wilde het CDA benadrukken dat campagne voor de statenverkiezingen in de provincie gevoerd moeten worden en niet met al te grote nadruk van landelijke politici. Dit heeft bij de andere grote politieke partijen aanvankelijk wat bevreemding opgewekt, maar niet ontkend kan worden dat deze opstelling succesvol is gebleken. Het CDA heeft in de meeste provincies goed stand gehouden of heeft zelfs belangrijke winst gemaakt (Zuid-Holland was een klapper). In het verlengde van de Provinciale Statenverkiezingen in maart 1987 vond in mei 1987 de verkiezing van een voltallige nieuwe Eerste Kamer plaats. Het CDA bleek in staat haar zetelaantal van 26 te behouden. Een lijstverbinding met de VVD was voor het eerst in de geschiedenis noodzakelijk, om de VVD aan haar twaalfde kamerzetel te helpen, waarmee de meerderheid van de coalitie in de Eerste Kamer verzekerd was. In het hoofdstuk over de campagne zal nader op deze verkiezingen teruggekommen worden.

Wijzigingen in het Partijbestuur

Zoals reeds gemeld is de samenstelling van het Partijbestuur in de loop van 1987 opnieuw drastisch herzien. Vond per 1 januari 1987 al een groot aantal veranderingen plaats, ook per 1 januari 1988 trad een belangrijk deel van het Partijbestuur af in verband met het verstrijken van hun zittingsperiode. Van de 19 vrijgekozen Partijbestuursleden namen op 1 januari afscheid: het DB-lid G.J. van der Top, mw. T. Bot-van Gijzen en P.B. Boorsma (i.v.m. diens benoe-

ming tot Eerste Kamerlid). Voorts was per 1 januari 1988 de eerste vice-voorzitter mw. G.W. van Montfrans-Hartman herkiesbaar. Na de gebruikelijke procedure van stemmingen onder de gemeentelijke afdelingen is op de Partijraad van november 1987 mw. Van Montfrans-Hartman bij acclamatie voor een nieuwe zittingsperiode benoemd.

In de vacature-Van der Top is door de Partijraad benoemd mw. Koopman-Goumans te Hoorn, in de vacature mw. Bot-van Gijzen is benoemd mw. Omta te Den Haag. De vervulling van de vacature-Van der Top in het Dagelijks Bestuur zal in het voorjaar 1988 plaatsvinden. In de vacature-Boorsma is de zittende penningmeester de heer Verbree benoemd, dit in verband met zijn periodiek aftreden als kamerkringvoorzitter van Groningen. Op de titel van vrijgekozen lid kan de heer Verbree gedurende zeven jaar het partijpenningmeesterschap vervullen. Voorts zijn de volgende kamerkringvertegenwoordigers nieuw afgevaardigd in het Partijbestuur: vacature-Van Os nabrugge (Zeeland) de heer Van den Heuvel, vacature-Schriek (Noord-Brabant) de heer P. Schriek, vacature-Verburg (Haarlem) de heer Plokhooij, vacature-Vonk (Den Helder) de heer Dallinga, vacature-Van Welie (Leiden) de heer Van der Stoep, vacature-Verbree (Groningen) de heer Klaassen. Ten slotte heeft het Partijbestuur op 9 februari 1987 een nieuwe plaatsvervangend partijsecretaris benoemd, te weten de heer Lamers, hoofd organisatie op het partijsecretariaat.

Het Dagelijks Bestuur en het Partijbestuur zagen er per 1 januari 1988 als volgt uit.

2. Kern-Dagelijks Bestuur

Van Presidium naar Kern-DB

het Kern-Dagelijks Bestuur vervult een klankbordfunctie ten behoeve van de partijvoorzitter, zo besluit het Dagelijks Bestuur voorjaar 1987. Hiermee is in de kern de transformatie van het presidium-oude stijl tot een kern Dagelijks Bestuur-nieuwe stijl, bestaande uit partijvoorzitter, de twee vice-voorzitters, partijsecretaris en penningmeester, verwoord.

Het Dagelijks Bestuur besluit begin mei tot deze stap, nadat het reeds eerder in een notitie over de taakverdeling van DB-leden, één van de vele aanbevelingen uit „Appèl en Weerklank” had onderstreept: bij een kleiner en slagvaardiger Dagelijks Bestuur bestaat er geen aparte taak meer voor het presidium als afzonderlijk instituut.

Leden Dagelijks Bestuur: drs. W.G. van Velzen, mw. G.W. van Montfrans-Hartman, mr. R.H. van de Beeten, J. Verbree, G.C. de Groot, mw. M.E.B. de Goeij-Smulders, mw. P.C. Lodders-Elfferich en mw.dr. C.M. Wortmann-Kool.

Adviseurs: drs. C. Bremmer, prof.dr. J.H. Christiaanse, prof.mr. H. Franken, J.F. Huijbers, drs. A.M. Oostlander, drs. J.J.M. Penders, dr. B. de Vries, G.J.M. Woertman, mw. A.M.A. van Ardenne-van der Hoeven.

Leden Partijbestuur: mw. N. Boonstra-Wijma, drs. W.S.J.M. Buck, G.P. Dallinga, T. Demirhan, mw. J.C.M. Demmers-Vriens, dr. J.W.A. van Dijk, mr. J.J.A.M. van Gennip, dr. J.W. Hekkelman, drs. M. Kastelein, mw. M.J.Th.N.J. Koopman-Goumans, mw. drs. J.M.J.Th. Luiten-Monchen, mw. J.J.T.Omta, drs. K. v.d. Steenhoven, mw.mr. R.G. Westralaken-Loos.

Vertegenwoordigers namens Kamerkringen: M.G. Althof, H.G. van Beek, drs. T.J. Bouwers, P. Bijsmans, J.J.M. Helgers, ir. D.H.A. van Hemmen, drs. G.C.G. van den Heuvel, K. Jonker, E.B. Keuning, mr. L.J. Klaassen, dr. J.P.R.M. van Laarhoven, mw. M.L. Pater-van der Meer, C. Plokhooij, H.H.L.M. Pröpper, P. Schriek, M.H.B. Snelling Berg-Driessen, mw. M.H.G. van Soest-Jansbeken, P.E. van Staveren, H.N. Stoekenbroek, T.P. van der Stoep, W.J. Stolte, J.J. Timmerman, A.J. van der Velde, H.G.M. van der Vondervoort, J.A.M. Vos.

Vertegenwoordigers namens bijzondere organisaties: W.J. Bos, mw. C.T.M. Offringa-Knibbe.

Adviseurs: prof.dr. J.H. Christiaanse, drs. W.K.N. Schmelzer, N. Schouten.

1987 en de veelvuldige optredens van de nieuwe partijvoorzitter. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan de voorbereiding van een speciale conferentie en de Voorjaarspartijraad over het gedachten-goed van de verantwoordelijke samenleving. Resultaat daarvan is onder meer de publicatie van een speciale discussienota waarover u elders in dit verslag meer kunt lezen. De partijvoorzitter en de overige leden van het Kern-DB besteden verder veel tijd aan het brengen van bezoeken aan de besturen van kamerkringen. Daaraan is tevens meestal een spreekbeurt van de partijvoorzitter gekoppeld.

Deze bezoeken staan vooral in het teken van „verbreden en verdiepen”: het activeren en stimuleren van het partij kader tot politieke discussies, zorg voor leden en het bevorderen van CDA-netwerken in de lokale en regionale samenleving.

In het tweede halfjaar staan de activiteiten vooral in het teken van de voorbereiding van partijpolitieke discussies voor 1988 en later, zoals technologie, ouderenbeleid en ontwikkelingssamenwerking. De organisatie van een serie partijconferenties over onder meer technologie, ontwikkelingssamenwerking alsook over onderwijsbeleid wordt ter hand genomen. Tevens wordt besloten de ledenzorg te intensiveren. In

Voorzitter Van Velzen, secretaris Bremmer en eerste vice-voorzitter Van Montfrans-Hartman.

dat kader wordt een aantal speciale bijeenkomsten georganiseerd, waarbij ook de uitkomsten van een aantal onderzoeken onder CDA-leden en CDA-kiezers wordt betrokken.

Van alle activiteiten wordt verslag gedaan aan het Dagelijks Bestuur via een schriftelijke rapportage die door de partijvoorzitter steeds van een mondelinge toelichting in de vergadering wordt voorzien.

3. Partijsecretariaat

Doorgaan met het karwei

„Doorgaan met het karwei” was niet alleen de leus tijdens de laatst gevoerde campagne ten behoeve van de Provinciale Statenverkiezingen, maar ook daarna. De komst van partijvoorzitter Wim van Velzen in 1986 is namelijk ook in 1987 zeker niet onopgemerkt gebleven. De discussie-partijraden van 13 juni over de Verantwoordelijke Samenleving en op 21 november over de Volksgezondheid zijn hiervan goede voorbeelden.

Uit het ruime aanbod van activiteiten mag blijken, dat het jaar 1987 een beweeglijk jaar is geweest binnen de partij. De regionale manifestaties zijn ook dit jaar zeer succesvol gebleken, evenals de deelname aan de diverse conferenties. Een ander hoogtepunt is de start van de ledenwerfactie onder leiding van Van Velzen. Eind 1987 is de voorzitter aan zijn tournee door het land begonnen om op de zogenaamde kaderbijeenkomsten zijn plannen met betrekking tot ledenwerving en ledenzorg kenbaar te maken. De eerste bijeenkomst die heeft plaatsgevonden in Weert was uitermate succesvol en belooft veel goeds

voor de toekomst. Dat de partij in al zijn geledingen in beweging is, wordt nog eens onderstreept door de diverse wijzigingen binnen het CDA-secretariaat.

Wijzigingen secretariaat

Aan het begin van het jaar hebben wij afscheid genomen van Janny Kroon-Omvlee, secretaresse van de inmiddels vertrokken partijtop, het duo Bukman en Smits. Per 1 februari heeft zij haar stek gevonden als secretaresse van dr. Bert de Vries, onze fractievoorzitter. De opvolgster van Janny Kroon is Gemma Middendorp, die het huidige duo Van Velzen en Bremmer zal ondersteunen. Gemma Middendorp wordt op haar beurt geassisteerd door Fija Mulder, die eerder al bij het CDJA secretaresse-werkzaamheden heeft verricht. Eind januari is ook Frans Jehee, chef-de-bureau, vertrokken. Frans Jehee heeft per 1 februari een benoeming aanvaard bij de Bloedbank te Rotterdam, als hoofd algemene zaken. De vacature van chef-de-bureau is opgevuld door Tineke Verbaankes, die reeds een aantal jaren als rech-

terhand van Frans Jehee functioneerde. De hierdoor opgevacanteerde plaats bij de afdeling organisatie is ingenomen door Virga van Kooten-v.d. Bosch, die als rechterhand van de toenmalige adjunct-secretaris Cees Bremmer haar sporen reeds heeft verdiend.

Eveneens per 1 februari heeft Jacqueline Manrho haar post bij het CDJA verwisseld voor de functie van secretaresse van het hoofd afdeling organisatie, Cor Lamers. In haar plaats bij het CDJA is Sylvia van Duyvenbode benoemd. De wijzigingen binnen de afdeling organisatie hebben verdere gevolgen gehad. Zo is de functie van telefonist/receptionist opgesplitst en wordt deze in deeltijd uitgeoefend door Cees Zwanenburg en Marjolijn Kuypers, die beiden voor de andere helft van de tijd zijn ingelijfd bij de afdeling organisatie. De opvolgster van Marjolijn Kuypers bij de Stichting KAVO heet Renee Torn, eerder werkzaam bij de Bestuurdersvereniging.

Later in het voorjaar hebben we Didy Graafland, secretaresse van de heer Kol-

ster, zien vertrekken naar de Tweede Kamerfractie van het CDA, waar zij de rol van coördinerend secretaresse vervult. Tom Koot is inmiddels aangetrokken om de heer Kolster te assisteren bij de werkzaamheden ten behoeve van internationale zaken. In diezelfde periode is Jenny Bleijenberg van werkgever veranderd, haar opvolgster heet Til Boskamp-van Gorkum.

Het Vrouwenberaad heeft in april Ellen Bos zien vertrekken. In haar plaats is benoemd Marianne van de Griendt-van den Berg, als medewerkster bij het Vrouwenberaad. Bij de Stichting KAVO is door de oprichting van de Kaderschool een vacature ontstaan. Immers mr. Wim Eikelboom, stafmedewerker KAVO is benoemd tot directeur van de Kaderschool. Wim Eikelboom

wordt geassisteerd door secretaresse Els Jansen-Keuvelaar, die voorheen bij de afdeling organisatie werkzaam was. Tot coördinator Stichting KAVO is benoemd drs. Cees van Helvoirt. Cees van Helvoirt was eerder werkzaam als docent aan de Universiteit te Leiden.

Op de repro- en verzendafdeling hebben wij mogen verwelkomen Cees Koningen. Deze was reeds een regelmatige bezoeker van het CDA-huis omdat hij niet alleen chauffeursdiensten verrichtte voor fractievoorzitter De Vries, maar ook voor oud partijvoorzitter Bukman. Eddy Ramdajal die vanaf de fusiedatum de verzendafdeling heeft gerund, heeft de overstap gemaakt naar de functie van chauffeur van partijvoorzitter Van Velzen en fractievoorzitter De Vries.

OVERZICHT LEDENTAL PER KAMERKRING

Kamerkring	20/11/87	18/11/86			
Groningen	5.683	5.783	Noord-Holland	13.326	13.717
Friesland	10.543	10.854	Leiden	10.456	10.602
Drenthe	5.343	5.387	Den Haag	1.976	2.030
Overijssel	11.827	12.031	Rotterdam	1.714	1.789
Flevoland	1.873	1.813	Dordrecht	9.426	9.688
Arnhem	7.920	8.034	Zuid-Holland	23.572	24.109
Nijmegen	8.093	8.206	Zeeland	3.463	3.559
Utrecht	8.311	8.501	Tilburg	6.932	7.027
Amsterdam	1.298	1.389	Den Bosch	11.222	11.553
Den Helder	6.771	6.883	Limburg	7.944	7.950
Haarlem	5.257	5.445	Buitenland	67	64
				126.119	128.588

Ledental

Een forse winst van 8.000 nieuwe leden heeft helaas niet de beoogde groei naar 150.000 leden kunnen bewerkstelligen, omdat hiertegenover ruim 10.000 'bedankjes' zijn behandeld. Meer en meer blijkt dat met name de nazorg de aandacht verdient.

4. Partijvoorlichting

Media positief over partijpolitieke en organisatorische koers

Publicitair kan 1987 het jaar van verbreden en verdiepen genoemd worden. Door het aantreden van een nieuwe voorzitter en de vernieuwing van het Dagelijks Bestuur werden een aantal nieuwe lijnen ingezet, die publicitair hun doorwerking hadden. Verbreden waar het ging om kiezers en leden. Verdiepen door bijvoorbeeld de partijpolitieke discussie over de verantwoordelijke samenleving en de oprichting van een kaderschool. In de media zijn deze lijnen over het algemeen goed opgepakt. Meer dan tevoren is de teneur over partijpolitieke en organisatorische koers positief.

De partijvoorlichting heeft als doel in brede zin het CDA herkenbaar en duidelijk te presenteren buiten en binnen de partij. De taken zijn onder te verdelen in publieksvoorlichting, persvoorlichting, publicitaire begeleiding, advisering van het bestuur en in het bijzonder de voorzitter, ondersteunen en toerusten van voorlichting en publiciteit bij andere partijorganen, kamerkringen en afdelingen, publicitaire activiteiten tijdens verkiezingscampagnes, vormgeven, bepalen van de huisstijl en allerlei ad-hoc-activiteiten.

De publicitaire aftrap van de Provinciale Statencampagne werd gegeven door een persconferentie op het partijbureau. De inzet was: „Statenverkiezingen zijn Statenverkiezingen”. Aanvankelijk was bij de media een duidelijk cynisme te bemerken ten aanzien van deze benadering. Verschillende omroepen bleven opteren voor debatten tussen de landelijke voormannen.

Met name vanuit het CDA is dit sterk afgehouden. Toen de campagne vorderde was bij zowel radio als t.v. een kentering te bemerken en kwam ook bij gebrek aan „beter”, het provinciale aspect steeds meer in beeld. VARA's „In de rooie haan” gaf een goede aftrap door een zeer levendig debat tussen de Groningse lijsttrekkers (voor het CDA trad lijsttrekker Van Dijk op). Tot het laatste moment bleven omroepen, en ook VVD, PvdA en D'66 aandringen op een slotdebat met de landelijke voormannen. Met name de AVRO zette dit sterk in. Uiteindelijk is ook daar gekozen voor een uitzending vanuit verschillende provincies.

De leuke „Doorgaan met het karwei. Ook in

de provincie”. was de groene draad in de campagne, die in zoveel mogelijk publicitaire uitingen naar voren kwam. Ook bij manifestaties, advertenties, t.v.-uitzendingen stond dit concept centraal.

De media-campagne is voor het mobiliseren van de kiezers - vooral in de slotfase - essentieel. Het - leren - omgaan met de pers was daarbij een belangrijk aandachtspunt. Gelet op het beperkte landelijke budget moest de advertentie-inspanning met

Partijvoorlichter
Rijk van Ark

name vanuit de regio komen. Landelijk bestond er wel een subsidieregeling voor advertenties in huis-aan-huis-bladen. De kamerkringen hebben daar in verschillende mate gebruik van gemaakt. De verslaggeving over de landelijke manifestaties was in de verschillende provincies erg landelijk georiënteerd. De media probeerden voortdurend partijen een „nationaliseren” van de campagne in de schoenen te schuiven. De regionale media zijn vanuit de provinciale campagne teams over het algemeen intensief bewerkt. Zowel door advertenties als door het maken van free publicity is goed gebruik gemaakt van de mogelijkheden. Landelijk aangereikte standaardprints zijn intensief benut. Wederom zijn goede ervaringen opgedaan met huis-aan-huis-bladen en andere lokale media. Gezien de brede verspreiding en hoge attentiewaarde van deze publicaties is blijvende aandacht gewenst. De partijradio- en t.v.-uitzendingen stonden sterk in het kader van de Provinciale Statenverkiezingen. Opvallend is, dat de reacties vrij beperkt zijn gebleven. Onderwerpen in algemeen provinciaal-politieke sfeer liggen blijkbaar niet in de politieke hitte.

Concluderend kan worden gesteld dat de „provincialisering” van de Statencampagne naar de media toe redelijk goed heeft gewerkt en dat het gelukt is de campagne buiten de landelijke politieke discussie te houden.

Werkgroep publiciteit en voorlichting

De publicitaire activiteit rondom de Provinciale Statencampagne heeft een goede basis gelegd voor de vervolgactiviteiten van de werkgroep. Over de regionale p.r.-netwerken is verder doorgedacht en in een aantal kamerkringen wordt goede voorlichting gemaakt met de opzet. Een belangrijke rol daarbij speelt de nieuwe cursus p.r. door het Kader- en Vormingswerk. Voor deze cursus blijkt vanuit alle kamerkringen grote belangstelling te bestaan. Voorts is vanuit de werkgroep een informatiebank in voorbereiding voor politieke- en partijbestuurders in de afdelingen. In samenwerking met de Tweede Kamerfractie zal in 1988 een begin gemaakt worden met het stelselmatig informeren van afdelingen over actuele politieke ontwikkelingen en standpunten. Ook is in de werkgroep de ledenwerving uitgebreid aan de orde geweest. De koppeling van plaatselijke ledenwerfcampagnes aan de t.v.-uitzendingen van de partij blijkt een goede strategie. Voor dit doel zijn aan alle afdelingen advertentieprints ter beschikking gesteld. Voorts is gewerkt aan andere publicitaire wegen voor ledenwerving, zoals direct mail.

„De voorzitter van het verbreden en verdiepen” Wim van Velzen in de loge van de Tweede Kamer.

Per 31 januari is Wim van Velzen als nieuwe partijvoorzitter aangetreden. Full-time begon hij zijn activiteiten op 1 mei. In de eerste periode is hij regelmatig in de publiciteit geweest. Gekozen is voor een rustige lijn waarbij hij vooral als de voorzitter van het verbreden en verdiepen naar voren kwam. Het inrichten van het huis waarvan de fundamenten door Piet Steenkamp zijn gelegd en de muren door Piet Bukman zijn opgetrokken, was daarbij een duidelijk beeld. Daarnaast is hij vooral als voorzitter van de partijpolitieke discussie naar voren gekomen.

Ledenwerving en ledenzorg

Onder de coördinatie van de afdeling voorlichting is in september 1987 een werkgroep ledenwerving en ledenzorg van start gegaan. Leden van de werkgroep zijn: M. de Goeij-Smulders (voorzitter), R.J. van Ark, C.C. Verbaan-Keus, P. Marey-Bevaart, T. van Kooten, H. Klein Kranenburg, Th.J.F.M. Bovens en M. Mulder-Bomhof. Op basis van een onderzoek naar in- en uitstromers en de achterban is een actieplan opgesteld. Een accent is gelegd bij de persoonlijke benadering via afdelingen. Een aantal successtrategieën zijn vastgelegd en gepresenteerd aan campagnevoerders. Daarnaast zijn standaardbrieven en advertentieprints ontwikkeld ter ondersteuning van een persoonsgerichte campagne. In de meeste kamerkringen zijn campagnes opgestart of in voorbereiding.

Nadrukkelijke aandacht wordt in de campagne ook besteed aan de ledenzorg om de forse uitstroom in te dammen. De plan-

matige en gerichte aanpak staat ook voor 1988 centraal. Als streefcijfer tot 1992 is het getal van 150.000 genoemd. Op de peildatum in november bedroeg het ledental circa 126.000.

Radio en t.v.

In 1987 zijn 22 radio-uitzendingen gemaakt. De productie van de uitzendingen werd in het nieuwe seizoen gespreid over verschillende medewerkers bij de partijvoorlichting. In het begin stonden uiteraard de Statenverkiezingen centraal. Voorts zij vermeld de uitzending op 23 september rondom vrede en veiligheid, in het teken van het INF-akkoord waarin onder andere minister Van den Broek optrad. Rondom oudjaar werd een uitzending gemaakt met de minister-president en de partijvoorzitter onder de titel „terugzien en vooruitkijken”.

Voorts werden vijf t.v.-uitzendingen gemaakt die in het teken van de Statenverkiezingen en de ledenwerving stonden. In november werd een t.v.-uitzending over het onderwerp „verantwoordelijkheid over grenzen heen” gemaakt, waarin de mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking aan de orde kwamen.

Op donderdag 12 november 1987 overleed na een korte ziekte op 58-jarige leeftijd Piet Kaart. Hij was vanaf het begin van het bestaan van de politieke zendtijd (jaren '60) regisseur van de uitzendingen van aanvankelijk de KVP en later het CDA. Daarnaast kreeg hij grote bekendheid als cineast-regisseur bij KRO-Brandpunt. Als vakman en als mens heeft hij op een zeer bijzondere wijze jarenlang letterlijk het beeld van de t.v.-uitzendingen bepaald. Door zijn vrien-

delijke en rustige benadering van mensen en zijn scherpe oog voor het beeld, heeft hij bij velen in onze partij een onuitwisbare indruk gemaakt. Zijn overlijden is een zware slag, waarbij de gedachten vooral naar zijn vrouw en kinderen uitgaan. De regie-activiteiten zijn inmiddels overgenomen door zijn zoon Pieter Jurgen Kaart.

CDA-Krant en CDA-ACTUEEL

De partijvoorlichting heeft op een positieve manier een inbreng kunnen leveren bij CDA-ACTUEEL en met name de CDA-

Krant. Alom waardering was er voor de wijze waarop in de bladen de Statenverkiezingen zijn gevolgd. Voorts was in adviseerende zin de partijvoorlichting betrokken bij de evaluatiecommissie van CDA-ACTUEEL en de CDA-Krant. Vanuit deze commissie zijn goede bouwstenen gekomen om CDA-ACTUEEL te versterken als opiniëblad met een goede kwaliteit en regelmatigere verschijningsfrequentie. Daarnaast is voor de CDA-Krant meer de functie van partij-informatiekanaal aanbevolen. De uitwerking, zowel financieel, inhoudelijk als vormgevend zal één van de belangrijke activiteiten van redactie en partijvoorlichting worden in 1988.

Samenwerking met fractie en gelieerde organen

Tussen fractie- en partijvoorlichting is er zoals gebruikelijk een goede en opbouwende samenwerking geweest. Met name rondom de Statenverkiezingen waren er regelmatig contacten. De fractievoorlichting was betrokken bij de Landelijke Verkiezingsraad en de werkgroep publiciteit en voorlichting. Een begin is gemaakt met de opzet van een informatiebank voor afdelings- en politieke bestuurders in de plaatselijke afdelingen. In 1988 wordt in dit verband gestreefd naar een co-productie tussen fractie- en partijvoorlichting.

De samenwerking met de gelieerde organisaties is in 1987 sterk verbeterd. Regelmatige contacten met W.I., CDJA, KAVO en Vrouwenberaad zijn daarvan goede voorbeelden. Een verdere uitbouw hiervan is voor de toekomst gewenst.

„Ons streven is binnen nu en 4 jaar van 130.000 naar 150.000 leden te stijgen. Dat is niet niets, maar het is essentieel voor een partij die beweert in het hart van de samenleving te staan. Een investering, die de moeite waard is, inhoudelijk en materieel. Daarom zullen we gezamenlijk: de afdelingen, de kamerkringen en het landelijk partijbureau de schouders eronder moeten zetten. Inhoudelijke verdieping door discussie, materiële verdieping door ledenwerving. Dat geeft een gezond CDA in de jaren '90, naar geest en lichaam.”

Voorzitter Van Velzen in de CDA Krant van 28 september 1987

ALS IEDEREEN NU EENS 1 LID WERFT...

Dan zitten we volgende week op 260.000 leden. Dat zou te mooi zijn. Toch kent iedereen wel iemand in z'n omgeving die sympathiek tegenover het CDA staat en best over het lidmaatschap wil denken. Als u nu eens zo'n persoon persoonlijk aanspreekt en zelf onderstaande bon invult en opstuurt. Voor de contributie hoeven veel mensen het niet te laten! f 25,- als minimum en overigens naar draagkracht (gemiddeld f 50,-).

Leden werven leden-bon

- ik geef op als lid
 ik verzoek informatie te sturen aan:

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Geb. datum:

Mijn naam en adres is (ook u ontvangt bericht):

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Verzenden aan CDA, Antwoordnummer 1700, 2501 WB Den Haag (postzegel niet nodig).

5. Redactieraad

Aandacht voor evaluatie van CDA-bladen

In 1987 besteedt de redactieraad onder meer aandacht aan de totstandkoming van een redactie-statuuut voor CDA-ACTUEEL en de CDA-Krant. Daarnaast komen ook de uitkomsten van een door het Partijbestuur ingestelde evaluatiecommissie uitvoerig aan de orde.

De redactieraad ziet als belangrijke vraag voor deze commissie in hoeverre de leescultuur in de partij te beïnvloeden is. Daarbij zal vooral gelet moeten worden op de verschillende communicatiekanalen die de partij kent. De redactieraad stemt in met de richting die de evaluatiecommissie onder leiding van drs. Van Dulst inslaat. De taak van de redactieraad is het waarborgen van de onafhankelijke positie van de

redactiecommissie ten opzichte van het Partijbestuur. Daarnaast beoordeelt de raad vorm en inhoud van CDA-ACTUEEL en de CDA-Krant. In 1987 vinden een drietal bijeenkomsten plaats van de raad. De raad heeft veel waardering voor de wijze waarop in CDA-ACTUEEL en de CDA-Krant aandacht besteedt wordt aan de Provinciale Statenverkiezingen alsook aan de discussie over de discussienota 'De verantwoordelijke samenleving'. Per 31 december 1987 is de raad als volgt samengesteld: mr. dr. A. Postma (voorzitter); drs. J.v.d. Assem; G.M.P. Cornelissen; drs. J.D. Gabor; drs. H. Glimmerveen; mr. S.J. Hartkamp; mevrouw M.E.Chr.E. Nagel-Cornelissen; drs. H. van Spanning; drs. C.J. Klop; drs. C. Bremmer (secretaris).

Media-deskundigen buigen zich over CDA-ACTUEEL en CDA-Krant

Een commissie van media-deskundigen uit het CDA, de evaluatiecommissie geheten, boog zich in 1987 over o.a. inhoud, vormgeving, verschijningsfrequentie en exploitatie van CDA-ACTUEEL en de CDA-Krant. De aanbevelingen die deze commissie deed zullen in 1988 tot belangrijke veranderingen m.b.t. de frequentie, de vormgeving en de exploitatie leiden. Aanleiding voor de instelling van de commissie was het conflict dat begin '86 ontbrandde over formaat en verschijningsfrequentie van CDA-ACTUEEL.

De redactiecommissie voert het redactionele beleid van CDA-ACTUEEL en de CDA-Krant. Zij let daarbij nauwgezet op de onderling verschillende functies van de bladen. CDA-ACTUEEL is een opiniërend blad dat de geïnteresseerde (kader)leden probeert te bereiken met informatie, opiniëring en discussie over de relevante maatschappelijke en politieke ontwikkelingen in het algemeen en die binnen de christen-democratie en het CDA in het bijzonder. De CDA-Krant heeft een populair en voorlichtend karakter.

Ook in 1987 probeerde de redactiecommissie zoveel mogelijk de gescheiden functies van de beide bladen te bewaken. Daarbij bleef de redactiecommissie het als een ernstige handicap ervaren dat zowel CDA-ACTUEEL als de CDA-Krant op weekendformaat worden uitgegeven. Actie werd echter verder niet ondernomen. De redactiecommissie besloot te wachten op de rapportage van de evaluatiecommissie. Ook besloten redactie en partij te wachten met de afhandeling van een redactie-statuut en de reorganisatie van de afdeling Voorlichting totdat het Partijbestuur besluiten heeft genomen over het eindrapport van de evaluatiecommissie.

Gescheiden functies

Het opiniërende, discussiebevorderende karakter van CDA-ACTUEEL bleek o.a. uit een driegesprek tussen CDA-Tweede Kamerleden over het dualisme, uit tweegesprekken over Technologie en over de PvdA- en CDA-discussienota's en uit opiniërende artikelen over gemeentelijke herindeling, de stelselherziening sociale zekerheid in de praktijk en de overbelaste democratie. Daarnaast werd een groot

Ook in 1987 verzorgde de B.D.U. de productie van de bladen. Hier de beide technische verzorgers Harry van Beek (l) en Adrie Morren (r).

aantal actuele interviews, beschouwingen en commentaren gepubliceerd. In de CDA-Krant werden interviews met vooraanstaande CDA'ers, columns van fractie- en partijvoorzitter en veel partijnieuws geplaatst. Tevens werden in de CDA-Krant voorlichtende artikelen geplaatst over de collegevorming in de provincies en de kernthema's bij de Provinciale Statenverkiezingen. Veel aandacht werd in beide bladen besteed aan de Provinciale Statenverkiezingen van 18 maart en de partijpolitieke discussies die het CDA organiseerde over volksgezondheid en de verantwoordelijke samenleving.

De redactiecommissie probeerde ook in 1987 de kwaliteit van de beide bladen te verbeteren. In september was er een drukbezochte cursus journalistieke adviezen voor redacteurs die meewerken aan de regionale pagina's in de CDA-Krant. Gezien het succes van de cursusavond werd besloten de cursus periodiek te doen herhalen.

Het totaal aantal pagina's van CDA-ACTUEEL bedroeg in 1987 256. De totale omvang van de CDA-Krant 112. In 1986 waren dit respectievelijk 272 en 132 pagina's. In CDA-ACTUEEL werd in 1987 in totaal 25½ advertentiepagina's opgenomen (gemiddeld 1½ per uitgave); in de CDA-Krant 27

(gemiddeld 4 per uitgave). In 1986 waren dit er respectievelijk 29½ en 37. Het aantal abonnees van CDA-ACTUEEL daalde licht: van 13.059 in januari tot 12.953 in december 1987. Ook in 1987 verscheen er bij de Christelijke Blinden Bibliotheek in Ermelo een gesproken woord-editie van CDA-ACTUEEL.

De samenstelling van de redactiecommissie onderging enige wijzigingen. In het laatste kwartaal van 1987 legde voorzitter Ben Pauw tijdelijk het redactievoorzitterschap neer i.v.m. een tijdelijke benoeming elders. Hij bleef adviserend lid van de redactiecommissie. Vice-voorzitter Dick van Vliet nam het voorzitterschap waar. In de loop van 1987 legden drs. Karla Peijs en drs. Frank de Klerk het redactielidmaatschap wegens persoonlijke omstandigheden neer. Beiden werden vast medewerker. In de loop van 1987 kreeg ook het CDA-Vrouwenberaad in de persoon van Agnes van Ardenne een vertegenwoordiger in de redactie. Frits Wester kreeg een andere functie en verdween uit de redactie. Hij werd opgevolgd door drs. Jolly Kerkstra, die eerder evenals drs. Annemarie Dracht de redactie als stagiaire terzijde had gestaan. Tenslotte werd Cees Bremmer in de redactiecommissie opgevolgd door Cor Lamers.

Het redactiesecretariaat bleef ongewijzigd. Marcel Meijer (redactie-secretaris) werd terzijde gestaan door secretaresse Andrea Vleeschouwer. Als eindredacteur werd hij geassisteerd door Gerrit Brinkman. Ook in 1987 kon de redactie rekenen op de steun van de vaste medewerkers: drs. Alice Bakker-Osinga; drs. Kees Beerthuizen; mr. Carmen Boersma; drs. Theo Brinkel; Klaasje Eisses-Timmerman en Ton Huijssoon. Drs. Rene Nijhoff legde zijn medewerkerschap neer. De medewerkers verrichtten tal van redactionele werkzaamheden.

Ton v.d. Houten bleef algemeen coördinator ten behoeve van de regio-pagina's in de CDA-Krant. De redactie was per 31-12-1987 als volgt samengesteld: Dick van Vliet (wrnd.vz.); Agnes van Ardenne, drs. Reina van Ditzhuyzen; Henk Lokkerbol; Evert Mathies; Hans Schipper en drs. Hillie van de Streek. Adviserende leden waren: drs. Marcel Meijer (redactie-secretaris), drs. Rijk van Ark (partijvoorlichter), Cor Lamers (adjunct-secretaris) en drs. Jolly Kerkstra (fractie-voorlichter).

Lage opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen

De positie van het CDA is bij de Statenverkiezingen van 1987 bevestigd, ondanks het gegeven van noodzakelijke impopulaire maatregelen van het kabinet Lubbers II. De oproep van de PvdA om het beleid van Lubbers II af te straffen - daarmee deze verkiezingen tevens sterk 'nationaliserend' - en de coalitie zijn meerderheid in de Eerste Kamer te doen ontnemen, is door de kiezers niet gehonoreerd. Vermeldenswaardig is hier tenslotte dat van de nieuwe kiezers ruim eenderde CDA stemde, waarmee de trend van mei 1986 werd gecontinueerd.

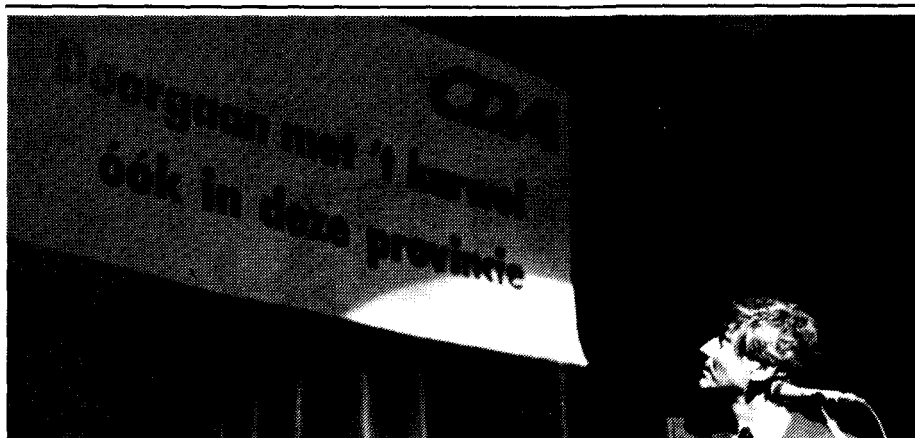
De Statencampagne van 1987 volgt op een jaar waarin Nederland twee keer naar de stembus was geweest. In maart 1986 voor de gemeenteraadsverkiezingen en in mei 1986 voor de Tweede Kamerverkiezingen. Vooral bij de laatste verkiezingen had het CDA een uitermate goede uitslag behaald (34,5%) bij een zeer hoge opkomst (85,5%). Ten tijde van de Statenverkiezingen was het kabinet-Lubbers II bijna een jaar aan de slag.

Strategie

De strategie voor de Statencampagne van maart 1987 was kort samengevat in de slagzin 'Statenverkiezingen zijn Statenverkiezingen'. Partijvoorzitter Van Velzen zette deze lijn te Den Bosch, eind januari, nader uiteen bij de campagnestart. De door het Partijbestuur in september 1986 vastgestelde strategie-notitie verwoordde dit als „Een statencampagne met nationale tinten”. Waar landelijk beleid en landelijke politici in beeld kwamen moest er een duidelijke verbinding worden gelegd met provinciaal beleid. Aan deze benadering lag een intensieve samenspraak met de provinciale lijsttrekkers en campagne-teams ten grondslag. Als centrale thema's werden voor de Statencampagne gekozen:

- economie en werkgelegenheid;
- milieu, „de groene provincie”;
- sociale zorg en maatschappelijke dienstverlening;
- ruimte voor eigen identiteit;
- kwaliteit van de woon- en leefsituatie.

Uitdrukkelijk werd gekozen voor een decentrale campagne, dat wil zeggen een campagne van 'onderaf'. Deze benadering legde een grote verantwoordelijkheid bij het provinciale en lokale kader. Op de maandelijkse bijeenkomsten van de Landelijke Verkiezings Raad en via twee re-

„Doorgaan met het karwei, ook in de provincie” was een belangrijke leus bij de Statenverkiezingen.

gionale instructiedagen en trainingsbijeenkomsten vond toerusting plaats. „Doorgaan met het karwei. Ook in de provincie” was de groene draad in de campagne, die in zoveel mogelijk publicitaire uitingen naar voren kwam. Ook bij manifestaties, advertenties, t.v.-uitzendingen stond dit concept centraal.

De uitslag

Opiniepeilingen voorspelden een nek-aan-nek race tussen CDA en PvdA. Uiteindelijk kregen beide 33% van de stemmen. Dit betekende voor het CDA stabiliteit ten opzichte van het niveau van de Statenverkiezingen van 1982. De uitslag betekende verder een lichte teruggang ten opzichte van het fraaie resultaat van 21 mei 1986: - 1,4%. Winst boekte het CDA vooral in het westen van het land, in de provincies Zuid-Holland (3 zetels), Noord-Holland (2 zetels), Flevoland en Utrecht. Verloren werd in de provincies Limburg (6 zetels), Brabant (3 zetels), Friesland en Drenthe.

Terugblik

Terugblikkend kan gesteld worden dat onder meer:

- Het recht doen aan het eigen karakter van de provinciale bestuurslaag stimulerend en motiverend werkt naar het eigen partij-kader;
- Technieken van opkomstbevordering en het mobiliseren van de eigen aanhang bij een volgende Statencampagne opnieuw veel aandacht zullen vragen;
- Een goede samenspraak tussen „Den Haag” enerzijds en provinciale politici an-

derzijds de samenhang in de campagne bevordert;

- De landelijke ondersteuning in de slotfase van de Statencampagne een sterk accent dient te krijgen;

- Het instrument „canvassen” nog meer aandacht verdient. Goede toepassing daarvan vereist training en instructie, in relatie met andere activiteiten, alsook variaties in toepassing en publicitaire begeleiding;

- De grote regionale manifestaties vooral functioneel moeten zijn voor het enthousiasmeren van het eigen kader.

Organisatie

Over de organisatorische evaluatie van de Statenverkiezingen is een uitgebreide discussie gevoerd in de Landelijke Verkiezings Raad, waarin de campagneleiders uit de kamerkringen en provinciale afdelingen zijn vertegenwoordigd. De campagne-organisatie voor 1985 was als volgt samengesteld:

- Campagneraad

drs. C. Bremmer (voorzitter);
drs. R.F.M. Lubbers;
drs. W.G. van Velzen;
dr. B. de Vries.

- Campagnestaf

drs. C. Bremmer;
drs. R. J. van Ark;
C. H. J. Lamers;
mw.drs. E. Loevezijn (fractievoorzitter);
mw. P. Mareij-Bevaart;
mw. C.C. Verbaan-Keus

Met beleidsplan op het juiste spoor

In 1987 heeft de Stichting Kader- en Vormingswerk het „Beleidsplan 1987-1992” vastgesteld. Het plan is door het Partijbestuur in december 1987 met waardering goedgekeurd.

Enkele centrale lijnen uit het Beleidsplan zijn:

- in vrijwel alle kamerkringen en provinciale afdelingen functioneren vormingscommissies, die zorgen voor de planning van alle cursusactiviteiten in de regio.

Waar nog geen commissie bestond is naastig gewerkt aan het formeren van een commissie. De commissies bestaan uit minimaal zes leden: kamerkring-bestuur-afgevaardigde, vormingswerkconsulent(e), afgevaardigde Bestuurdersvereniging, CDA-Vrouwenberaad-afgevaardigde, CDJA-afgevaardigde, regio-vertegenwoordiger(s);

- via het budget-systeem is het financieel beheer overgedragen aan de vormingscommissies;

- de vormingscommissies plannen zelfstandig de cursussen en thema-dagen. Wel wordt verwacht, dat zij elk half jaar in het activiteitenplan een cursusaanbod doen voor nieuwe CDA-leden, raadsleden en afdelingsbestuurders;

- alle cursussen worden geëvalueerd;

- alle deelnemende cursisten worden geregistreerd;

- er wordt een pool van docenten en inleiders opgebouwd;

- alle nieuwe leden krijgen een gratis cursus naar eigen keuze aangeboden.

Kader- en Vormingswerk en de partij

De activiteiten van het CDA als partij zijn in 1987 in een stroomversnelling geraakt. Diverse thema's (volksgezondheid en het concept van de verantwoordelijke samenleving) zijn centrale thema's die in alle afdelingen worden besproken. Dat heeft ook zijn weerslag op de activiteiten van het Kader- en Vormingswerk. Het Kader- en Vormingswerk is immers nauw betrokken bij het vaststellen van stellingen, vraagstellingen en procedures. Ook speelt het Kader- en Vormingswerk een actieve rol in de afdelingen en de regio's waar het gaat om de vertaling van het concept van de verantwoordelijke saemnleving in concreet politiek beleid. Dat deze materie weerbaarstig is, blijkt uit de vele verzoeken van afdelingen om de discussies en de

besprekingen te leiden en aan te zwingelen. Hieruit blijkt opnieuw, dat het Kader- en Vormingswerk steeds belangrijker wordt voor een goede implementatie van CDA-politiek in de afdelingen en provincies.

Bestuur

Het bestuur van de Stichting was per 1 januari 1987 als volgt samengesteld :

N. Schouten (voorzitter), W. Thuis (vice-voorzitter), Th. van Rijmenam (penningmeester), C. van Helvoirt (secretaris), mw. A. van der Broek, mw. D. Boersma-Barenbrug, mw. T. Bot-v. Gijzen, J. van Dalen, H. Faber, J. Fijen, Th. van Welie, A. v.d. Velde. Per 31 december 1987 is de heer H. Faber afgetreden. Adviserende leden van het Stichtingsbestuur zijn : mw. J. Omta (namens de Bestuurdersvereniging), mw. J. Punt- van Osnabrugge (namens het CDA-Vrouwenberaad), C. Bremmer, (partijsecretaris), C. Klop (namens het Wetenschappelijk Instituut) en H. v.d. Born (namens het CDJA). N. Schouten is tevens lid van het Curatorium van de Kaderschool. C.v. Helvoirt vertegenwoordigt het Stichtingsbestuur in de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut.

Personeel

Per 1 januari 1987 waren bij de Stichting werkzaam.

W. Eikelboom (stafmedewerker)

mw. R. Mulder-Bornhof (stafmedewerker)

H. Waterborg (stafmedewerker)

M. Kuipers (secretaresse)

Door het vertrek van W. Eikelboom naar de Kaderschool werd hij per 1 mei 1987 in zijn functie opgevolgd door C. van Helvoirt.

Per 15 augustus 1987 nam R. Torn als secretaresse het werk van M. Kuipers over.

Publicaties

In 1987 werden de volgende **nieuwe cursusboeken** uitgegeven:

- „Algemene Beschouwingen”

- „Public Relations”

- „Reeks Vaardigheden” deel I : Effectief vragen stellen

deel II : Effectief debatteren

deel III : Effectief presenteren

deel IV : Gebruik van audio visuele middelen

deel V : Effectief vergaderen

De bestaande „Partijwijzer” is herschreven en opnieuw uitgegeven. Tevens zijn t.b.v. „inleiders-partijorganisatie” een set transparanten voorhanden.

Een deel van het Stichtingsbestuur, v.l.n.r. vice-voorzitter Thuis, voorzitter Schouten, secretaris Van Helvoirt en penningmeester Van Rijmenam.

Onder verantwoordelijkheid van de Stichting is een commissie werkzaam, die **praatstukken** uitgeeft. De commissie bestaat uit: J. Fijen (voorzitter), mw. T. Bot-van Gijzen, mw. D. Mul-Ter Schiphorst (namens Vrouwen-beraad), mw. Y. Timmerman-Buck (namens W.I.), B. Diederiks (namens CDJA), mw. R. Mulder-Bornhof (namens de staf van de Stichting), C. Bremmer, als adviseur. Praatstukken geven informatie over een actueel politiek thema; naast informatie bevat het tevens vragen ter discussie. In 1987 verschenen de volgende praatstukken:

- praatstuk 17 Media
- praatstuk 18 De rechten van het kind
- praatstuk 19 Vrijwilligerswerk
- praatstuk 20 Privacy
- praatstuk 21 Land- en tuinbouw

Activiteiten Kadercursussen

In Utrecht, Eindhoven en Breda en Elst vonden in 1987 kadercursussen plaats. In deze vijfdaagse cursussen maken de deelnemers kennis met en bekwamen zij zich in het hanteren van de CDA-uitgangspunten, het omgaan met ander politieke stromingen en de vergadertechniek. Voorts wordt een blik geworpen in de politieke keuken in Den Haag. Er namen 48 CDA-ers deel aan de cursussen. Aan de jongerenkader-cursus in Beek namen 18 mensen deel.

Trainingen voor inleiders

In Utrecht werden trainingen gehouden

Twee nieuwe krachten bij het KAVO: Renée Torn en Cees van Helvoirt.

voor die CDA-leden, die als inleider optreden voor KAVO-cursussen. Er namen 20 cursisten aan deel.

Trainingen voor CDA-leden

In Leiden en Den Bosch werden trainingen gehouden voor die CDA-leden, die de eigen politieke vaardigheden willen vergroten. Getraind worden vergadertechniek, debattechniek, presentatie-techniek en redactionele vaardigheid. Er namen 27 cursisten aan deel.

KAVO-op-maat

Voor CDA-organen of verbanden, die met conflicten kampen of het eigen functioneren door willen lichten bestaat de mogelijkheid steun te krijgen vanuit de KAVO-staf. In 1987 is van deze mogelijkheid door 10 fracties en afdelingen gebruik gemaakt. Het betrof in totaal ongeveer 130 deelnemers.

Activiteiten Regionaal KAVO

De volgende cursussen zijn geëntameerd door de vormingswerkconsulenten en de vormingscommissies van de kamerkringen. In totaal hebben 3600 CDA-leden in 1987 deelgenomen aan regionale cursussen, studiedagen en thema-dagen. Door de KAVO-staf is in uitvoerende zin meegewerkt aan 47 regionale cursussen en activiteiten; 16 hiervan waren gericht op gemeenteraadsleden en betroffen bijna allemaal de cursus Algemene Beschouwingen.

Groningen

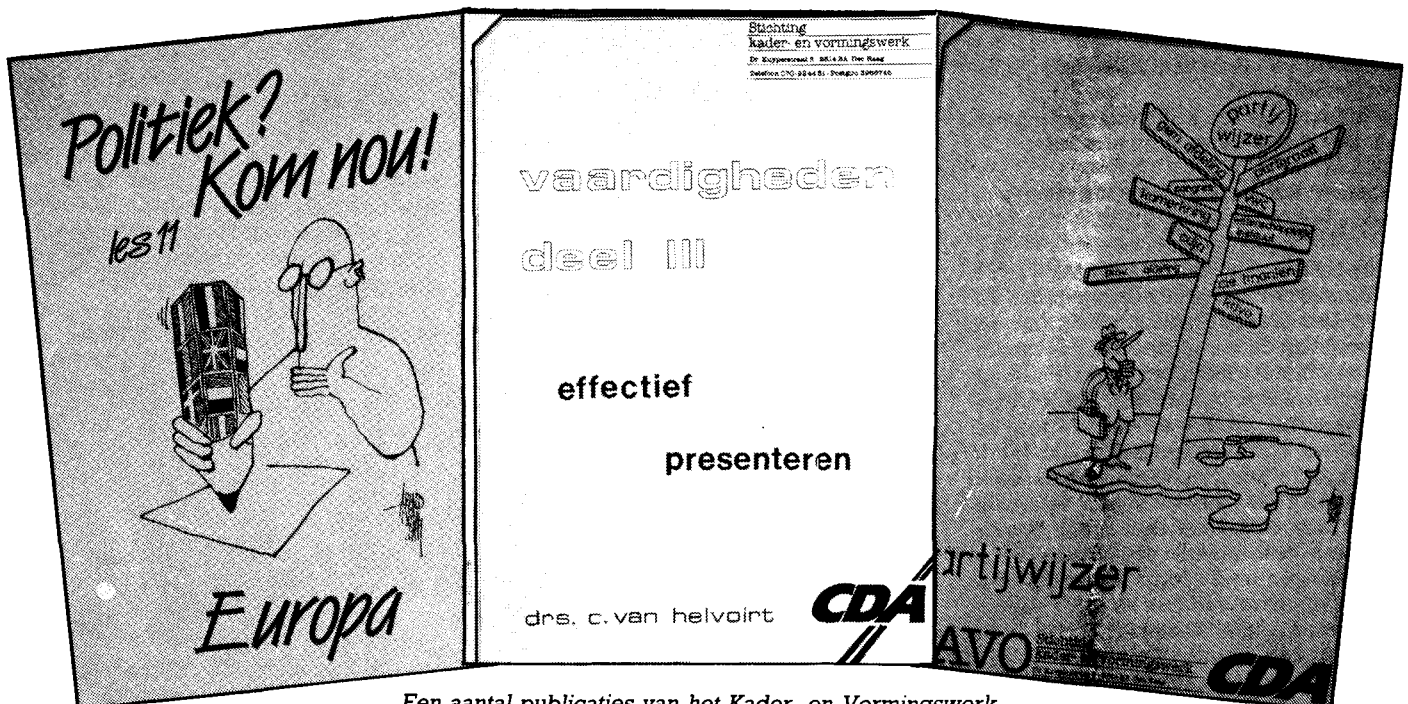
Aan een politieke scholingscursus en een cursus Algemene Beschouwingen hebben 60 deelnemers meegedaan. Aan studiedagen hebben zo'n 100 mensen deelgenomen.

Friesland

Ongeveer 200 CDA-leden namen deel aan cursussen: bestuursledencursus, cursus politieke stromingen en themadagen.

Drenthe

Er waren in totaal 260 deelnemers, die meededen aan studieavonden over volksgezondheidszorg, een instructie-avond voor nieuwe leden, trainingsbijeenkomsten voor kandidaat-statenleden, de bestuursledencursus, en de cursus Algemene Beschouwingen.

Een aantal publicaties van het Kader- en Vormingswerk.

Een aantal cursisten luisteren naar een inleiding.

Overijssel

Tweehonderddertig cursisten waren actief op twee regionale thema-avonden, twee basiscursussen, een cursus voor secretarissen en een cursus groepsdynamica. Voorts was er een cursus over geloof in de politiek en een cursus Algemene Beschouwingen. Hiernaast is een studiedag georganiseerd in het kader van de partijpolitieke discussie, waaraan circa 80 personen uit ongeveer 30 gemeentelijke CDA-afdelingen hebben deelgenomen.

Arnhem

In totaal waren er 59 cursisten, die te verdelen waren over een cursus Algemene Beschouwingen, een kadercursus en een studiedag over „welzijn en verantwoordelijke samenleving“.

Nijmegen

In totaal waren 688 cursisten actief in basiscursussen, een cursus voor raadsleden en bestuursleden, kadercursussen, een jongerencursus, een cursus Algemene Beschouwingen, studiedagen over volksgezondheidszorg en ouderenbeleid.

Flevoland

Er is één cursus Algemene Beschouwingen gehouden, die werd gevolgd door 20 cursisten.

Utrecht

Honderdentwee cursisten namen deel aan cursussen vergadertechniek, politieke stromingen, uitgangspunten, CDA-beleid in de gemeente, partijorganisatie.

Den Helder

In totaal waren er 150 cursisten in 11 cursussen voor kaderleden en bestuurders.

Haarlem

In totaal waren er 86 cursisten bij 5 cursussen.

Leiden

In de kamerkring Leiden hebben zo'n 777 cursisten deelgenomen aan KAVO-activiteiten w.o. : cursussen, thema/studiedagen en kaderbijeenkomsten. Gezamenlijke inspanning en veel tijd van leden, commissie-, bestuurs-, gemeenteraads-, statenleden of kamerleden, hebben het mogelijk gemaakt allerlei onderwerpen aan te pakken en uit te voeren. Vooral de begeleiders van de basiscursus, en het vervolg er op, hebben een zeer goede inzet getoond. Enkele onderwerpen waaraan een themadag is gewijd zijn:

- het sociale gezicht van het CDA;
- agrariër-milieu-natuur;
- energiebeleid;
- vrijwilligerswerk;
- onderwijs;
- afvalverwerking;
- criminaliteit;
- vergrijzing/thuiszorg.

Dordrecht

Vijfhonderdtwintig cursisten namen deel aan thema-dagen over volkshuisvesting, sociale zekerheid, demografische ontwikkelingen, energie, onderwijs; cursussen voor bestuursleden, statenleden en raadsleden, een cursus Public Relations en diverse basiscursussen.

Rotterdam

Een basiscursus werd gevolgd door 25 CDA-leden.

Zeeland

Er was een training voor statenleden waar 20 statenleden aan deelnemen. Door de medewerking van enkele medewerkers van het CDA-huis te Den Haag was het een zeer geslaagde statenleden-training.

De bijna voltallige raadsfractie van de gemeente Vlissingen nam deel aan deze cursus Algemene Beschouwingen.

West-Brabant

Er waren 151 deelnemers aan cursussen voor bestuurders en raadsleden en thematische bijeenkomsten.

Oost-Brabant

Er waren 553 cursisten actief. Zij namen deel aan thema-dagen over o.m. volksgezondheid, privatisering, voortplanting; cursussen over Public Relations, Algemene Beschouwingen, financiën, vaardigheidstrainingen en basiscursussen.

Limburg

Er waren 85 cursisten bij vier evenementen : een basiscursus, een cursus financiën en twee cursussen Public Relations.

Den Haag

In 1987 is in Den Haag een vormingscommissie geformeerd.

Vormingswerkconsulenten

In 1987 waren de volgende vormingswerkconsulenten actief:

Groningen:

Margot de Jonge (tel. 050 - 255431)

Friesland: Dick Bruggeman (tel. 05124 - 2064)

Drenthe: Toos Jongma-Roelants (tel. 05907 - 3367)

Overijssel: Hans Schoevers (tel. 05720 - 52424)

Gelderland: Gonnie Theunissen (tel. 085 - 515964)

Jan Mombarg (tel. 08894 - 21302)

Flevoland: Johan v.d. Sloot (tel. 05277 - 1205)

Utrecht: Hennie Hoogeveen-Hilgers (tel. 03481 - 1690)

Den Helder: Henk Weeda (tel. 02206 - 3143)

Haarlem: Loes de Zwart (tel. 023 - 292587)

Amsterdam: Betty Burggraaff-Moscoviter (tel. 02940 - 16135)

Leiden: Wouda Harteveld-van Driel (tel. 079 - 313408)

Den Haag: vacature

Rotterdam: Bert Plomp (tel. 010 - 4321010)

Dordrecht: Arie Slob (tel. 01838 - 1131 - of 2622 (kt))

Zeeland: Jannie de Looft-de Wildt (tel. 01109 - 340)

N. Brabant: Jo Leenderts-v.d. Maagdenberg, (tel. 01620 - 22962)

Noortje Vos-van Oorsouw (tel. 04120 - 23047)

Limburg: Joop de Hoon (tel. 04709 - 3870)

In december 1987 is afscheid genomen van Toos Jongma-Roelants, Hennie Hoogeveen-Hilgers en Huub van Oostayen.

In Den Haag en Drenthe zijn procedures in gang gezet voor de vervulling van vacatures.

In 1987 zijn er vijf trainingsweekenden gehouden voor het team van vormingswerkconsulenten. Hier zijn organisatorische afspraken gemaakt, proef-cursussen gepresenteerd en ontwikkelingen in de provinciale afdelingen besproken.

Bereik in 1987

Praatstukken 3795. Bereik aantal cursisten 3600.

Werkgroep ledenwerving/ledenzorg

Vanaf september 1987 zit mw. Mulder namens KAVO in deze werkgroep. Deze kwam in 1987 vijfmaal bijeen.

CDA-Gelderland-IKV

Namens KAVO is er overleg tussen CDA-Gelderland en het IKV geweest. Dit resulteerde in een cursus, bestaande uit vier avonden met een afsluitend weekend.

Kaderschool maakt goede start

„We zijn goed van start gegaan, we zullen niet nalaten om de Kaderschool ook verder een succes te laten zijn. We hebben daarvoor de steun nodig vanuit alle geledingen van het CDA.” Met deze woorden opende de voorzitter van het CDA-Kaderschoolcuratorium, mevr. drs. J.M.J.Th. Luiten-Monchen, de Kaderschool op 29 augustus 1987 in de Reehorst in Ede.

De benodigde steun uit alle geledingen van de partij was er ook. Tot de aanwezigen behoorden kamerkringbestuurders, provinciale afdelingsbestuurders, vertegenwoordig(st)ers van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, vertegenwoordigers van de CDA-Bestuurdersvereniging, het Kader- en Vormingswerk, het CDA-Vrouwenberaad en het CDJA. Prof. Steenkamp, ere-voorzitter van het CDA, de heer Christiaanse, voorzitter van de CDA Eerste Kamerfractie, de heer De Vries, voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie en vertegenwoordigers van de EVP-fractie gaven door hun aanwezigheid blijk belang te hechten aan de CDA-Kaderschool. De

steun werd verwoord door partijvoorzitter Van Velzen en door minister-president Lubbers. De partijvoorzitter kende de CDA-Kaderschool een duidelijke plaats toe in de uitdagende ontwikkeling naar een nog herkenbaarder en zich meer in de samenleving wortelende christen-democratie. De minister-president zag voor de Kaderschool een rol weggelegd in de herbezinning ten aanzien van de rol van de staat. „Bij veel politieke „hot items” is gebleken dat idealistische impulsen, ook vanuit het CDA goed politiek te vertalen zijn. Maar wordt niet zo idealistisch dat je reële instrumenten politiek terzijde legt, en wordt niet zo realistisch dat je denkt dat niets meer mogelijk is. Als we de venstertjes schoonvegen om te ontdekken in welke tijd de CDA-Kaderschool op de wereld is gezet, zien we geen tijd van wereldhervormende veranderingen. Wel een tijd, waarin pittige vraagstukken een herbezinning ten aanzien van de rol van de staat noodzakelijk maken”, aldus Lubbers. Kortom: in de CDA-Kaderschool gaat het er om hoe in de politiek een koel hoofd en een

warm hart met elkaar verbonden kunnen worden.

Geschiedenis

Over de wenselijkheid van een kaderschool was reeds enige jaren gediscussieerd. Tijdens de Partijraad te Hoogeveen in mei 1984 werd aan de hand van de reacties vanuit de partij op het rapport „Appel en Weerklank” een nauwere samenwerking tussen de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA en het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA aanbevolen.

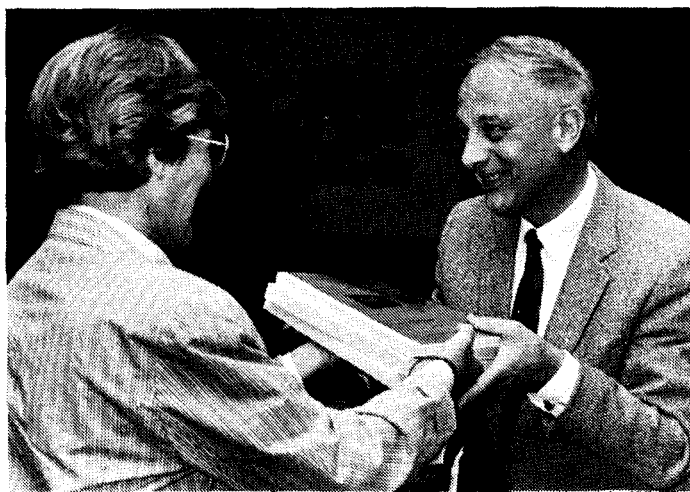
Deze samenwerking resulteerde in een plan dat betrekking had op de oprichting van de Kaderschool. Toen het financiële draagvlak daartoe toereikend werd geacht, besloot het CDA-Partijbestuur tot de oprichting van de CDA-Kaderschool per 1 januari 1987.

Curatorium

Het Partijbestuur benoemde curatoriumleden en de Partijraad van 31 januari 1987 te

De eerste 43 cursisten van de Kaderschool met o.a. de docenten, de Curatoriumleden en premier Lubbers.

Curatoriumvoorzitter Hanneke Luiten overhandigt CDA-erevoorzitter Steenkamp het eerste cursusmateriaal.

Een aantal leden van het Curatorium, v.l.n.r. N. Schouten, prof. H. Hennekens, H. Luiten-Monchen, R. Oudenhoven en W. Eikelboom.

's-Hertogenbosch verkoos mevrouw J.M.J.Th. Luiten-Monchen tot voorzitter van het Curatorium.

Het Curatorium van de CDA-Kaderschool bestaat uit:

- mevrouw drs. J.M.J.Th. Luiten-Monchen (voorzitter);
- prof. mr. H.Ph.J.A.M. Hennekens (secretaris);
- N. Schouten (penningmeester);
- drs. R.P.H. Oudenhoven (vice-voorzitter);
- mr. R.H. van de Beeten;
- mevrouw mr. H.G.M. Giezeman;
- prof. ir. B. Krol;
- prof. dr. D.Th. Kuiper;
- ir. W.C.M. van Lieshout;
- E. Mulder.

- De Curatoriumleden Krol en Van Lieshout zijn benoemd op voordracht van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. De curatoriumleden Mulder en Schouten zijn benoemd op voordracht van de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA.

Bij de Kaderschool zijn werkzaam:

- mr. W. Eikelboom;
- mevrouw E.M. Jansen-Keuvelaar.

Kaderschoolleergang

De Kaderschoolleergang '87/'88 telt 43 cursisten, verdeeld over twee groepen die wekelijks respectievelijk op maandagavond en woensdagavond te Utrecht en elk een viertal weekenden in Beek/Ubbergen bijeenkomen.

De leergang bestaat uit drie blokken, te weten:

Blok 1 Uitgangspunten

Blok 2 Maatschappij en samenleving

Blok 3 Vaardigheden

In Blok 1 **Uitgangspunten** gaan gastdocenten en cursisten voor het begrijpen, verstaan en beleven van de christen-demo-

cratische politieke overtuiging na hoe met name christenen van katholieke en reformatorische zijde hebben gedacht, geschreven en gehandeld over een bewuste en actieve relatie tussen gelovig en theologisch denken én politiek. Kortom: hoe christenen zich hebben bezonnen op- en vormgegeven aan staat en samenleving. De thema's die in Blok 1 aan de orde komen en de docenten die de inleiding houden zijn:

1. Geschiedenis van de christen-democratie, prof. dr. D. Th. Kuiper
2. Partijvorming op christelijke grondslag, drs. A. M. Oostlander
3. Mensvisies, dr. P. A. van Gennip
4. Staatsvisies, prof. mr. C. A. J. M. Kortmann
5. Kerk en staat; Geloof en politiek, dr. G. J. M. van Wissen
6. Ethiek in/en politiek,

dr. A. Dekker

7. Christen-democratische kernbegrippen,

drs. C. J. Klop

8. Maatschappijvisies, prof. dr. H. E. S. Woldring

9. Politieke Stromingen, liberalisme, mr. dr. A. Postma

10. Politieke Stromingen, socialisme mr. dr. A. Postma

11. Christen-democratie in Europa, prof. dr. Jhr. F. A. M. Alting von Geusau

12. Christen-democratie internationaal mr. J. J. A. M. van Gennip

13. Christelijk-sociale beweging A. Hordijk.

In Blok 2, **Maatschappij en samenleving** doen we ten opzichte van Blok 1 Uitgangspunten een stap dichterbij naar de praktijk. De praxis, het bestuderen van en het spreken over voor maatschappij en samenleving belangrijke themata is niet de praktijk zelf, doch behoort tot de theorie. De bestu-

„Nee, de kaderschool is niet bedoeld om een nieuwe elite te kweken. Als we dat zouden doen, zouden we op de verkeerde weg bezig zijn.” Zo moeten Kamerleden, zegt hij met nadruk, deze opleiding niet als een bedreiging zien. De kaderschool is volgens hem geen broedplaats voor een nieuwe generatie politici. „Er zal best wel eens iemand na het doorlopen van de kaderschool de politiek ingaan, maar dat is niet de vooropgezette bedoeling.” (Stafmedewerker Eikelboom in NRC/Handelsblad van 29 augustus 1987)

dering en behandeling van de in Blok 1 aangegeven thema's heeft ten doel inzicht te geven in de wijze waarop vanuit christen-democratische politieke overtuiging vorm kan worden gegeven en een bijdrage kan worden geleverd aan de oplossing van problemen van onze tijd. Kortom: Hoe geven christen-democraten vorm aan maatschappij en samenleving. Blok 3 van de CDA-Kaderschoolleergang 1987/1988 bestaat uit **Vaardigheidstrainingen**.

Tijdens vier weekenden wordt de cursisten geleerd op te treden als inleider, docent en discussieleider teneinde als opinielider te kunnen fungeren ten behoeve van het CDA.

De cursisten van de Kaderschool zullen onder meer ingezet kunnen worden als docent van cursussen bij het Kader- en Vormingswerk, het CDJA en het CDA-Vrouwenberaad en als discussieleider bij partij-politieke discussies.

De leergang zal worden afgesloten met een scriptie over een onderwerp, dat in Blok 2 aan de orde wordt gesteld.

Voor deelname aan de eerste Kader-

schoolleergang hebben zich 63 cursisten aangemeld. (42 mannen en 21 vrouwen). De capaciteit bedraagt 2 cursusgroepen van elke circa 20 cursisten. Na selectie zijn 43 cursisten, te weten 31 mannen en 12 vrouwen tot de eerste Kaderschoolleergang toegelaten. Op 31 december zijn er nog 42 cursisten, 30 mannen en 12 vrouwen. De cursisten bestuderen voor de wekelijkse bijeenkomsten de zogenoemde verplichte literatuur. Enkelen slagen er in daarbij nog enige aanbevolen literatuur te bestuderen. De literatuur vraagt een studiebelasting van circa 8 uur. De docenten geven gedurende een circa 45 minuten durend college de hoofdlijnen uit de bestudeerde literatuur weer en gaan vervolgens met de cursisten daarover in gesprek. Van deze bijeenkomsten worden bij toerbeurt verslagen gemaakt.

Het Curatorium, dat het programma voor de eerste Kaderschoolleergang heeft opgezet, volgt door aanwezigheid op cursusavonden en tijdens maandelijkse Curatoriumvergaderingen het programma op de voet. Voortgangscontrole en evaluatie (de

cursisten vullen wekelijks een evaluatieformulier in) leert het Curatorium dat de aanwezigheidsgraad van de cursisten en de waardering van de leergang hoog is. Het Curatorium constateert dan ook dat met een eenjarige Kaderschoolleergang een goede weg is ingeslagen.

De Kaderschool mag zich ook verheugen in een grote externe belangstelling. Landelijke bladen als NRC, Volkskrant, Trouw, Algemeen Dagblad en regionale bladen als Friesch Dagblad en Provinciale Zeeuwse Courant besteden ruime aandacht aan de CDA-Kaderschool. „Voorwaarts”, het partijblad van de PvdA schrijft dat de CDA-Kaderschool in PvdA-gelederen enige uitwerking niet heeft gemist.

Eind november doet de directeur van de CDA-Kaderschool op verzoek de opzet en bedoeling van de CDA-Kaderschool voor een PvdA-gehoor eens wat nader uit de doeken. Aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen wordt voor de Studentenvereniging politicologie „Areopagos”, een gastcollege over de CDA-Kaderschool verzorgd.

10. Internationaal werk CDA

Europa en wapenbeheersing centraal

Voor het Internationale werk sprongen twee hoofdpunten naar voren in 1987, namelijk het wapenbeheersingsbeleid en de voorbereidingen voor de Europese verkiezingen.

Wat het wapenbeheersingsbeleid betreft, beschikt de partij over een uitgebreide nota, voorbereid door de werkgroep Vrede en Veiligheid, geadviseerd door de Commissie Buitenland en met een besluit dienaangaande goedgekeurd door het Partijbestuur. De nota zelf bestaat uit twee delen. Het eerste deel bestaat uit een commentaar op de toenmalige (december 1987) stand van zaken bij het overleg over raketten van de middellange afstand en over de strategische kernbewapening. Het commentaar daarop is geheel door het Partijbestuur op 11 december overgenomen. Het tweede deel gaat over de versterking van Europa's inbreng op veiligheidsgebied. Deze analyse werd ook gedeeld door het Partijbestuur en de conclusies werden ook geheel door het CDA overgenomen op 11 december.

Ten grondslag aan deze besluiten lagen de nota Wapenbeheersingsbeleid met een bijlage over de kernwapentaken, het besluit van de ministersconferentie te Reykja-

Buitenlandsecretaris Kolster (l) kreeg een hoge Duitse onderscheiding uit handen van de Duitse ambassadeur Von der Gablentz.

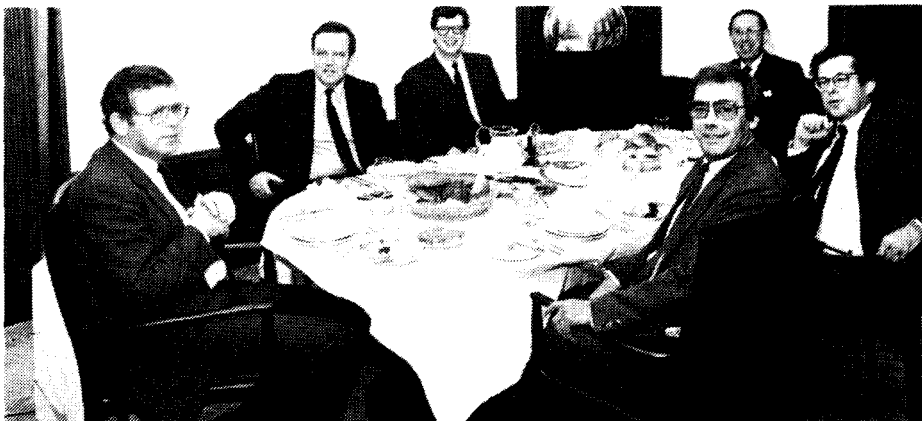
vik van 12 juni 1987 en het Platform van de WEU vergadering van 27 oktober 1987.

De voorbereiding voor de Europese verkiezingen werd door de werkgroep Europa ingezet met een eerste notitie over het EVP-program dat in november '87 aan het EVP-secretariaat werd overhandigd. Voorts werden de heren Oostlander en Kolster benoemd in de Programcommissie van de EVP namens het CDA. Voorzitter van deze Programcommissie is staatsminister Lutz Stavenhagen (CDU), secretaris is Catherine Meenan (Fine Gael). Inmiddels heeft deze commissie enige keren vergaderd en zijn de eerste concepten uitgewisseld. Rondom de heren Oostlander en Kolster is een zgn. Klankbordgroep geformeerd onder voorzitterschap van de heer mr. Rob v.d. Beeten, tweede vice-voorzitter van de partij. Ook deze werkgroep heeft reeds verschillende malen in 1987 vergaderd. De overige internationale werkzaamheden hebben praktisch steeds in dienst van deze punten gestaan.

Werkzaamheden werkgroepen Internationaal werk

Er zijn momenteel zeven werkgroepen, die tot taak hebben te pre-adviseren aan de commissie Buitenland. Aan deze werkgroepen zijn naast de adviseurs uit CDJA en CDA-Vrouwenberaad, ook adviseurs uit de fractie toegevoegd, hoofdzakelijk uit de CDA-Tweede Kamerfractie. Deze adviseurschappen garanderen een communicatie tussen de internationale werkzaamheden van de partij en de buitenlandcommissies van CDJA, CDA-Vrouwenberaad en CDA-fractie.

De werkzaamheden van de werkgroep Ontwikkelingssamenwerking, de eerste prioriteit van het CDA op het terrein van het buitenlands beleid, hebben zich dit jaar vrij lang gericht op het analyseren van het begrip vermaatschappelijking in de ontwikkelingssamenwerking. Voorts is enige

Een lunch op het ministerie van Defensie met o.a. staatssecretaris Van Houwelingen, Tweede Kamerlid Gualthèrie van Weezel, Buitenland-secretaris Kolster en de gast Volker Rùhe (vice-voorzitter CDU-fractie).

malen de situatie in Suriname besproken, samen met de werkgroep Latijns-Amerika. Daarnaast zijn aan de orde geweest het habitat-advies van de NAR, de UNCTAD-conferentie, de Noord-Zuid situatie, het rapport „Training, onderwijs en onderzoek”, de Filipijnen en het EVP-program. De werkgroep Vrede en Veiligheid heeft zich dit jaar uitsluitend beziggehouden met het thema wapenbeheersing en stelde daarbij vast de gelijknamige notitie „Europa en de internationale veiligheid” en de notitie „Versterking van Europa's rol op veiligheidsgebied” en de notitie „Beleid na het INF-akkoord”. Ook werd nog een advies over de notitie Raad van Kerken en SDI opgesteld.

De werkgroep Zuid-Afrika vergaderde in 1987 met name om de actuele, zich snel opeenvolgende, ontwikkelingen te volgen, zoals de zaak De Jonge, de Europese maatregelen inzake Zuid-Afrika. Dit werd gedaan aan de hand van recente reisverslagen van het CNV, Raad van Kerken, EVP-delegatie etc. Ook werd uitvoerig gesproken over de Inkatha voorstellen over Kwa-zula-Natal.

De werkgroep Mensenrechten zoekt naar een precisering van het mensenrechtenbeleid aan de hand van de cases in Taiwan, Uganda, Kenia, Kampuchea en Tjechoslowakije. Voorts werden besproken de 41ste zitting van de Verenigde Naties voorzover het de mensenrechtenresoluties betreft en de resultaten van de 43ste zitting van het Mensenrechtencomité. Aan de voorbereiding van de discussie over het vluchtelingenbeleid in de Tweede Kamer werd uitvoerig aandacht besteed evenals aan de resolutie voor de Partijraad. Ook de asielproblematiek werd hierbij aan de orde gesteld.

De werkgroep Latijns-Amerika heeft zich vrij veel bezig moeten houden met de bezoeken van diverse christen-democrati-

sche vrienden uit El Salvador, Guatemala, Nicaragua. Er werd een notitie over Chili gemaakt en de notitie over Midden-Amerika werd voltooid en aan de commissie Buitenland toegezonden. Aan het eind van het verslagjaar werd gewerkt aan de voorbereiding van een schuldenconferentie medio 1988.

De Nederlandse delegatie van de EUCDW (de christen-democratische werknemers) vergaderde over de organisatie van het Europese secretariaat en hoe de delegatie adequaat op de Europese sociale politiek kan inspelen. In juli werd het Congres van de EUCDW Luxemburg bijgewoond. Op dat Congres nam dhr. F. v.d. Gun afscheid als voorzitter van de EUCDW en werd dhr. A. Hordijk vice-voorzitter van het CNV, gekozen tot voorzitter. De heren Van der Gun en Kolster blijven wel lid van het Dagelijks Bestuur van de EUCDW, terwijl dhr. v.d. Gun ook leider van de Nederlandse delegatie blijft. In besprekingen met het Belgische ACW werd verder besloten tot nauwere samenwerking met de leden van de Europa commissie van dit vakverbond. De delegatie van de EUCDW werkt meer onafhankelijk van de commissie Buitenland, maar maakt wel gebruik van de service van het secretariaat.

De werkgroep Europa heeft in de tweede helft van het verslagjaar enorm hard gewerkt aan het ontwerpen van een (nieuw) EVP-program. Hierdoor konden nogal snel naar „Brussel” de Nederlandse wensen worden overgemaakt. Dit gaf ons een voor-sprong op de inbreng uit de andere landen. Naast deze werkzaamheden werden nog de volgende onderwerpen behandeld: grensoverschrijdende problematiek, Noord-Zuid-dialoog, Europa-notitie voor het Partijbestuur, de EPS, de positie van de Europese burger en de communautaire regelgeving, de Europese begroting, de EG-banden met Turkije en Noorwegen, Euro-

„Kijk, contact en samenwerking van het CDA met de CDU is nu belangrijk, omdat de CDU in feite de regering in de Bondsrepubliek vormt. Daarvoor alleen al is het voor CDA en CDU belangrijk de politieke koers enigszins op elkaar af te stemmen. CDU en CSU stellen zich soms ook zeer hard op, dat je wel eens moet slikken of met je ogen knip-pert.”

(Buitenlandsecretaris Kolster in CDA ACTUEEL van 28 november 1987)

pese Stichting Culturele samenwerking. De werkgroep Midden-Oosten heeft na lang wikken en wegen, vanuit een grote hoeveelheid materiaal een kort advies uitgebracht over de religieuze aspecten van het Midden-Oosten conflict. Voorts heeft ze een notitie over de Golf-situatie voorbereid, die echter vanwege de steeds veranderende actualiteit nogal wat keren is bijgesteld. Er zijn ook notities in voorbereiding over de christen gemeenschap in Libanon met de bedoeling om duidelijk te maken waarom nu weer die dan weer een andere coalitie mogelijk wordt.

Werkzaamheden van de commissie Buitenland

De commissie Buitenland heeft in het verslagjaar tienmaal vergaderd. Daarbij kwamen aan de orde: de Noord-Zuid-dialog, de fusie EVP/EUCD, schuldenproblematiek, de vermaatschappelijking van de ontwikkelingssamenwerking, wapenbeheersing en CDA-beleid, het werkprogramma van de Europese Commissie, de partijvoorlichting, de situatie in Polen, de Europese verkiezingen. In drie vergaderingen heeft de commissie Buitenland vrij uitvoerig gesproken met staatssecretaris Van der Linden, waarbij de gehele Europese politiek aan de orde kwam, drs. P. Bukman waar het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid aan de orde kwam en de 1,5% nogmaals door de commissie werd gesteund en mr. H. v.d. Broek, die met de commissie een aantal belangrijke vraagstukken als vrede en veiligheid, Suriname en het Midden-Oosten doornam. Als gasten waren op speciale vergaderingen aanwezig, mw. Korte-van Hemel, zowel voor de asielproblematiek als de Europese Rechtspolitiek en ir. Sipke Brouwer, adjunct-chef kabinet Andriessen. Daarnaast werd als vast agendapunt behandeld de voorbereiding van de Internationale vergaderingen, zoals het Politiek Bureau, de diverse EVP-commissies, voor zover die vergaderingen hebben. Bijzondere aandacht werd daarbij besteed aan

de vergadering van de partij en regeringsleiders in mei 1987.

Personeelwisselingen

Mw. Didy Graafland ging naar de CDA-fractie en werd uiteindelijk opgevolgd na een lange interimperiode van mw. Fija Mulder door drs. A. Koot.

Ton Schönwetter zag als Europa-journalist van het Agrarisch Dagblad geen mogelijkheid meer om rapporteur te blijven van de werkgroep Midden-Oosten.

mr. D. Limburg moest zijn rapporteurschap van de werkgroep Europa opgeven voor een functie van interim medewerker bij de CBTB. Hij werd opgevolgd door drs. Tom Koot.

mr. Carla Houben kon geen rapporteur van de werkgroep Ontwikkelingssamenwerking blijven, omdat zij een opleiding voor de rechterlijke macht ging volgen. Zij werd opgevolgd door mw.dr. Ellen van Moorsel.

mr. Rob van der Beeten kondigde zijn ver-

trek als lid van de commissie Buitenland en als voorzitter van de werkgroep Mensenrechten aan op termijn, wegens de zwaardere verplichtingen van het vice-voorzitterschap.

mw. B. Bos-Beernink moest de commissie Buitenland als lid verlaten wegens haar verkiezing in de Eerste Kamer, maar keerde als adviseur van de Eerste Kamerfractie daarin weer terug.

mr. J. Mommersteeg legde het voorzitterschap van de werkgroep Vrede en Veiligheid neer wegens zijn benoeming in het Mensenrechtencomité. Hij werd opgevolgd door dhr. J. v.d. Put. Dhr. Mommersteeg blijft overigens adviseur van de commissie Buitenland en lid van de werkgroepen Vrede en Veiligheid en Mensenrechten.

De vacature van Janssen van Raay voor het voorzitterschap van de werkgroep Europa werd opgevuld door de benoeming van mr. Jan Reijnen, voorzitter van de Raad van Bestuur van het ABP.

Overige werkzaamheden

Het secretariaat heeft zich ook in dit jaar weer opengesteld voor bezoekers uit binnen- en buitenland met name uit Latijns-Amerika. Zo werd o.a. het halfjaarlijks gesprek CVP-CDA gevoerd in de priorij de Corstendonk in België. Ook de CDU partijrad in Mainz werd bijgewoond, evenals de partijdag van de CDU-NRW in Essen en Düsseldorf. Bijzondere vermelding verdient het bezoek van Volker Rühle, vicevoorzitter van de CDU-fractie. Dit was verhelderend. Ook dit jaar werd weer duidelijk dat het internationaal werk en het daarmee samenhangende beleid niet mogelijk kan zijn zonder de bijzondere inzet van de werkgroepen van de commissie Buitenland. Zij maken bovendien ruimte voor (politieke) discussies tussen (deskundige) CDA-leden en parlementariërs en andere partijgeledingen. Goede rapporteurs zijn daarbij een zeer grote steun voor het secretariaat, dat dit alles moet zien te coördineren en door te geleiden.

Vice-voorzitter Hordijk van het CNV werd voorzitter van EUDCW (christen-democratische werknemers).

Laat ook nu uw stem horen: Word lid van het CDA

- Ik word lid (min. f 25,-) van het CDA.
- Stuur mij meer informatie. Kijk ook naar onze TV-uitzending (woensdag 20-1-'88, 19.12 uur, Ned. II)

Naam _____

Adres _____

Postcode / Plaats _____

Bon opzenden aan CDA, Antwoordnr. 1700, 2500 XK Den Haag. (Postzegel niet nodig).

Het CDA-huis aan de Kuyperstraat.

11. Huisvestingscommissie

Nieuwe meerjarenbegroting

De Huisvestingscommissie is verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van het CDA-huis in de Dr. Kuyperstraat te Den Haag. Daartoe vormt de commissie tevens het bestuur van de Stichting Huisvesting CDA die de juridische eigenaar van het CDA-huis is. De commissie bestaat uit zeven leden, waarvan de voorzitter door de Partijraad wordt benoemd, drie leden door het Partijbestuur en de overige drie leden door het Wetenschappelijk Instituut.

De Huisvestingscommissie heeft zich in 1987 met name beziggehouden met het opstellen van een nieuwe meerjarenbegroting en het vinden van een sluitende financiële exploitatie. De financiële positie van de Stichting Huisvesting is namelijk niet rooskleurig. Het CDA-huis is aangekocht en verbouwd in een voor onroerend goed dure periode. De rente was toen vrij hoog, terwijl het rentepeil op dit moment aanzienlijk lager is. Daardoor is sprake van een hogere financiering dan de marktwaarde van de panden rechtvaardigt. De commissie is er in geslaagd een voorlopig sluitende meerjarenbegroting op te stellen, waarbij op korte termijn mogelijkheden worden onderzocht om de financiële positie structureel te verbeteren.

Begin 1987 was de voorzitter van de Huisvestingscommissie, ing. J.B. Gooden periodiek aftredend. Tijdens de juni-Partijraad in Den Haag is hij bij acclamatie voor een nieuwe periode tot voorzitter verkozen. Inmiddels is bekend dat de heer Gooden op

4 januari 1988 vrij onverwacht is overleden. Op 1 januari 1988 waren aftredend de commissieleden F.B.H. Roebroek, M.B.M.J. van Vlijmen en mr. A.G. Smalbroek. Het Partijbestuur en het Wetenschappelijk Instituut hebben in hun plaats benoemd mr. R.H. van de Beeten, J. Verbree en drs. C.G. Bakker. Begin januari 1988 bestond de commissie uit de volgende leden: Voorzitter: vacature.

Leden: drs. C.G. Bakker, mr. R.H. van de Beeten, drs. C. Dekker, J. Kiers (tevens wnd. voorzitter), J. Verbree en drs. H.E.S. Woldring. Ambtelijk secretaris is mevr. C.C. Verbaan-Keus.

13. College van Bindend Adviseurs

Niets te doen

Evenals in 1986 heeft het College van Bindend Adviseurs in 1987 geen enkele zaak te behartigen gehad, wat een verheugende zaak was.

In het fusieprotocol is een regeling opgenomen, die erin voorziet dat bij klachten over kandidatenlijsten waarbij in redelijkheid geen recht is gedaan aan de diverse partij-componenten, er een College van Bindend Adviseurs is, dat terzake bindende uitspraken kan doen.

Het is duidelijk dat dit College als een overgangscollege beschouwd kan worden. Nu de partijorganisatie vaste vormen

12. Commissie van Beroep

Beroeploos jaar

1987: een beroeploos jaar. De Commissie van Beroep heeft dit jaar geen zaken behandeld. Wel werd eind 1987 een tweetal beroepen ontvangen die echter in 1988 in behandeling komen.

De Commissie van Beroep is binnen de partijorganisatie de hoogste instantie als het gaat om het instellen van beroep of het indienen van een klacht over het handelen van een van onze partijorganen. Tegen beschikkingen van een partijorganisatie, zowel op lager als op hoger landelijk niveau, bestaat statutair de mogelijkheid van beroep bij de Commissie van Beroep. De werkwijze van de Commissie van Beroep is globaal als volgt: na ontvangst van een beroepschrift, worden de betrokken partijen in de gelegenheid gesteld schriftelijk hun visie over het beroep weer te geven. Indien de zaak daartoe aanleiding geeft, kan volstaan worden met een schriftelijke raadpleging waarna de commissie schriftelijk een oordeel velt. In de meeste gevallen vindt er echter na de schriftelijke ronde een zitting plaats, waarbij partijen hun visie tegenover de commissie of een delegatie ervan uiteen kunnen zetten. Na deze zitting beraadt de commissie zich en komt er een formele uitspraak. Binnen de huidige statuten vormt de uitspraak van de Commissie van Beroep een onherroepelijke uitspraak, die binnen de partij algemeen bindend is. De samenstelling van de Commissie van Beroep is in 1987 ongewijzigd gebleven. Voorzitter was mr. J.L. Janssen van Raay. Leden waren mw.mr. L.C. Baud, mr. A.A.M. Boersma, mr. H.M. Krans en drs. J.W. Smeets. Griffier is de heer C.H.J. Lamers.

Het CDA, boeiend voor meedenkers

In de eerste zes jaar van het CDA is veel gedaan aan de 'bewustwording'. De partij wilde weten waar het in de christen-democratie om gaat. Wij herontdekten een traditie waar we trots op kunnen zijn en waar we wat aan hebben. De partijvoorzitter wil de politieke discussie in een hogere versnelling brengen. De partij moet boeiend zijn voor meedenkers.

Dat is een prachtig en hoogst democratisch doel. En stellig haalbaar. Het CDA heeft nu een prominente plaats in de politieke discussie in ons land. Dat betekent tevens een extra zwaar beroep op het Wetenschappelijk Instituut (W.I.). De partij moet breed kunnen doorpraten over de beleidsvoorstellen die door groepen gespecialiseerde christen-democraten in W.I.-verband zijn ontwikkeld. Beknopte versies van W.I.-rapporten - soms aangepast aan de wensen vanuit het Partijbestuur - ondersteunen de partijdiscussie. Maar ook op zichzelf staande, korte, discussiestukken zijn nodig. De medewerkers van het Instituut schrijven die bij wijze van extra service voor de partij. De W.I.-rapporten zelf worden intussen steeds gedegener, en, het kan helaas niet anders, gemiddeld ook wat omvangrijker. Wat het CDA naar voren brengt moet stevig in elkaar zitten, betrouwbaar zijn.

Ir. Van Lieshout werd voorzitter van de redactie van CD/Verkenningen.

Dat imago doet het CDA goed. Het W.I. heeft zelfs, als heel klein broertje naast de Konrad Adenauer Stiftung van de CDU, tot over de grenzen heen een reputatie opgebouwd als een team, waar heel praktisch wordt gewerkt aan en met de traditie en visie van de christen-democratie. Daar maken anderen op hun beurt gebruik van. Export van ideeën. Dat is goed voor de christen-democratie en voor het beleid in Europa. Maar het zwaartepunt ligt in de beïnvloeding en ondersteuning van het Nederlandse beleid. De maatschappijvernieuwing die uit de christen-democratische visie voortvloeit, moet door deelrapporten voor de diverse terreinen van beleid, goed worden voorbereid. 1987 was het jaar van „Zorgvernieuwing door structuurverandering” en „Technologie in een verantwoordelijke samenleving”. Rapporten die hoogst actueel zijn en waar men niet omheen kan. Zo wordt gewerkt aan de doelstelling die statutair is voorgeschreven.

Doelstelling

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA heeft ten doel het verrichten van wetenschappelijke arbeid ten behoeve van het CDA op basis van de grondslag van het CDA en in aansluiting op het Program van Uitgangspunten. Het Instituut geeft gedocumenteerde adviezen over de hoofdlijnen van het beleid, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek vanuit het CDA en/of van de leden van het CDA in vertegenwoordigende lichamen. Deze taken worden verricht door de directeur, de adjunct-directeur en drieënhalf wetenschappelijk medewerker, alsmede door vier (niet geheel full-time) medewerkers op organisatorisch en administratief gebied. Tijdens een deel van het verslagjaar werd de wetenschappelijke staf bijgestaan door een vrijwilliger en voorts waren enkele stagiaires in het kader van hun studies bij het Instituut werkzaam. De medewerkers van het Instituut kunnen rekenen op de enthousiaste inzet van een netwerk van deskundigen op vele terreinen, die bereid zijn de christen-democratie met hun advies te dienen. Elk lid van de wetenschappelijke staf is verantwoordelijk voor een min of meer omvangrijke sector van het overheidsbeleid. Voor politieke en wetenschappelijke advisering kunnen zij steeds terugvallen op het overlegorgaan voor hun eigen sector.

Bestuurszaken en benoemingen

Tijdens het verslagjaar moesten de heren Neuman en Cnossen om uiteenlopende redenen hun bestuurlijk werk voor het Instituut beëindigen. De heren drs. C. J. Bakker en prof.dr. J. Klapwijk treden toe als lid. Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zesmaal en de Stichtingsraad, het hoogste orgaan van het Instituut, tweemaal. Het bestuur wijdde diepgaande inhoudelijke discussies aan het concept-rapport betreffende het technologiebeleid, de startnotities betreffende het Zuid-Afrika-beleid en die welke de bestudering van de economische groei voorbereiden. In 1987 wijdde het bestuur zich eveneens aan de opstelling van een onderzoeksplan voor de komende jaren. Daartoe werden zowel binnen het bestuur als met andere CDA-organen intensieve gesprekken gevoerd. Het bestuur hield zich voorts intensief bezig met de automatisering binnen het Instituutssecretariaat, de dienstverlening en de relaties met andere CDA-verbanden. Gezien de benarde budgettaire positie van het Instituut waren zowel de partysubsidies als de subsidies vanuit Binnenlandse Zaken voorwerp van bespreking. Deze laatste subsidie werd onderwerp van wettelijke regeling, hetgeen gepaard ging met voorstellen tot een matige verhoging. Met name de adjunct-directeur Klop voerde daartoe, tezamen met afgevaardigden van andere wetenschappelijke instituten van politieke partijen, besprekingen met het departement.

Belangrijke benoemingen waren die van de voorzitter van de redactie van Christen Democratische Verkenningen: de heer ir. W.C.M. van Lieshout; het voorzitterschap van de fractiebegeleidingscommissie (fbc) Volkshuisvesting: drs. A.A.M. Jacobs; van de fbc Verkeer en Vervoer: ir. J.A. Vonk; van de fbc Volksgezondheid: dr. F.J.M. Werner en het voorzitterschap van het Sectoroverlegorgaan Binnenlandse Zaken en Justitie: prof.mr. E.M.H. Hirsch Ballin. Het bestuur heeft zich in het verslagjaar ook uitgesproken over de CAO die met het W.I.-personeel is afgesloten.

De Stichtingsraad van het Instituut, waar behalve het bestuur ook vertegenwoordigers van alle Kamerkringen en bijzondere CDA-organen zitting in hebben, heeft op zijn vergaderingen de jaarrekening en de begroting besproken en goedgekeurd en heeft het onderzoeksschema van het Insti-

tuit vastgesteld. Daarbij onderstreepte de Stichtingsraad een drietal prioriteiten voor nader onderzoek, namelijk die betreffende de economische groei, de principiële fundering van een CDA-milieubeleid en juridisch-ethische vraagstukken verbonden aan de genetische manipulatie. Voorts besprak de Stichtingsraad op haar vergaderingen een uiteenzetting van prof.dr. J.J.J. van Dijk over het concept-technologie-rapport en van de commissierapporteur, drs. A. Klink over de voortgang van de werkgroep 'Visie op de overheid'. Tevens besprak de Stichtingsraad op haar bijeenkomsten de voortgang van de werkzaamheden binnen het Instituut.

Het bestuur van het Instituut bestaat aan het eind van het verslagjaar uit voorzitter prof. dr. H. Franken en de leden drs. C. J. Bakker, mr. R.H. van de Beeten, H.A. de Boer, drs. L.P.J. de Bruyn, drs. C. Dekker, prof.dr. J. Klapwijk, prof.dr. B. Krol, mr. F.J.H. Schneiders, dr. A.J. Vermaat, prof.dr. J.A.C.J. van de Wouw en secretaris drs. A.M. Oostlander.

Personeelswisselingen

Tijdens het verslagjaar nam mevrouw A. de Goede-Borman afscheid van het Instituutsecretariaat. Mevrouw De Goede was sinds dertig jaar, met enige korte onderbrekingen, in dienst van respectievelijk de Dr. A. Kuyperstichting en het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Jarenlang heeft zij de administratie gevoerd van AR-Staatskunde en van ons maandblad CD/Verkenningen. Voorts verzorgde zij vrijwel alle teksten die vanuit het Instituut werden gepubliceerd. Zo heeft zij een wezenlijke bijdrage geleverd aan de kwaliteit van het Instituutswerk. Haar plaats werd ingenomen door mevrouw H. Veringa-Loomans. In de vacature die mevrouw J. Martinus achterliet werd mevrouw W. Renkema benoemd. De vacature voor een wetenschappelijk medewerker in de sector Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer kon ook in 1987 niet worden vervuld. De heer Klop gaat een studieproject, milieubeleid, in deze sector beheren, zodat een vacature is ontstaan in de sector sociaal-cultureel beleid.

Directie

De directeur Oostlander vertegenwoordigde het CDA in het Overlegorgaan tegen de Kernbepaling. Hij leidde de CDA-delegatie in het overleg met het IKV en het ICTO, hij is delegatielid in gesprekken tussen CDA en (Raad van)kerken, tussen CDA en Convent van christelijk-sociale organisaties en tussen CDA en CVP. De heer Oostlander is fungerend voorzitter van de

studiecommissie Onderwijs; hij neemt deel aan andere studiecommissies en fractiebegeleidingscommissies. Hij is voorts Nederlands rapporteur van de EVP-programmatische commissie. Namens het Instituut is hij adviserend lid van het DB, het PB en de Partijraad, alsmede van het Fonds Wetenschappelijk Instituut. De directeur is lid van de Commissie Buitenland, van de werkgroep Vrede en Veiligheid, van de redactie van Christen Democratische Verkenningen en van de EVP-commissie Internationale Politiek. Hij heeft een werkzaam aandeel in de totstandkoming van de CDA-discussienota 'De verantwoordelijke samenleving'. Als lid van de 'Werkgroep Doctrine' van de Europese Volkspartij geeft Oostlander mede leiding aan symposia die door deze werkgroep worden georganiseerd. Hij sprak in dat verband in Wenen over de christen-democratische visie op het Europees federalisme en, op basis van een uitvoering in samenwerking met de heer Balkenende voorbereid document, in Parijs, over de christen-democratische visie op de sociaal-economische toekomst van Europa. In beide referaten werd een uitwerking gegeven van het concept 'Het Europa van de maatschappelijke verbanden' dat een internationale versie is van het CDA-streven naar 'vermaatschappelijking'. De heer Oostlander gaf in 1987 19 interviews aan omroepen, dag- en weekbladen, hij hield 20 spreekbeurten en schreef 25 artikelen.

De adjunct-directeur, de heer drs. C.J. Klop, maakt deel uit van de Werkgroep Opiniepeilingen (in welk kader hij een onderzoek leidt naar de in- en uitstromende

Adjunct-directeur Kees Klop.

CDA-leden) en van de redactieraad van CDA-ACTUEEL. Hij is adviserend lid van het bestuur van de Stichting Kader- en Vormingswerk en van het bestuur van de Vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders. Hij is lid van het Begeleidingscollege van het Sociaal Cultureel Planbureau en van de Omroepraad.

Voorts neemt de heer Klop deel aan het Areopagusberaad (over de presentatie van de kerk in de samenleving), aan de Overleggroep Bestuurskundig Onderzoek en treedt hij op als redacteur secretaris van een commissie van de Bestuurdersvereniging die een Handboek Christen-democratische gemeentepolitiek voorbereidt. De heer Klop vertegenwoordigt het Instituut in het overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken over de subsidiëring (in het verslagjaar wordt een verbetering op dit gebied bereikt), in de Pensioencommissie van het CDA en hij begeleidt de automatisering van de administratieve werkzaamheden van het Instituut.

SECTOR WELZIJN

Voorzitter: prof.dr. E. Schroten, secretaris: drs. C.J. Klop. Leden van het Sectoroverlegorgaan: G.C. de Bruijn, mr.dr. A.P.J. van der Eyden, drs. C. Groen, A.J. Gijsbers, mevr.drs. A. Kreutzkamp-Schotel, dr. W.H.G. Wolters.

In januari wordt het rapport „Zorgvernieuwing door Structuurverandering” gepubliceerd, een christen-democratische bijdrage aan de discussie over de structuur en de financiering van de gezondheidszorg. Dit rapport is het resultaat van een diepgaande studie die in het verlengde ligt van het hoofdstuk Volksgezondheid uit het vigerende verkiezingsprogramma. Dat hoofdstuk was dusdanig origineel en lokte zoveel commentaar uit dat een nadere uitwerking en fundering voor de hand lag. Dat was

zorgvernieuwing door
structuurverandering

Volksgezondheid en
maatschappelijke samenleving

Van Loghum Slaterus

Dit rapport kwam in 1987 uit.

temeer noodzakelijk om de inbreng van christen-democratische adviseurs op regeeringsniveau van een ruime basis te kunnen voorzien. Het rapport is zodoende een zeer krachtig en zeer praktisch betoog geworden voor een drastische vermaatschappelijking op het gebied van de volksgezondheid. Het wijst aan hoe mechanismen kunnen worden gecreëerd zodat met beschikbare gelden optimaal wordt omgegaan, en hoe op deze wijze tevens de verscheidenheid van eventueel levensbeschouwelijke invalshoeken ook in de volksgezondheid tot z'n recht kan komen. Een maand later verschijnt het rapport van de regeringscommissie-Dekker, dat veel parallellen vertoont met het WI-rapport. Tussen maart en november discussieerde het CDA over de gezondheidszorg, aan de hand van een door de heer Klop opgestelde beknopte CDA-discussienota. Dit resulteerde in op de novemberpartijraad aangenomen resoluties. De studie van het Instituut kreeg daarmee een grote en directe beleidsrelevantie. Tijdens een eigen conferentie in april, maar ook op veel conferenties van maatschappelijke organisaties in de gezondheidszorg vormt het WI-rapport onderwerp van bespreking. Met name commissie-voorzitter drs. F.J.M. Werner is een veelgevraagd spreker. In de loop van 1987 besprak het Sectoroverlegorgaan Welzijn samen met de collega's van de sector Justitie en Binnenlands Bestuur een concept-beleidsadvies over nieuwe medische bevruchtingstechnieken. In het najaar gaat de aandacht binnen deze sector met name uit naar het ouderenbeleid, waarover een discussiestuk wordt geschreven ten behoeve van de partijpolitieke discussie die het CDA in 1988 aan dit onderwerp wijdt.

In het verslagjaar maakt de fractiebegeleidingscommissie Volksgezondheid een nieuwe start. Onder voorzitterschap van drs. F.J.M. Werner kwam de commissie driemaal bijeen, waarbij met name de structuur en de financiering van de gezondheidszorg besproken werd. De commissie bestaat uit de volgende leden: drs. F.J.M. Werner (voorzitter), drs. W. Broex, M. Draaijer, prof.dr. A.A. Haspels, prof.dr. J.C.M. Hattinga Verschure, dr. G. Jansen, prof.dr. W.C.M. Klijn, drs. C.J. Klop, prof.dr. R.M. Lapré, prof.dr. C. van der Meer, A. Molendijk, drs. W.J.E. Nuyens, J.W. Scheffers, drs. H. Schripsema, drs. J.H.J. Verburg, J. de Vries, W.A.M. Wakelkamp, dr.ir. J.P.M. v.d. Wolf, J. van Wijk, L.C.M. Vijverberg (secretaris). Tevens vond dar de opstelling plaats van een nieuw studie-programma van het Instituut. Daarbij werd gekozen voor een overstap van de met de portefeuille welzijn belaste wetenschappelijk medewerker naar de vacante sector volkshuisvesting en ruimtelij-

ke ordening, teneinde het thema milieubeleid in studie te kunnen nemen.

De heer Klop vervulde in het verslagjaar 33 spreekbeurten over de gezondheidszorg, het Program van Uitgangspunten, de verantwoordelijke en zorgzame samenleving en de identiteits-organisaties in de welzijnsector. Hij bracht 6 schriftelijke adviezen uit en publiceerde 7 artikelen.

SECTOR SOCIAAL-ECONOMISCH BELEID

Voorzitter: prof.dr. N.H. Douben, secretaris: mr.dr. J.P. Balkenende. Leden van het Sectoroverlegorgaan: prof.dr. J.J.J. Van Dijck, H. Hofstede, prof.dr. A. Wattél, prof.dr. J. Weitenberg.

In verband met drukke werkzaamheden respectievelijk vertrek naar het buitenland zagen prof.dr. P.B. Boorsma en prof.dr. H. van der Laan zich genoodzaakt hun werkzaamheden voor het Sectoroverlegorgaan te beëindigen. In de vacatures wordt in 1988 voorzien.

1987 stond in belangrijke mate in het teken van de technologische ontwikkeling. Medio augustus 1986 ging een studiecmissie Technologie van start. Voorzitter van de commissie is prof.dr. J.J.J. van Dijck, leden zijn dr. J.W.A. van Dijk, dr. P.B.R. de Geus, mr. J.P. van Iersel (adviserend lid), dr. H.L. Jonkers, drs. P.H.A. Klep, prof.dr. A.G.M. van Melsen, dr. W.J. de Ridder, G.W.M. Schreurs, mevrouw ir. J. Westerbeek-Huittink, ir. G.C. van Wijnbergen en drs. A. Zijlstra. Als secretaris-rapporteur treedt op

mr.dr. J.P. Balkenende. Op 14 oktober presenteerde de Commissie haar rapport „Technologie in een verantwoordelijke samenleving” aan de pers. Het rapport beschouwt de technologische ontwikkeling als een veelzijdig maatschappelijk vraagstuk, geeft een christen-democratische visie op technologie en haar maatschappelijke gevolgen en gaat in op de vermaatschappelijking van technologie. Het rapport geeft - in de lijn van de benadering van de verantwoordelijke samenleving - diverse aanbevelingen voor het technologiebeleid. Ook wordt commentaar geleverd op de plannen uit het rapport „Wissel tussen kennis en markt” van de Commissie-Dekker.

Mede naar aanleiding van de publikatie van „Technologie in een verantwoordelijke samenleving” werd op 28 november in Restaurant Hoog Brabant te Utrecht een studieconferentie over technologie gehouden. De opkomst was goed en de conferentie trok - evenals het WI-rapport - brede belangstelling in de pers. De inbreng vanuit het Wetenschappelijk Instituut stimuleert mede de christen-democratische inbreng in het parlementaire technologiedebat.

In het voorjaar verscheen het verslag van de studieconferentie over ontwikkelings-samenwerking die op 8 november 1986 werd gehouden. Ten aanzien van dit beleidsterrein werden - mede in overleg met de secretaris van de Europese Volks Partij (EVP) - voorbereidingen getroffen voor de vertaling van het WI-rapport „Wereldeconomie en Ontwikkeling” in (onder meer) de Engelse, Duitse en Spaanse taal. Hierdoor kan de in het WI-rapport ontwikkelde visie ook op Europese schaal haar doorwerking vinden.

In de tweede helft van 1987 vinden de eerste voorbereidingen plaats voor een studieproject over de economische groei van Nederland. Dit project zal begin 1988 worden gestart. Dr. J. Zijlstra, oud-president van De Nederlandsche Bank, zal het voorzitterschap van de studiecmissie op zich nemen; de heer Balkenende zal als secretaris/rapporteur optreden.

De heer Balkenende verricht diverse activiteiten ten behoeve van enkele partijpolitieke discussies die in 1988 zullen plaatsvinden. Hij is secretaris van een CDA-werkgroep die een „Discussienota Technologie: Over vermaatschappelijking, Nederlands technologiebeleid en de rol van Europa” opstelt. De nota werd op 14 december door het CDA-Partijbestuur goedgekeurd. Met prof. Mennes stelde de heer Balkenende een eerste concept-discussienota „Ontwikkelingssamenwerking” op. De concept-nota wordt aan diverse deskundigen ter commentariëring voorgelegd. Beide discussienota's, die diverse

(foto Nico Neef)

Prof. J. Zijlstra, de voorzitter van de W.I.-studiecmissie Economische Groei.

beleidsaanbevelingen bevatten, zullen ter sprake komen tijdens de regionale conferenties.

Van de hand van de heer Balkenende verschenen een zestiental artikelen. Hij hield een twaalfal spreekbeurten binnen en buiten het CDA (onder andere aan de Katholieke Universiteit Brabant en de Vrije Universiteit), gewijd aan de provinciale politiek, jeugdwerkloosheid, sociale zekerheid, de positie van de gemeentelijke sociale dienst, de verantwoordelijke samenleving en de uitgangspunten van het CDA. Verder maakt hij deel uit van de redactie van het Handboek voor Gemeenteraadsleden.

SECTOR BINNENLANDSE ZAKEN EN JUSTITIE

Voorzitter: prof.mr. E.M.H. Hirsch Ballin
Secretaris: mevr. mr. Y.E.M.A. Timmerman-Buck (part-time dienstverband)
Leden van het Sectoroverlegorgaan: jhr.dr. P.A.C. Beelaerts van Blokland, prof.mr. P. de Haan, R.H. Hessing, mr. H.J.M. Jeukens, prof.mr. S.C.J.J. Kortmann, dr. H. van Ruller en prof.mr. T.M. Schalken.

In de samenstelling van het Sectoroverlegorgaan hebben zich in 1987 wijzigingen voorgedaan. Prof.mr. E.M.H. Hirsch-Ballin heeft mr. H. Franken (die het voorzitterschap van het bestuur van het Instituut op zich heeft genomen) als voorzitter opgevolgd. Het Sectoroverlegorgaan wordt voorts uitgebreid met de heren Hessing, Kortmann en Schalken.

In de zomer van dit verslagjaar kwam het concept van het beleidsadvies met betrekking tot de voortplantingsmethodes kunstmatige inseminatie, in vitro fertilisatie en het draagmoederschap van de hand van mevrouw Timmerman-Buck gereed. Een commissie, bestaande uit zowel de leden van het Sectoroverlegorgaan „Binnenlandse Zaken en Justitie” als van het Sectoroverlegorgaan „Welzijn en Volksgezondheid” startte in september besprekingen van dit concept. De studie wil inzicht geven in de taken van enerzijds overheden, anderzijds van gezondheidszorgorganisaties en burgers zelf. De verschillen tussen recht en ethiek komen daarbij aan de orde. Het uiteindelijke rapport zal gedetailleerd ingaan op de verschillende praktische vragen waar de nieuwere medische technieken op voorplantingsgebied ons voor plaatsen. Gestreefd wordt naar publikatie voor de zomer van 1988. Mevrouw Timmerman-Buck schreef in 1987 een zestal artikelen en hield 13 inleidingen. De onderwerpen waren: het WI-rapport

„1+1=samen” met betrekking tot het huwelijk en niet-huwelijkse leefvormen, de emancipatie van de vrouw, de voortplantingsmethodes kunstmatige inseminatie

De studie-commissie Technologie presenteert haar rapport „Technologie in een verantwoordelijke samenleving”.

in vitro fertilisatie/draagmoederschap en kerk/geloof en politiek. Mevrouw Timmerman-Buck is tevens belast met de coördinatie van de advisering en van de fractie-begeleidingscommissies.

Zij vertegenwoordigt het Instituut in de CDA-werkgroep Homofilie en de Commissie Werkgroepenwerk van de Stichting Kader- en Vormingswerk. Aan haar adviserende lidmaatschap van het Landelijk Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad is dit verslagjaar een einde gekomen. Een opmerkelijke nevenfunctie van mevrouw Timmerman werd het tweede voorzitterschap van de Novib.

In de sector Justitie en Binnenlands Bestuur staat naast de ethische en politieke vraagstukken rondom de voortplanting de CDA-visie op de overheid centraal. In dat verband komt een commissie onder voorzitterschap van prof.mr. A. Soeteman een achttal keren bijeen. Leden zijn mevr. T. Bot-van Gijzen, P.A. van Gennip (tot september 1987), prof.mr. P. de Haan, prof.dr. J. Klapwijk, prof.dr. M.F.J. Marlet, drs. A.M. Oostlander, prof.dr. J.M.M. de Valk, drs. A. Klink (secretaris-rapporteur). De commissie wijdt zich aan een actualisering van het rooms-katholieke en protestants-christelijke denken over de overheid. Daaraan gaat een overzicht van de betreffende tradities vooraf. Het rapport zal daardoor ook als inleiding in het christen-democratisch denken een belangrijke rol kunnen gaan vervullen. Via een analyse van besluitvormingstypologieën zoekt de commissie naar een vertaling van de christen-democratische traditie naar de praktijk. Over de voortgang van de werkzaamheden werd in

oktober 1987 gerapporteerd aan de Stichtingsraad. Een uitvoerige notitie werd voorts geschreven onder de titel 'Taken en instrumenten van de overheid' op basis waarvan in samenwerking met de partij (voorzitter) deskundigen uit de departementale en bestuurskundige hoek worden geraadpleegd.

SECTOR ONDERWIJS

Voorzitter: drs. J.W. Solberg, secretaris: drs. A. Klink. Leden van het sectoroverlegorgaan zijn: M. Baaijens, W. Dijkhuizen, dr. J. de Jonge, ir. W.C.M. van Lieshout, prof.dr. R.P. Zuidema, drs. A.M. Oostlander. In het eerste kwartaal van 1987 startte een studieproject. Onderzocht wordt op welke wijze de vermaatschappelijking in het bestuur van het onderwijs vorm kan krijgen. In het algemeen wordt de vergroting van de autonomie aan de orde gesteld, alsmede mogelijkheden om het openbaar onderwijs te verzelfstandigen. De studiecommissie is als volgt samengesteld: drs. A.M. Oostlander (technisch voorzitter), dr. J.C. van Brugger, mr. M.P.H. Frederix, drs. K. de Jong Ozn., mevr. C.W.M. Jongma-Roelants, ir. W.C.M. van Lieshout, ir. P. van Rijn, mevr. Y. Schram, drs. G. Verhey, drs. A. Klink (secretaris/rapporteur). Naast de werkzaamheden voor de Commissie 'Visie op de overheid' en 'onderwijs' hield sector secretaris Klink 11 spreekbeurten voor CDA-gezelschappen. Hij sprak met name over de politieke filosofie van het CDA, politieke stromingen en de crisis van de verzorgingsstaat. De heer Klink adviseerde regelmatig sta-

tenleden en anderen over de verhouding tussen openbaar en bijzonder onderwijs, over stichtingsopheffingsnormen, de plaats van de provincie in de planning van onderwijsvoorzieningen etc. Als inhoudelijk secretaris van de commissie die vanuit de partij regionale onderwijsconferenties organiseert, nam hij de redactie van de discussiebijdragen ter hand. Onder de titel „nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs” werd door de heer Klink een notitie voor deze conferenties geschreven. Voorts leverde hij papers voor een politicologencongres en een SISWO-conferentie. De heer Klink publiceerde 6 artikelen.

SECTOR BUITENLAND

Voorzitter: prof. mr. P.J. Teunissen Secretaris: drs. Th.B.F.M. Brinkel, drs. A.M. Oostlander Leden van het Sectoroverlegorgaan: mr. C.A. Bos, prof. dr. G.A. de Bruijne, prof. dr. L.B.M. Mennes, drs. W.K.N. Schmelzer.

In de sector Buitenland staan de werkzaamheden vooral in het teken van Westeuropese veiligheid en Zuid-Afrika. Het Sectoroverlegorgaan Buitenlands Beleid kwam in mei bijeen. Daar besprak het een notitie over Westeuropese veiligheid, een vervolg van het rapport „Vrede wegen”, dat in 1986 is verschenen. Het Sectoroverlegorgaan adviseerde dit onderwerp voorlopig aan te houden, in afwachting van het rapport van de Adviesraad Vrede en Veiligheid over hetzelfde onderwerp. De secretaris maakte daarnaast een startnotitie over Zuid Afrika. De ad hoc werkgroep Zuidelijk Afrika van de Commissie Buitenland van het CDA heeft het Wetenschappelijk Instituut namelijk verzocht een diepgaande studie te wijden aan dit onderwerp. Het Sectoroverlegorgaan adviseerde in het najaar van 1987 om een dergelijke studie te verrichten. Het bestuur van het Wetenschappelijk Instituut gaat akkoord met het ontwikkelen van een christen-democratische visie op mensenrechtenbeleid en een toepassing daarvan op Zuid-Afrika. De sectorsecretaris Brinkel bereidt de samenstelling voor van een commissie die de studie verricht.

In het voorjaar kwam het verslag uit van de studieconferentie „Vrede wegen”, die in november 1986 is gehouden. De discussie over het rapport met dezelfde naam ging in 1987 door. Gesprekken werden o.a. gehouden met vertegenwoordigers van CDA'ers tegen kruisraketten, Vrouwen Voor Vrede, Kerk en Vrede en het IKV. De heer Brinkel nam in het voorjaar deel aan de cursus „Internationale Veiligheid” van het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen „Clingendael”. Hij nam deel aan verschillende (internationale) studieconfe-

Prof. Mennes schreef mede de CDA-discussienota over Ontwikkelingssamenwerking.

renties. De heer Brinkel is adviserend lid van de CDA-werkgroepen Vrede en Veiligheid en Zuidelijk Afrika, en de fractiebegeleidingscommissie Defensie van het Wetenschappelijk Instituut. Sinds juni neemt hij deel aan een werkgroep van de Atlantische Commissie die zich beraadt over ATBM-systemen (Anti-Tactical Ballistic Missiles: een verdedigingssysteem tegen binnenkomende tactische raketten). De heer Brinkel is medewerker van de redactie van CDA-ACTUEEL en houdt verscheidene interviews voor dit blad. Hij hield acht spreekbeurten, zowel binnen het CDA als daarbuiten. Hij verzorgt een rubriek in het Friesch Dagblad en schreef daarnaast in 1987 nog een tweetal artikelen.

SECTOR RUIMTELIJKE ORDENING, VERKEER EN VERVOER

Voorzitter: dr. ir. W.F. Schut. Leden van het Sectoroverlegorgaan: ir. F.J. Creemer, mr. P.C.E. van Wijmen, drs. H.J. Viersen, D. Rijnders, ir. P.A.M. Cornelissen.

Gedurende een deel van het verslagjaar werd de sector beheerd door de vrijwillige medewerker de heer J. de Baan. Aan het eind van 1987 verschoof de adjunct-directeur drs. C.J. Klop zijn aandacht naar deze sector in verband met de te starten studie over het christen-democratisch milieubeleid. Ongeacht de geringe eigen activiteit van het Wetenschappelijk Instituut in deze sector fungeren er toch twee goedlopende fractiebegeleidingsgroepen. De eerste is die voor het volkshuisvestingsbeleid onder voorzitterschap van drs. A.A.M.

Jacobs. Leden van deze fractiebegeleidingsgroep zijn: mr. C.P.A. Bakker, drs. G.A. de Boer, mevr. K. Eisses-Timmerman, de heer P.A. van Hassel, mevr. ir. F. Henken-Bouma, drs. ing. J. de Jong, ir. J.L.M. Mandos, drs. J.L. Neus, drs. P.M. van Onna, de heer H.N. Stoekenbroek, ir. N. Buysert, drs. D. Louter (secretaris). Voorts is er de fractiebegeleidingsgroep Verkeer en Vervoer onder voorzitterschap van de heer ir. J. Vonk, met als leden: drs. F.L.F. Aarens, mr. A. Bredius, ir. F.J. Creemer, dr. H. den Harder, ing. G.D. Hoogeland, drs. J. Plantinga, mr. W.J.C. Knopper, drs. C.G. de Kogel, drs. H.A. Vos, drs. B.R. Smidt, dr. T. Tieleman, mr. R. van de Wetering, ir. M.G.W. Hallmans, mevr. drs. M.R.Th.J.G. Wolterink-Oremus, mr. P.C.E. van Wijmen, de heer J. Oosting (secretaris).

Christen Democratische Verkenningen

Het maandblad Christen Democratische Verkenningen volgde in 1987, vanuit zijn onafhankelijke positie, de actuele ontwikkelingen in het CDA op de voet. De Periscope levert iedere maand weer aanleiding tot discussie en ontmoet in brede kring waardering. Het zomernummer leverde een bijdrage aan de discussie over het thema van de verantwoordelijke samenleving. Auteurs uit zeer verschillende kring schreven, ieder vanuit eigen invalshoeken, over dit onderwerp. Daarnaast wordt in de kolommen van Christen Democratische Verkenningen vooral veel aandacht besteed aan technologiebeleid en gezondheidszorg. De samenwerking met uitgeverij Van Loghum Slaterus verloopt plezierig. Deze samenwerking heeft o.a. geleid tot een iets strakkere opmaak van het blad. De samenstelling van de redactie onderging in 1987 wat wijzigingen. In verband met zijn aanvaarding van het voorzitterschap van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, trad prof. mr. H. Franken af als voorzitter van de redactie. De heer mr. J.J.A.M. van Gennip volgde hem in deze functie tijdelijk op. In september werd ir. W.C.M. van Lieshout redactievoorzitter. Voorts traden af mevr. mr. H.Th. ten Hagen-Pot, mr. dr. A. Postma, en dr. B. de Vries. De heer De Vries wordt vervangen door drs. H. Eversdijk. In december werd mr. A.K. Huibers lid van de redactie. Aan het eind van het verslagjaar zag de redactie er dus als volgt uit: ir. W.C.M. van Lieshout (voorzitter), prof. dr. W. Albeda, dr. J.W.A. van Dijk, drs. H. Eversdijk, mr. J.J.A.M. van Gennip, drs. J. Grin, dr. K.J. Hahn, mr. A.K. Huibers, drs. A.M. Oostlander, dr. H. van Ruller, prof. dr. C.J. Rijnvos, mevr. drs. T.L.E. Strop-von Meyenfeldt, prof. dr. A.G. Weiler, mr. L.B.M. Wüst, drs. Th.B.F.M. Brinkel (secretaris).

Bestuursforum

De WI-medewerker Balkenende is redactiesecretaris van het maandblad voor CDA-gemeente- en provinciebestuurders Bestuursforum. Dit blad wordt door de Bestuurdersvereniging uitgegeven in samenwerking met het Wetenschappelijk Instituut. In 1987 werd gepoogd de betekenis van de verantwoordelijke samenleving voor het lokaal bestuur zo duidelijk mogelijk te schetsen.

Secretariaat

Op het secretariaat van het Instituut hebben twee nieuwe medewerkers hun intrede gedaan. Mevrouw H. Veringa-Loomans is per 1 januari gestart als redactiesecretaresse van CD Verkenningen. Mevrouw W. Renkema fungeert per 1 mei als de nieuwe secretaresse van de heren Klop en Balkenende. Verder bestaat het secretariaat uit mevr. J. Hageman, die samenwerkt met mevr. Timmerman-Buck en de heren Brinkel en Klink. Mevr. T. Ivens is belast met de dagelijkse leiding en met zaken die de organisatie van het Instituut betreffen. Het secretariaat heeft gedurende het verslagjaar een beroep moeten doen op hulpkrachten. De vele organisatorische en administratieve taken, die verbonden zijn aan het werk van het Instituut, maakten het tot een zeer productief jaar.

Platform Jonge Christen-Democratische Academics

Het Platform voor Jonge Christen-Democratische Academics is in 1986 opgestart. De bedoeling is een platform te bieden aan jongeren om de relatie tussen hun studie of werkterrein en het christen-democratisch gedachtegoed in een kring van gelijkgezinden te bespreken. Hiertoe is in 1987 een tweetal typen acties ondernomen, te weten de avondbijeenkomsten en een conferentie. Op de avondbijeenkomsten (eenmaal in de 6 weken) werd gediscussieerd aan de hand van papers van leden van het Platform. Een inleider van de avond werd telkens geopponeerd door een deskundige op het betrokken terrein. Onderwerp was onder meer: 'grenzen aan de economische groei' en 'het recht op verlof voor de godsdienstige feestdagen voor buitenlandse werknemers'. Op de juniconferentie was de rol van de overheid met betrekking tot gezondheidszorg aan de orde. De discussie spitte zich toe op economische en de medisch-ethische aspecten. Het Platform telt zo'n 40 leden. Met name de conferentie mocht een bijzonder geslaagde bijeenkomst genoemd worden. Daarom is besloten voor 1988 de aandacht meer op conferenties te concentreren.

Publikaties

drs. A.M. Oostlander

- In „Socialisme en Democratie” (maart): „Het CDA en de maatschappijhervorming”.
- Utrechts Nieuwsblad: „Links, rechts en het CDA” (mei)
- Trouw: „Verzorgingsmaatschappij in trek” (mei)
- Friesch Dagblad: „Het nieuwe denken van het CDA” (juni)
- Centraal Weekblad: „IKV drie wensen voor een jarige” (augustus)
- CDA-ACTUEEL: „Abraham Kuyper en het CDA” (oktober)
- Centraal Weekblad: „Kuyper, de politiek en de kerk” (oktober)
- Trouw: „Armoede, een veelzijdig vraagstuk” (oktober)
- Elsevier: „De oude antithese en de PvdA” (oktober)
- Centraal Weekblad: „Een nobelprijs voor de vrede” (oktober)
- Centraal Weekblad: „De aardrijkskunde van de sprekende kerk” (november)
- NRC-Handelsblad: „De PvdA kiest haar eigen koers” (december)
- CD/Verkenningen, „Periscopien”:

* „Het CDA, de maatschappijstructuur en het sociaal elan”; 1/87

* „Beroepsonderwijs en de voortdurende zorg van de regering”; 2/87

* „Iedere generatie heeft haar eigen weg naar Lenin”; 3/87

* „Cory Aquino's christelijke revolutie”; 4/87

* „Het CDA en de erfenis van de Doorbraak”; 5/87

* „Onbemind maakt onbekend; kerk en partij over ontwikkeling”; 6/87

* „Over godsdienst en economische groei”; 9/87

* „Armoede en de verantwoordelijke samenleving”; 10/87

* „CDA en PvdA naar een nieuwe consensus?"; 11/87

* „Kuyper en de bruikbaarheid van de traditie”; 12/87

- „A christian democratic view on the European community and the European Society”; Arbeitsgruppe Doctrine, Wenen, april.

- „Bijbel, politiek en partijvorming” (Noordelijke Leergangen)

- „Democratisering kerkstructuur” (Jubileumbundel Uitgeverij Wever)

drs. C.J. Klop:

- Trouw: „Hulpverlening en levensbeschouwing”; - Katholiek Nieuwsblad: „Het CDA en het maatschappelijk middenveld”;
- Trouw: „Rentmeesterschap norm voor wereld van morgen”; - Volkskrant: „Zorgzame samenleving en bezuinigingen op WVC”;
- Bestuurswetenschappen: „Christen-democratie en de gemeente” (i.s.m. mr.drs. J.P. Balkenende, stafmedewerker

van het Wetenschappelijk Instituut); - Andersom (opiniemaandblad voor andragogen); „De zorg op maat van het CDA”.

mevr. Y.E.M.A. Timmerman-Buck:

- Bestuursforum, januari 1987: „De traditionele vrouwenbeweging heeft geen overheid nodig”, groeps gesprek van christen-democratische bestuurders over de emancipatie van de vrouw;
- Christen Democratische Verkenningen, februari 1987: „Het kind en het badwater” (over de taken van de overheid en de burgers t.a.v. de emancipatie van de vrouw); - Burgerzaken (een uitgave van de Vereniging voor Bevolkingsboekhouding en Militaire Zaken), jubileum-uitgave nr. 527: „Recht en keuzevrijheid”, Registratiemogelijkheden voor niet-huwelijkse tweerelaties;
- Christen Democratische Verkenningen, juni 1987: „Blijft 'Brave new world' fictie?”, groeps gesprek over de voortplantingsmethodes kunstmatige inseminatie, in vitro fertilisatie en het draagmoederschap;
- Bestuursforum, juni/juli 1987: „Het referendum: de politieke poedelprijs”, bespreking van het rapport van de commissie-Biesheuvel;
- Christen Democratische Verkenningen, september 1987: „De huisvrouw als maatschappelijke desinvestering”, bespreking van de WRR-voorstudie 'Private leefvormen, publieke gevolgen’.

mr.drs. J.P. Balkenende:

- Bestuursforum januari 1987: „Gespreide verantwoordelijkheid en decentralisatie” (interview met de voorzitter van de CDA-Bestuurders-vereniging); - Bestuursforum februari 1987: „Provinciale politiek voorop!"; - Iedenkontaktblad CDA-Eindhoven februari 1987: „Bezuinigen en de verzorgingsmaatschappij”; - Bestuursforum april 1987: „De zorgzame samenleving: een internationaal vraagstuk”; - Trouw: „Europa moet van onderop groeien”; - Christen-Democratische Verkenningen 4-87, april 1987: „Solidariteit in een veranderend tijdsbeeld. De toekomst van de sociale zekerheid”; - Christen-Democratische Verkenningen 6-87, juni 1987: „Technologische vernieuwing en vermaatschappelijking”; - Bestuursforum juni/juli 1987: „Buitenlandse bedrijven in Nederland, verslag van een studiedag”; - Bestuursforum augustus/september 1987: „Financiën op een voetstuk?"; - Trouw 27 augustus 1987: „Vragen bij basisinkomen”; - Trouw 28 oktober 1987: „Invloed Kamer toetsen. Bestuurlijk krachtenspel speelt technologiebeleid parten”; - Bestuurswetenschappen oktober 1987 (mede-auteur drs. C.J. Klop): „Christen-democratie en de gemeente”; - Bestuursforum november 1987 (mede-auteur drs. C.J. Klop): „De verantwoordelijke samenleving vereist nieuw type raads- en statenwerk”; - Friesch Dagblad 25 november 1987: „Meer rechtsorde,

minder rechtsbijstand?"; - Centraal Weekblad 11 december 1987: „PvdA-rapport geen helder beleidsconcept voor jaren negentig"; - Bestuursforum december 1987: „Bestuurlijke vernieuwing is volop gaande" (verslag van een groepsgesprek over de verantwoordelijke samenleving en het lokale bestuur).

drs. Th.B.F.M. Brinkel

- Socialisme en Democratie, februari 1987: Tulp in de vuist;

- Christen Democratische Verkenningen, september 1987: Het CDA is geen „Nationale Partij";

- Zes bijdragen aan het Friesch Dagblad in het kader van het Politiek Palet;

- CDA-ACTUEEL
diverse interviews.

drs. A. Klink

- Bestuursforum: „Twee honden vechten om een been", over decentralisatie en ge-

spreide verantwoordelijkheid, november 1987;

- Katholiek Nieuwsblad: Een bijdrage in het kader van de Statenverkiezingen;

- Trouw, december 1987: „Schuivende Panelen: PvdA laat in nota sociale verbanden links liggen", - „Openbaar onderwijs hoort niet bij gemeente";

- „Eenheid door verscheidenheid", bijdrage ten behoeve van de Stichting 'De nieuwe Prins', oktober 1987 (publikatie maart 1988).

15. CDA-Bestuurdersvereniging

Jaar van de opbouw

In 1987 hebben zich geen spectaculaire ontwikkelingen voorgedaan. 1987 was een jaar van opbouw na de grootscheepse wisselingen, het jaar daarvoor, in de bestuursorganen van de vereniging en de afdelingen alsmede in de redactie van Bestuursforum, en de omschakeling door het secretariaat op een geautomatiseerde ledenadministratie. In de loop van het jaar zijn diverse ontwikkelingen ingeleid die in de nabije toekomst hun beslag zullen krijgen. Ook werden de voorbereidingen in gang gezet voor de viering van het tienjarig bestaan van de vereniging, begin 1988.

Bijzondere vermelding verdienen de geslaagde conferentie in mei 1987 over de verzorgingsmaatschappij en de geanimeerde studiedag over Milieu en Landbouw in het najaar. Ook werd in het verslagjaar de Beleidsnotitie voor de lopende periode afgerond. Wat Bestuursforum betreft dient gememoreerd te worden dat het verenigingsblad in januari tien jaar bestond, wat leidde tot de publikatie van een speciaal nummer in die maand. De serie artikelen over 'De verzorgingsmaatschappij' werd in december voltooid.

Zoals gebruikelijk hebben de provinciale afdelingen weer tal van bijeenkomsten en andere activiteiten georganiseerd. Bij de regionale ontmoetingen met de afdelingsbestuurders kon het verenigingsbestuur nog eens vaststellen, dat deze „vrijwilligers" borg staan voor het naar behoren functioneren van de vereniging aan de basis. Dit is een tot dankbaarheid stemmende wetenschap.

Conferenties

Het thema van de jaarlijkse conferentie, op 9 mei in Tiel, was „De verzorgingsmaat-

schappij en de gemeente / provincie". De belangstelling voor deze conferentie was opmerkelijk groot (175 deelnemers). Gekozen was voor een algemene politieke benadering van dit onderwerp, uitgewerkt op de gemeentelijke beleidsterreinen volkshuisvesting en volksgezondheid. Het thema volkshuisvesting werd ingeleid door drs. E. Heerma (staatssecretaris van Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer; oud-wethouder van Amsterdam) en mr. J. M. H. C. Stassen (algemeen

secretaris van het NCIV). De inleidingen over de gezondheidszorg in de verzorgingsmaatschappij kwamen voor rekening van drs. J. H. J. Verburg (directeur van het Integraal Kankercentrum West, lid van het Partijbestuur, voorzitter van de kamerkring Haarlem en raadslid in Bennebroek) en J. de Vries (voorzitter van de Vereniging van Nederlandse ziekenfondsen). Minister De Koning benadrukte in zijn slottoespraak hoe belangrijk het is dat het CDA handen en voeten geeft aan de verzorgingsmaat-

Belangstellenden tijdens de studiedag over milieu en landbouw.

(foto Bert André)

schappij. De kerntaak van de overheid is en blijft het handhaven van gerechtigheid en solidariteit, maar tegelijkertijd is het plicht en noodzaak om de verantwoordelijkheid daarvoor te spreiden over zoveel mogelijk mensen en organisaties. Echter: wat zijn de consequenties van een afslankende overheid voor de zorgzame samenleving? Zal privatisering ertoe leiden dat de sterken het heft in handen nemen? Gaan werkgevers en werknemers elkaar de bal toespelen in plaats van aan de uitkeringsgerechtigden? Voor het CDA en zijn bestuurders is hier een belangrijke taak weggelegd. (Een verslag van de conferentie is verschenen in het meinumner van Bestuursforum.)

Op 7 november belegde de vereniging een studiedag te Ede over 'Milieu en landbouw'. Het onderwerp werd ingeleid door twee sprekers. Vanuit de invalshoek van het milieubeheer door mr. P. C. E. van Wijmen (advocaat in Breda en actief op milieu-gebied) en vanuit de landbouw door drs. J. J. Schouten (voorzitter van de Katholieke Nederlandse Boeren- en Tuindersbond en lid van de Eerste Kamer). Het ochtenddeel werd besloten met discussie in gespreksgroepen, aan de hand van stellingen van de inleiders. Na de lunch volgde een forumdiscussie, onder leiding van de dagvoorzitter, mr. G. J. Jansen, lid van het college van bestuur van de Rijksuniversiteit Leiden en deskundig op het gebied van de ruimtelijke ordening. (Zie voor een verslag het decembernummer van Bestuursforum.)

Bestuursforum

In januari bestond Bestuursforum tien jaar. Medio januari 1977 verscheen het eerste nummer. Geruime tijd vóór de fusie van KVP, ARP en CHU besloten de bestuurdersverenigingen en de redacties van de periodieken voor raads- en statenleden van de drie partijen te „fuseren”. Zodoende gingen Gemeente & Gewest (KVP), De Magistratuur (ARP) en Gemeentebeleid (CHU) op in het nieuwe blad Bestuursforum. Het januarinumner van Bestuursforum, waarin het thema 'De verzorgingsmaatschappij' centraal stond, had derhalve een wat bijzonder karakter. Het stond vooral in het teken van het christen-democratische toekomstperspectief waarbij het ditmaal niet primair ging om de eigen opvattingen, maar vooral om de inzichten die bij andere partijen leven over sociale verantwoordelijkheid en de rol van het maatschappelijk middenveld. De voorzitters van de bestuurdersorganisaties van PvdA, VVD en CVP (België), de heren Dordregter, Remkes en Ansoms, hebben hieraan in de vorm van een artikel een bijdrage geleverd. Verder was een interview opgeno-

Op zaterdag 9 mei vond de landelijke conferentie van de Bestuurdersvereniging van het CDA plaats. Als centraal thema was gekozen voor de verzorgingsmaatschappij in gemeente en provincien. Uit de overweldigende belangstelling van bijna 300 bestuurders bleek hoezeer dit onderwerp actueel is. Daar komt bij dat ook het CDA als partij op de Partijraad zal discussiëren over de plaats van „De verantwoordelijke samenleving.”

De Bestuurdersvereniging had gekozen voor twee invalshoeken. In het morgenprogramma stond de volkshuisvesting centraal. Na de opening door jhr. drs. Beelaerts van Blokland, voorzitter van de Bestuurdersvereniging en Commissaris van de Koningin in Utrecht kwamen aan het woord staatssecretaris van Volkshuisvesting drs. E. Heerma en de secretaris van het NCIV, mr. J. H. M. C. Stassen (Uit CDA ACTUEEL van 23 mei 1987)

men met de nieuwe voorzitter van de Bestuurdersvereniging, dhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland.

Na een concluderende beschouwing in het novembernummer werd de serie over „De verzorgingsmaatschappij” (die in het augustus/septembernummer 1986 van start was gegaan) afgesloten met een groepsinterview in het decembernummer. Voorts werd in februari, maart en april aandacht geschonken aan de Provinciale Statenverkiezingen, die op 18 maart hebben plaatsgevonden. Andere bijdragen hadden onder meer betrekking op fractie-eenheid, discipline en gewetenskwesties, bestrijding van langdurige werkloosheid, gemeentelijk toezicht op woningbouwcorporaties, reorganisatie bij gemeenten, het referendum, openbaarheid van bestuur, openbaar en bijzonder onderwijs en de gezondheidszorg (commissie-Dekker).

De samenstelling van de redactie van Bestuursforum bleef in 1987 ongewijzigd en was derhalve per 31 december als volgt:

- mr. C. A. Bos, burgemeester van Katwijk (voorzitter);

- H. G. Cloudt, ambtelijk secretaris van de vereniging (eindredacteur);

- mr. drs. J. P. Balkenende, stafmedewerker van het Wetenschappelijk instituut voor het CDA en raadslid in Amstelveen (secretaris);

- prof. dr. P. B. Boersma, hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit Twente en lid van de Eerste Kamer;

- G. C. de Bruijn, directeur van de Stichting verpleeg- en rusthuizen Zeeland;

- drs. A. J. van Dulst, burgemeester van Haarlemmermeer;

- drs. J. D. Gabor, burgemeester van Haaksbergen;

- P. H. M. Jacobs-Aarts, voorzitter van de CDA-raadsfractie in Deurne en lid van Provinciale Staten van Noord-Brabant;

- prof. mr. A. K. Koekkoek, hoogleraar in het staats- en bestuursrecht aan de Katholieke Universiteit Brabant;

- drs. H. Koetje, lid van de Tweede Kamer;

- J. L. M. Mandos, wethouder in Delft;

- mr. J. P. Miedema, burgemeester van Baarn;

- M. E. Ch. E. Nagel-Cornelissen, lid van

Gedeputeerde Staten van Gelderland;
- drs. L. J. J. van Nistelrooy, lid van Provinciale Staten van Noord-Brabant;
- mr. L.A. van Splunder, burgemeester van Hardenberg.

Het aantal redactionele pagina's bedroeg 328 (in 1986 350). De oplage bleef gehandhaafd op ongeveer 6500 en de advertentiebezetting was wederom heel bevredigend.

Overige publikaties

In 1987 zijn - afgezien van de „Adressengids 1987/88” - geen publikaties verschenen. Wel is begonnen met de voorbereidingen voor de produktie van een handleiding voor christen-democratische gemeentepolitiek. Publikatie van dit handboek zal naar verwachting plaatsvinden in het voorjaar van 1989. Dit met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen in 1990. Een reactie van de vereniging op het discussiestuk volksgezondheid van het CDA is opgenomen in het oktobernummer van Bestuursforum.

Afdelingen en aantallen leden

De Statenverkiezingen in maart zijn voor het CDA, met een verlies van 0,3% ten opzichte van de verkiezingen in 1982, matig verlopen. De lichte teruggang was voor een groot deel het gevolg van het verlies dat geleden werd in de provincies Limburg (6 zetels) en Noord-Brabant (3 zetels). Tegelijkertijd zijn voor de (meeste) deelraden in Amsterdam en Rotterdam verkiezingen gehouden. Ondanks de matige verkiezingsuitslagen vertoonde het aantal verenigingsleden ook dit jaar een stijgende lijn, zoals blijkt uit het staatje op pagina 51. In het verslagjaar zijn een drietal regionale bijeenkomsten belegd voor een ontmoeting tussen een delegatie van het verenigingsbestuur en de nieuwe afdelingsbesturen.

De bijeenkomsten vonden plaats in Meppe (4 februari), Utrecht (26 februari) en Eindhoven (24 juni). Tijdens deze ontmoetingen werd onder meer gesproken over het functioneren van de - betrokken - afdelingen, de activiteiten in 1987, de Beleidsnotitie 1986-1990 en de activiteiten van de vereniging. De provinciale afdelingen belegden weer een groot aantal ledenvergaderingen en andere bijeenkomsten, waaronder regionale ontmoetingen, politieke cafés, excursies en studiedagen. Aparte vermelding verdienen de thema-bijeenkomsten in Zuid-Holland, georganiseerd in samenwerking met de vormingscommissies in deze provincie, de studiedag van de afdeling Overijssel over het functioneren van raadsfracties en het project van de Brabantse afdeling met betrekking tot de kwaliteit van de steden in deze provincie.

Ledenraad en bestuur

De ledenraad, bestaande uit afgevaardigden van de afdelingen en de leden van het verenigingsbestuur, vergaderde driemaal. De eerste bijeenkomst in 1987 vond plaats op 14 februari. Als gastspreker was uitgenodigd de nieuwe CDA-voorzitter, drs. W. G. van Velzen. De heer Van Velzen benadrukte het belang van een goede relatie tussen partij en vereniging. „Vanuit het principe van gespreide verantwoordelijkheid dient men ten opzichte van elkaar aanvullend en bevruchtend te werken”, zo stelde hij. Verder sprak de voorzitter over de filosofie achter „de verzorgingsmaatschappij”, mede naar aanleiding van het rapport „Zorgvernieuwing door structuurverandering” van het Wetenschappelijk instituut. Ook de bestuurlijke vernieuwing vergt de aandacht van de bestuurders, aldus de spreker. Minder accent op de traditionele bureaucratische cultuur en meer aandacht voor creativiteit, flexibiliteit, elan

en durf. Vanuit de filosofie „Samen verantwoordelijk” dienen christen-democraten een meer vermaatschappelijkte visie ten toon te spreiden. Ook de CDA-afdelingen en de Kaderschool hebben hierin een belangrijke taak te vervullen. De voorzitter stelt zich ten doel de vier kernbegrippen binnen de diverse geledingen van de partij levend te houden en vraagt de Bestuursvereniging zich de komende maanden en jaren politiek actief op te stellen door mee te (blijven) doen aan de partijpolitieke discussie. De ledenraad hechtte vervolgens zijn goedkeuring aan de Beleidsnotitie van de vereniging voor de periode 1986-1990 (gepubliceerd in het augustus/septembernummer van Bestuursforum). Uit de discussie over deze notitie werd duidelijk dat het vertalen van de CDA-uitgangspunten in concreet beleid geen eenvoudige opdracht is. Het handen en voeten geven aan de CDA-identiteit werd als een belangrijke, maar moeilijke taak ervaren.

Verder werd een goede samenwerking tussen partij, Wetenschappelijk Instituut en Bestuursvereniging bepleit; een gezamenlijk CDA-beleid moet doelstelling zijn, zo constateerde men. Ook de relatie met de Tweede-Kamerfractie zou geïntensiveerd kunnen worden.

Tijdens de vergadering van de ledenraad op 20 juni werden zonder veel discussie het jaarverslag 1986 en de jaarrekeningen van de vereniging en Bestuursforum ongewijzigd vastgesteld. In deze vergadering werd afscheid genomen van het bestuurslid J. J. Geldhof, die wegens zijn terugtreden als secretaris van de gemeente Hoogeveen had bedankt als lid van het verenigingsbestuur. In deze vacature werd voorzien door de benoeming van de heer L. de Beij, burgemeester van De Wijk, tot bestuurslid. Na de afhandeling van het huishoudelijk deel van de vergadering stond als politiek onderwerp op de agenda: de consequenties van de structuurveranderingen in de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening voor de gemeenten en provincies. Daarover werden inleidingen gehouden door drs. C.J. Klop, adjunct-directeur van het Wetenschappelijk Instituut, en G. C. de Bruijn, directeur van de Stichting verpleeg- en rusthuizen Zeeland.

De vergadering van 7 november ging voort aan de studiedag over Milieu en landbouw (waarover meer onder het kopje 'Conferenties') en vond plaats in Ede. De ledenraad gaf zijn goedkeuring aan de bijeenkomsten 1988 van de vereniging en Bestuursforum.

Het bestuur vergaderde zevenmaal. Op uitnodiging van bestuurslid Migchels (wethouder in Stadskanaal) brachten de leden van het verenigingsbestuur, vergezeld van

DE VERANTWOORDELIJKE SAMENLEVING OP LOKAAL NIVEAU

vereniging van christen-democratische
gemeente- en provinciebestuurders

Belangrijke bouwstenen voor de uitwerking van de conceptie van de verantwoordelijke samenleving voor het lokaal en provinciaal bestuur.

Bijdragen van - merendeels - auteurs uit het „maatschappelijk middenveld” over de vermaatschappijking van onder meer het gemeentelijk woningbezit, de sociale zekerheid, het onderwijs, de gezondheidszorg, de sport, kinderopvang, de zorg voor ouderen in de stad en op het platteland, en zelfwerkzaamheid.

Bundeling van de serie „De verzorgingsmaatschappij” uit Bestuursforum, plus een interview met CDA-voorzitter Van Velzen. Uitgegeven bij het tienjarig bestaan van de CDA-bestuursvereniging.

72 blz., formaat A4; geïllustreerd

Prijs: voor verenigingsleden / 8,-, voor niet-leden / 15,- (inclusief verzendkosten).

Te bestellen door overmaking op postrekening 3930421 of bankrekening 25.72.16.049 t.n.v. CDA bestuursvereniging, Den Haag, onder vermelding van de titel.

Bij afname van 6 of meer exemplaren 25% korting

hun echtgenoten, een bezoek aan Oost-Groningen.

De vereniging leverde een bijdrage aan de partijpolitieke discussie over de volksgezondheid en de maatschappelijke dienstverlening door middel van een reactie op een aantal stellingen uit het discussiestuk dat in de partij is verspreid. Deze reactie was geënt op de discussie in de ledenraad. Daarnaast werd gebruik gemaakt van de opmerkingen van een aantal afdelingsbesturen.

Op 23 september verzond het verenigingsbestuur een brief aan de ministers en staatssecretarissen van Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken betreffende de financiële positie van bestuurders met een uitkering. Reden hiertoe vormden diverse berichten die de vereniging bereikten van bestuurders met een uitkering die als gevolg van de aanvaarding van hun bestuurlijke functie in een financieel slechtere positie kwamen te verkeren dan voorheen. Het voorlopige antwoord van de staatssecretaris luidde, dat aan dit probleem met voortvarendheid wordt gewerkt.

Het bestuur was per 31 december als volgt samengesteld (de naam van het nieuwgekozen bestuurslid is vetgedrukt):

- Dhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, commissaris der Koningin in Utrecht (voorzitter);
- G. J. M. Woertman, raadslid in Hengelo (Ov) (vice-voorzitter);
- H. Folkeringa, wethouder in Arnhem (secretaris);
- M. Dekker, voorzitter CDA-raadsfractie Vlissingen (penningmeester);
- **L. de Beij**, burgemeester van De Wijk;
- Mr. H. J. E. Bruins Slot, burgemeester van Zeewolde;

- H. P. G. M. Houben-Sipman, voorzitter CDA-raadsfractie Eindhoven;
- J. Koops, secretaris van de gemeente Tiel;
- A. A. de Leeuw, wethouder in Haarlemmermeer;
- B. Migchels, wethouder in Stadskanaal;
- drs. J. J. T. Omta (v), raadslid in Den Haag;
- drs. K. M. H. Peijs (v), lid van Provinciale Staten van Utrecht;
- A. P. R. Pieterse-de Geus, wethouder in Borne;
- M. J. A. Vleugels-van der Hoeven, raadslid in Maastricht;
- drs. B. Vries, burgemeester van Het Bildt.

Overleg met bewindslieden, Kamerfractie en CDA-bestuur

Op 21 mei vond een gesprek plaats tussen staatssecretaris Heerma (Volkshuisvesting) en een delegatie van de CDA-Bestuurdersvereniging. De volgende onderwerpen waren voor dit overleg geagendeerd: nieuwbouw en woningmarkt, sociale woningbouw en individuele huursubsidie, contingenten en budgetten (normkostensysteem).

Een delegatie van het verenigingsbestuur sprak op 8 september met staatssecretaris mevrouw De Graaff-Nauta (Binnenlandse Zaken). Onderwerpen die tijdens dit gesprek aan de orde kwamen waren: handhaving van het bestuursakkoord, bezuinigingen bij de politie, gemeentelijke herindeling, verrekening vergoeding / wedde van bestuurders met uitkering, en de junicirculaire.

Gemeentelijke herindeling, de financiën van de lagere overheden, decentralisatie, herziening van Gemeentewet resp. Provinciewet, kortingen op vergoedingen van

Mr. C. Bos leidde ook in 1987 de redactie van Bestuursforum, dat dit jaar 10 jaar bestond en met een speciaal nummer kwam.

bestuurders die tevens uitkeringsgerechtigde zijn. Dit waren een aantal punten uit de agenda voor het overleg met de Commissie voor Binnenlandse zaken van de CDA-Tweede-Kamerfractie, dat op 1 juli plaatsvond. Tijdens dit overleg werd ook van gedachten gewisseld over de inhoud van een notitie van de fractie over Gemeenten en buitenlands beleid. Afsproken werd dat de fractie en de vereniging, samen met 'de partij' zouden trachten één CDA-nota over dit onderwerp tot stand te brengen die gedragen wordt door alle betrokkenen. Op 30 september spraken de fractiecommissie en een delegatie van de vereniging onder andere met elkaar over de aangekondigde bezuinigingsmaatregelen van vakdepartementen, in het licht van de bestuursakkoorden, en over de consequenties van bezuinigingsmaatregelen voor de samenleving (druk op identiteitsgebonden organisaties; gevolgen voor de 'minima' en de consequenties daarvan voor de gemeenten).

Ook in het overleg met het zogenaamde kern-DB van het CDA, op 28 september, kwamen belangrijke kwesties die hierboven al zijn aangestipt - politiebeleid, bezuinigingen, enz. - weer aan de orde. Ook werd gesproken over het verzoek van het CDA-bestuur aan de vereniging om in 1988 mee te werken aan enkele gemeenschappelijke projecten („joint ventures”). Naar aanleiding daarvan besloot het verenigingsbestuur naderhand te participeren in drie projecten: bestuurlijke vernieuwing;

AANTALLEN LEDEN PER PROVINCIE

Provincie	Aantal leden		Verschil
	maart 1988	mei 1988	
Drenthe	148	148	
Flevoland	55	53	+ 2
Friesland	229	233	- 4
Gelderland	576	576	
Groningen	193	193	
Limburg	388	390	- 2
Noord-Brabant	753	757	- 4
Noord-Holland	480	469	+11
Overijssel	396	395	+ 1
Utrecht	324	322	+ 2
Zeeland	162	156	+ 6
Zuid-Holland	762	749	+13
	4466	4441	+25

het voorkomen en bestrijden van veel voorkomende criminaliteit; de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening.

Secretariaat

Begin 1987 zijn de arbeidsintensieve werkzaamheden met betrekking tot de automatisering van de leden- en abonnementen-administratie afgerond. Als gevolg hiervan kon de contributie-inning voor het eerst

geautomatiseerd plaatsvinden. De automatisering leverde aanvankelijk wat aanloopmoeilijkheden op, maar in het najaar waren de meeste „kinderziekten” wel overwonnen.

In de loop van het verslagjaar vervulde mevrouw R. Torn haar werkkring bij de vereniging voor een functie bij de Stichting Kader- en Vormingswerk. Als administratief medewerkster werd zij opgevolgd door mevrouw N. M. A. Munsterman.

In december werd afscheid genomen van mevrouw drs. E. F. M. Sassen, die haar betrekking als bureauredacteur van Bestuursforum per 1 januari 1988 opzegde wegens vertrek naar het buitenland.

Per 31 december bestond het personeel uit: H. G. Cloudt (ambtelijk secretaris), T. W. A. M. Willemse-Raijmann (stafmedewerkster), drs. E. F. M. Sassen (bureauredacteur) en N. M. A. Munsterman (administratief medewerkster).

16. Werkgroep Homofilie

Op weg naar een gelijke behandeling

In 1987 heeft voor de werkgroep Homofilie de wetgeving centraal gestaan, als proloog op de Wet Gelijke Behandeling. Ook wetenschappelijke studies rond samenlevingsvormen waren onderwerp van verdieping, terwijl contacten met kerkelijke en maatschappelijke organisaties leidden tot een vruchtbare gedachtenwisseling.

Deze activiteiten stonden allen in het teken van één van de doelstellingen van de werkgroep, namelijk het bevorderen van informatie-uitwisseling, meningsvorming en standpuntbepaling ten aanzien van homofilie. Het adviseren van het CDA teneinde te komen tot een beter en rechtvaardiger beleid in kwesties betreffende homofilie en homoseksualiteit - de tweede taakopdracht -, kwam vooral tot uitdrukking in een dialoog met de voorzitter van de Rooms-Katholieke Bisschoppenconferentie Kardinaal Simonis. Het betrof een gedachtenwisseling omtrent het schrijven van de voorzitter van de Congregatie voor de Geloofsleer Kardinaal Ratzinger over de pastorale zorg voor homoseksuelen. Ook behoorde hiertoe een advisering onzijdig aan het Partijbestuur van het CDA, met betrekking tot registratie van samenlevingsvormen, gekoppeld aan hetgeen in het verkiezingsprogramma 'Uitzicht' hierover is gesteld. Dit naar aanleiding van de verschijning van een drietal rapporten:

1. „Samenlevingsvormen buiten huwelijk”. Rapport van de interdepartementale werkgroep samenlevingsvormen buiten huwelijk - 1986.
2. „Private leefvormen, publieke gevolgen”. Rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid 1987.
3. „1 + 1 = samen”. Rapport van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

Naar aanleiding van de Uitgebreide Commissie Vergadering „Overheidsbeleid en homoseksualiteit” heeft de werkgroep als

trait d'union gefunctioneerd, tussen CDA-Tweede Kamerleden en afgevaardigden c.q. instanties binnen de Krijgsmacht, omtrent een herziening van Medische Keuringsformulieren van dienstplichtigen. Gehoopt wordt dat dit in 1988 een gunstige neerslag krijgt bij de afhandeling van de begrotingsbehandeling van Defensie.

Wet Gelijke Behandeling

Als prelude op het definitieve wetsvoorstel Gelijke Behandeling hebben de leden van de werkgroep zich kunnen buigen over de problematiek rond deze wetgeving, zoals deze is neergelegd in diverse voorstellen c.q. aanpassingen.

- Aanpassing Wetboek van Strafrecht, inzake artikel 137.c, d en e en artikel 149 ter en quater;

- Reparatiwetgeving - overzicht van wetgeving gelijke behandeling van mannen en vrouwen;

- Initiatief wetsvoorstel D'66 over Wetgeving groepsacties Gelijke Behandeling;

- Initiatief-wetsvoorstel PvdA over Wetgeving tegen seksdiscriminatie.

Maatschappelijke organisaties

Het aanwezig zijn bij officiële gelegenheden en het deelnemen aan fora, het houden van inleidingen etc. behoorden tevens tot de activiteiten van de werkgroepsleden. Zo was men met een afvaardiging present bij het veertig jaar bestaan van het COC, de Nacht van de Homofilie en de onthulling van het Hornomonument in Amsterdam. De gesprekken met afvaardigingen vanuit met name het CNV en de KOV/PCO moesten worden opgeschort, daar het Wetsvoorstel gelijke behandeling van de regering voor advies nog bij de Raad van State lag en pas in het jaar 1988 aan de orde gesteld kan worden. Zo ook staat de versterking van de contacten met de CDA-overleggroep Homofilie voor 1988 op de rol, opdat niet alleen de taakstelling met betrekking tot informatie-uitwisseling en meningsvorming, alsmede advisering van het CDA vorm wordt gegeven, maar meer nog de ondersteuning van en aan elkaar als CDA-leden onderling.

Samenstelling werkgroep

Alhoewel de samenstelling van de werkgroep ten opzichte van 1986 zich niet heeft gewijzigd, is er wel een interne bestuursmutatie geweest. De heer Jan Buikema heeft de voorzittershamer doorgegeven aan de heer Jan Krajenbrink, zodat de samenstelling er als volgt uitziet: Jan Krajenbrink (voorzitter), Hanske Evenhuis-van Essen (vice-voorzitter), Margot Overmars-Spelbrink (secretaris). Leden: Jan Buikema, Pieter Anton van Gennip, Erik Ouwejan, Jan Willem de Savornin Lohman, Arie Slob, Yvonne Timmerman-Buck en Aad Westhoff-Hubee.

De vice-voorzitter van de Werkgroep Homofilie, Evenhuis-Van Essen.

Ook verdieping bij het CDJA

1987 is een jaar waarin het CDJA zich stabiliseert na de grote groei in 1986. Het ledental blijft ongeveer gelijk. Een aantal nieuwe kernen komt tot stand. De politiek-inhoudelijke activiteiten kenmerken zich door verdieping. De discussies rond het jaarthema 2001, **Appel in Uitvoering**, en het raadsstuk over **Medische techniek en ethiek** leggen daarvan getuigenis af. Eveneens gaat het CDJA steeds meer het gesprek aan met diverse maatschappelijke organisaties, werkzaam op zowel binnenlands- als buitenlands terrein.

Doelstelling

Het CDJA stelt zich ten doel door voorlichting en vorming jongeren te betrekken bij de christendemocratie. Tweede doelstelling is het meedenken met en het kritisch begeleiden van de christen-democratie, in het bijzonder het CDA. Deze doelstellingen worden jaarlijks in activiteiten vertaald overeenkomstig een beleidsplan dat voor 1987 door het algemeen bestuur in april 1986 is vastgesteld.

Voor de tweede keer worden de activiteiten overzichtelijk gepresenteerd in een draaiboek dat in oktober 1986 verschijnt.

Leden

Het geregistreerde ledental neemt tussen februari 1987 en februari 1988 licht af van 1984 tot 1986. Na de grote groei (met 25%) in het verkiezingsjaar 1986 stemt dit tot tevredenheid. Ongeveer 510 nieuwe leden sluiten zich bij het CDJA aan; ongeveer 170 leden zeggen het lidmaatschap op. Een groter aantal wordt aan het einde van het jaar als lid afgevoerd wegens wanbetaling of het bereiken van de maximum-leeftijdsgrens (ca. 340).

Naast de gewone leden zijn ongeveer 350 sympathisanten geregistreerd, de zogenaamde steunleden. Enerzijds om ook hen met enige regelmaat over de CDJA-activiteiten te kunnen voorlichten, anderzijds omdat zij meetellen voor de berekening van het subsidie die het CDJA van het ministerie van WVC ontvangt.

Algemene ledenvergadering

De algemene ledenvergadering komt op 23 mei in Rotterdam bijeen. Tijdens het ochtendgedeelte worden naast huishoudelijke zaken en de benoeming van bestuursleden, resoluties aangenomen over het werkgelegenheidsbeleid, de zure regen, de begroting van ontwikkelingssa-

menwerking, de wapenbeheersing, de Europese akte en het provinciaal jeugdwerkgelegenheidsplan 'Aan de slag'.

Het middagedeelte spreken premier Lubbers en de nieuwe partijvoorzitter Van Velzen de ALV toe. Verder wordt in deelprogramma's aandacht besteed aan zestig jaar christendemocratisch jongerenwerk ('in de hoofdrol'), de toekomst van het CDA en het toekomstperspectief van jongeren in 2001. Het gebeuren wordt afgesloten met het inmiddels onmisbaar optreden van het CDJA-cabaretgezelschap 'NOWO' en een buffet in de diergaarde Blijdorp.

CDJA-raad

De CDJA-raad, bestaande uit de leden van het algemeen bestuur en vertegenwoordigers van Provinciale afdelingen en kernen vergadert in 1987 twee keer.

Op 25 april houdt de raad zich bezig met het raadsstuk over het jaarthema 2001, waarin de toekomstige ontwikkelingen op een aantal beleidsterreinen worden behandeld. Tevens worden resoluties aanvaard over het werkgelegenheidsbeleid en de vervuiling van de Rijn.

Op 28 november staat in de raad het thema 'Medische techniek en ethiek' centraal, in welk kader uitspraken worden gedaan over nieuwe vormen van voortplanting, de donorproblematiek, genetische manipulatie en euthanasie. Daarnaast worden resoluties aanvaard over de mestproblematiek, de studietoelagenverlenging en de vermindering van kernwapentaken.

De in 1986 doorgevoerde structuurwijziging van de raad, waarin nu de kernen rechtstreeks vertegenwoordigd zijn, heeft een positief effect op de betrokkenheid van de kernen bij de voorbereiding van raadsvergaderingen. De discussie daarover wordt actief ondersteund doordat bestuursleden georganiseerd als sprekers het land ingaan om het stuk toe te lichten. Voorzitter van de raad is Paul van den Biggelaar.

Algemeen bestuur

Het algemeen bestuur (AB) is belast met de politieke en organisatorische leiding van het CDJA. Het bestaat uit de leden van het dagelijks bestuur, drie door de ALV verkozen leden, zeventien vertegenwoordigers van provinciale afdelingen en (sinds juni) één vertegenwoordiger van de werknemers van het CDJA. Adviserende leden zijn de CDJA-secretaris, de voorzitters van organisatie-, binnenland- en buitenlandcom-

Een volle bak tijdens de ALV in Rotterdam.

missie en CDJA-raad en een vertegenwoordiger van het CDA-Partijbestuur.

In 1987 vergadert het AB zeven maal. Vele organisatorische en politieke zaken passeren de revue. Zo houdt het AB zich bezig met financiële zaken, de voorbereiding van de besluitvorming van de ledenvergadering, de evaluatie van het eigen functioneren, de ledenadministratie, statuten en reglementswijzigingen en sponsoring. De nadruk van de werkzaamheden ligt in het politieke vlak, waarover hieronder meer.

Dagelijks bestuur

Het uit zeven leden bestaande dagelijks bestuur vergadert in 1987 achttien keer. Daarnaast wordt regelmatig door of namens het DB overleg gevoerd met provinciale besturen en met andere organisaties. In de reguliere DB-vergaderingen worden de bijeenkomsten van het AB voorbereid en de besluiten ervan uitgevoerd. Bovendien vindt daar de terugkoppeling plaats door verschillende vertegenwoordigers in diverse organisaties en organen binnen CDJA, CDA en daarbuiten.

Bij de DB-verkiezingen in juni worden Christof Wielemaker en Rob van der Zwaag herbenoemd. Wilbert van Herwijnen neemt als DB-lid afscheid. In zijn plaats (ook als penningmeester) wordt Hans Horlings benoemd.

Eind 1987 ziet het DB er derhalve als volgt uit:

Hans Huibers (voorzitter)
Wimjan Bos (vice-voorzitter)
Hans Horlings (penningmeester)
Karin v. Nieuwenhuijzen-Bovée (lid)
Christof Wielemaker (lid)

Hielke Wolters (lid)
Rob van der Zwaag (lid)
Govert Veldhuijzen (secretaris adviserend lid)

Als adviseur kan de voorzitter van de organisatiecommissie DB-vergaderingen bijwonen.

Organisatiecommissie

De organisatiecommissie (OC) is belast met de advisering over organisatorische

en financiële aangelegenheden, de propaganda en de organisatorische aspecten van de (kader-)vorming. Daarnaast ondersteunt de OC zelf actief de organisatie van de ALV en de Kernendag.

De OC houdt zich in dit kader in 1987 met vele zaken bezig, zoals: statutenwijziging, keuze en invulling jaarthema 1988, keuze thema en vorm kernendag, permanente evaluatie kernencontactpersonenwerk (KCP-werk), advisering AB m.b.t. verdeling begrotingsposten, notities ledenwerfing, uitvoering ledenwerfmaand, evaluatie mensenrechtentema, verkiezingscampagne Statenverkiezingen, sponsoringbeleid en een discussie over de betrokkenheid van individuele leden bij het politiek inhoudelijk werk van het CDJA.

De organisatiecommissie bestaat uit vertegenwoordigers van alle provinciale afdelingen. Een rondblik over het functioneren van provincies en kernen maakt vast bestanddeel uit van de OC-vergaderingen.

De OC signaleert op die wijze snel probleemgebieden in het CDJA. Eind 1987 stelt de OC een werkgroepje in teneinde de drie noordelijke provincies mogelijkheden ter ondersteuning aan te bieden. Eveneens wordt een subgroepje ingesteld om te bezien hoe de informatie die binnen het CDJA wordt vergaard het snelst en best bij de leden terecht kan komen. Van beide groepjes wordt in 1988 resultaat verwacht.

De OC-leden zijn q.q. (adviserend-)lid van hun provinciaal bestuur. Daarnaast zijn zij verantwoordelijk voor het goed functioneren van het KCP-werk. KCP'ers houden zich in een bepaalde regio bezig met het begeleiden van kernen en het oprichten van nieuwe kernen. De KCP'ers komen in 1987 twee maal per regionaal bij elkaar. Op dergelijke bijeenkomsten worden vanwege het secretariaat kernenzendingen, cursuswerk en nieuwe procedures uitgelegd. Eénmaal komen de KCP'ers in november in een weekend bijeen, waar ook ruimte voor de eigen vaardigheidstraining is.

Hoewel het KCP-werk zijn nut voor het CDJA heeft bewezen en in vele provincies hard wordt gewerkt, draait het KCP-werk niet overal even goed. De resultaten van een minder goed functionerend KCP-net zijn zichtbaar in ledentallen en kernennetwerk. Het KCP-weekend wordt ook bijgewoond door provinciale bestuursleden. Net als in 1986 is Erik Rikkert voorzitter van de OC. Albert Elzinga is als vice-voorzitter tevens afgevaardigd naar de vormingscommissie. De voorzitter heeft een standing invitation bij DB- en AB-vergaderingen.

Binnenlandcommissie

De binnenlandcommissie is belast met het

CDJA-voorzitter Hans Huibers.

bevorderen van meningsvorming en -uiting over binnenlands politieke vraagstukken. De commissie bestaat uit een 'kerngroep' van zes leden en de coördinatoren van de fractiebegeleidingsgroepen. Plenair vergadert de commissie één keer tezamen met de leden van de f.b.g.'s. Voor het overige is de coördinatie van het werk in handen van de kerngroep, die ook nauw betrokken is bij de verschillende politieke werkzaamheden van het CDJA, waarover hieronder meer. Voorzitter van de binnenlandcommissie is Wilfred Scholten.

Buitenlandcommissie

De buitenlandcommissie is met name belast met het bevorderen van de meningsvorming en -uiting over buitenlands politieke vraagstukken. Daarnaast onderhoudt de commissie de reguliere contacten met het buitenland.

Die contacten betreffen met name de vertegenwoordiging van het CDJA bij de Europese Jonge Christen-Democraten (EJCD). In oktober houdt die organisatie haar twaalfde congres in Lugano, waaraan door een dertigtal CDJA-ers wordt deelgenomen. Het congres is gewijd aan het thema 'De kracht van de solidariteit' dat op drie terreinen (gezinspolitiek, sociaal economisch beleid en internationale verhoudingen) wordt uitgewerkt. Bij de verkiezing van de bestuursleden wordt CDJA-kandidaat Rob van der Zwaag tot penningmeester benoemd.

Behalve het congres organiseren de EJCD diverse seminars, waaronder een zomerniversiteit in Tarrogonia, en bestuursvergaderingen. Via de EJCD is het CDJA aangesloten bij de Internationale Unie van Jonge Christendemocraten, die in maart in Madrid een congres houdt, waarbij de organisatie wordt vernieuwd. Oud-CDJA-er Wim Polman neemt daar afscheid als President. In juni organiseert het CDJA in 's Gravenzande een seminar van het Gesprekscentrum van jonge Christen-democraten waarvan naast het CDJA vooral Scandinavische

organisaties lid zijn. Het thema is de milieu-problematiek.

Naast de vertegenwoordigingen naar EJCD-activiteiten ondernemen enkele CDJA-ers reizen naar het buitenland. Hans Huibers bezoekt, mede namens de EJCD, een anti-apartheidscongres georganiseerd door de jongeren van de Congresspartij in India, Wimjan Bos vertegenwoordigt het CDJA bij het congres van de christendemocraten van Nicaragua en Rob van der Zwaag maakt deel uit van een christendemocratische delegatie naar de Philippijnen.

De buitenlandcommissie speelt ook een belangrijke rol bij de politieke activiteiten van het CDJA, waarover hieronder meer. Voorzitter van de buitenlandcommissie is Ad Koppejan.

Redactiecommissie

De redactiecommissie is belast met het samenstellen van het ledencontactorgaan van het CDJA dat is opgenomen in CDA/ACTUEEL dat aan alle leden wordt toegezonden. In 1987 start de partij een discussie over de opzet van CDA Krant en CDA/ACTUEEL, die tendeert naar het ombouwen van CDA/ACTUEEL tot een echt opinieblad, waarbij de aparte ruimte voor het CDJA zou kunnen komen te vervallen. Besluitvorming daarover vindt nog niet plaats. Naast CDA/ACTUEEL verzorgt de redactiecommissie ook het acht keer verschijnend opiniemagazine 'Perspectief' dat in 1987 een steeds vastere voet verwerft onder de christendemocratische periodieken. Buiten de bijna 900 CDA-serviceabonnees telt het blad ruim 400 eigen abonnees. Voorzitter van de redactiecommissie is Marie José Schulkes-Paes.

Vormingscommissie

De vormingscommissie is in 1987 bijzonder actief op het gebied van kader- en vormingswerk. In bijna alle provincies worden provinciale kennismakingsdagen georganiseerd en de vernieuwde basiscursus wordt goed bezocht.

Zo ook de jongerenweek in Beek en de publiciteitsdag in Amsterdam, waar geoffend wordt met de modernste apparatuur op het gebied van vormgeving en reclame. Nieuw in 1987 zijn de lesbrieven die handelen over de letters van het CDJA en er wordt een video over het CDJA gemaakt. Het Zomerkamp in Dordrecht kan vanwege het te geringe aantal deelnemers geen doorgang vinden. Het M50-project Mensenrechten (ingediend door het CDJA) is eind 1987 gereed en kan zich verheugen in een grote publiciteit.

Ook worden er weer twee doe-projecten gemaakt waarin de thema's Ouderenbeleid en Jongerencultuur centraal staan. Te-

vens verschijnt er bij het CDA een praatstuk over het onderwerp Privacy, geschreven door het CDJA.

Voorzitter van de vormingscommissie is Marien Korevaar.

Secretariaat

Het bestuur, de commissies en de organisatie in het land worden bijgestaan door het secretariaat, dat bestaat uit een aantal bij het CDJA in dienst zijnde medewerkers. Secretaresse Jacqueline Manrho aanvaardt in februari een andere functie ten partijburele. Zij wordt vanaf 1 april opgevolgd door Sylvia van Duyvenbode.

De bezetting van het secretariaat bestaat eind 1987 uit:

Govert Veldhuijzen (secretaris)

Theo Bovens (adjunct-secretaris, 80%)

Harm van den Born (stafmedewerker vormingswerk, 50%)

Sylvia van Duyvenbode (secretaresse).

Als vrijwillig medewerkers functioneren in 1987 Hillie van der Streek (redactiesecretariaat), Jan Willem Vriethof (voorlichtingsactiviteiten tot juni) en Aad Noordermeer (idem, vanaf augustus).

Vanaf 1 juli is de secretaris voor de helft van de werktijd gedetacheerd bij het Landelijk Centrum voor Internationale Jongerenactiviteiten. De werkzaamheden voor het CDJA worden binnen het secretariaat opgevangen.

Politieke activiteiten

1987 staat politiek in het teken van het jaarthema '2001, Appèl in uitvoering'. In januari verschijnt het raadsstuk over dit jaarthema, dat zich richt op de toekomstontwikkelingen in christendemocratie, internationale verhoudingen en technologie. Het wordt in de organisatie uitvoerig besproken en in april door de CDJA-raad vastgesteld. Op 14 februari wordt er bovendien een geslaagde studiedag aan gewijd waar de kersverse partijvoorzitter Van Velzen zijn eerste CDJA-optreden mag beleven.

Op het terrein van **vrede en veiligheid** richten de activiteiten zich met name op het kernbepaansbeleid, nu in de onderhandelingen over wapenreductie doorbraken worden bereikt. Aan een discussie daarover in het Partijbestuur wordt actief deelgenomen, waarbij beklemtoond wordt dat gezocht moet worden naar conventionele alternatieven voor de resterende kerntaken.

In het najaar start in samenwerking met de fractie van de Europese Volkspartij een project over Europese veiligheid. In oktober wordt aan dit thema een studiedag gewijd en in november een themanummer van Perspectief. Het AB ondersteunt het Oost-Westmemorandum van IKV en Pax

Christi, waarin de Helsinki-accorden worden geëvalueerd.

In EJCD-verband wordt deelgenomen aan diverse discussies over de **Europese integratie**. Het AB verklaart zich voorstander van een Europa van twee snelheden, zij het dat dit concept verdere uitwerking behoeft. Met de Nederlandse rapporteur wordt gesproken over de inhoud van het nieuwe EVP-verkiezingsprogramma.

Tweemaal besteedt het AB aandacht aan de toestand in **Zuid-Afrika**. Daarbij wordt de nadruk gelegd op een beleid dat de verkrampte krachten isoleert en de positieve stimuleert. In dit kader wordt een actie gehouden voor de Zuidafrikaanse ambassade.

Met de Tweede Kamerfractie wordt gesproken over **ontwikkelingssamenwerking**, met name over de budgetvervuiling en de voorgenomen bezuiniging op de NCO (die doorgaat).

Binnen het **sociaaleconomisch beleid** gaat de meeste aandacht uit naar de positie van jongeren. Er worden, vaak in samenwerking met andere politieke jongerenorganisaties en werkende jongeren, diverse acties ondernomen, zoals met betrekking tot de plannen tot loonsverlaging van jonge ambtenaren en de afschaffing van de minimumjeugdlonen voor 16- en 17-jarigen. Hierover wordt ook met het Dagelijks Bestuur van de partij gesproken. Mede door de inzet van het CDJA hebben deze acties succes. Met staatssecretaris De Graaf wordt gesproken over de voortgang van het jeugdwerkgarantieplan.

Het AB onderschrijft in maart in grote lijnen de plannen tot belastinghervorming van de commissie-Oort. Daarbij spreekt het zich uit voor invoering van het splitsingsstelsel, en compensatie van de negatieve gevolgen voor alleenstaanden.

Mede naar aanleiding van een rapport van het CDJA-Amsterdam/Amstelveen wordt een commissie ingesteld om het thema 'armoede' te bestuderen.

Veel activiteit is er op het terrein van **justitie**. Enkele malen bespreekt het AB het rapport van het Wetenschappelijk Instituut over samenlevingsvormen (1+1=samen). Geconcludeerd wordt onder meer dat duurzame relaties aanspraak moeten kunnen maken op met het huwelijk vergelijkbare rechten en plichten, mits zij geregistreerd zijn.

Ten aanzien van de zedelijkheidswetgeving spreekt het AB zich uit voor de handhaving van de volledige strafrechtelijke bescherming van jongeren tot 16 jaar.

Inzake het drugsbeleid blijkt het AB voorstander van voortzetting van het gedoogbeleid t.a.v. soft drugs en bepleit het in internationaal verband terzake een soepeer houding. Dit standpunt wordt in een EJCD-seminar in Tarragona uitgedragen.

Een discussie over privacybescherming wordt afgerond, waarbij het AB invoering van legitimatieplicht vooralsnog afwijst. Met de Tweede Kamerfractie wordt gesproken over de kleine criminaliteit.

Het AB besluit in oktober de gemeenten die onwillig zijn vluchtelingen op te nemen op te roepen hun houding te wijzigen. Een resolutie terzake wordt in november door de Partijraad overgenomen.

Ook het **onderwijsbeleid** vraagt veel aandacht. Met de Tweede Kamerfractie wordt gesproken over de bezuinigingen op het onderwijsvoorrangsbeleid, over de basisvorming, het leerlingenstatuut en de plannen tot collegegeldverhoging voor langstudeerders. De CDJA-raad neemt daarover ook een resolutie aan. Resultaten zullen pas in 1988 blijken.

Over de basisvorming aanvaardt het AB een notitie waarbij onder meer wordt op-

Het eerste optreden van CDA-voorzitter Van Velzen bij het CDJA, op een studiedag over „2001, appèl in uitvoering“.

gemerkt dat de structuur van het voortgezet onderwijs niet onbesproken mag blijven, dat verzorging en maatschappijleer een plaats moeten hebben in het verplichte vakkenpakket en dat LBO-leerlingen extra aandacht behoeven.

Over het stelsel van de **gezondheidszorg** stelt het AB een notitie vast. Het spreekt zich uit voor een volksverzekering met een basispakket met individuele aanvullingsmogelijkheden. Financiering moet deels geschieden door een extra belasting op ongezonde activiteiten. Herhaald wordt dat specialisten bij ziekenhuizen in loondienst moeten komen. Deze stellingname vormt de basis voor de CDJA-inbreng in de partijpolitieke discussie. Daarbij wordt beklemtoond dat het basispakket groter moet zijn dan de commissie-Dekker voorstelt en dat de inhoud ervan moet worden bepaald door kwalitatieve criteria en niet door financiële. Mede op aandrang van het CDJA besluit de Partijraad dat de stelselwijziging voor 1990 moet starten en dat te grote inkomenseffecten moeten worden voorkomen. Met de Tweede Kamerfractie is gesproken over de alcoholnota. Over het raadsstuk 'Medische techniek en ethiek' wordt in september een studiedag georganiseerd. Ook op **diverse andere terreinen** worden activiteiten ontplooid. Zo biedt in juni de fbg/landbouw op ludieke wijze aan minister Braks de CDJA-mestnotitie aan. In december organiseert zij een studiedag over de biotechnologie. Tweemaal bespreekt het AB rapporten over de verantwoordelijke samenleving. In de Partijraadsdiscussie in juni nemen CDJA-ers (tegen gereduceerde prijs) actief deel.

Aan de Tweede Kamerfractie wordt een brief gestuurd waarin om milieuredenen tegen de verhoging van de maximumsnelheid wordt gepleit. Met sociale partners wordt gesproken over het bespreken van autokostenvergoedingen en met Shell over de zure regenproblematiek.

Het AB aanvaardt een nota over het ruimtelijk orderingsbeleid die inspeelt op de te verwachten 'Vierde nota' van de regering. Een eenzijdige oriëntatie op de Randstad wordt daarin afgewezen.

Zowel de werkgroepen op buitenlandterrein, als de binnenland-fbg's, als leden van het AB/DB (al dan niet georganiseerd in een 'dwarsverband') hebben in 1987 veelvuldig contacten met maatschappelijke organisaties als vakbeweging, landencmissies, vluchtelingenorganisaties etcetera. Deze lijn zal worden voortgezet.

Publicaties

Het CDJA geeft ook in 1987 drie periodieken uit:

- de CDJA-pagina's in CDA/ACTUEEL (16 keer per jaar) voor alle leden;

In het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht vergaderde de CDJA-Raad zaterdag 25 april jl over het raadsstuk 2001. Tachtig enthousiaste vertegenwoordigers van kernen en provincies hielden uitgebreide discussies over de CDJA-visie op de toekomst. Hoewel de tijd dat het CDJA-Appelscha Reagan voor de laatste maal waarschuwde voorbij is, kwamen fundamentele vragen aan de orde over de christen-democratie, internationale verhoudingen en technologie.

(Uit CDA ACTUEEL van 9 mei 1987)

- het opiniemagazine 'Perspectief' (8 keer per jaar) voor abonnees;

- INFO, informatieblad voor kaderleden (verschijnt in 1987 8 keer).

De CDJA leden ontvangen bovendien het CDA-ledencontactblad, de CDA-Krant. In 1987 verschijnen bovendien de volgende uitgaven:

- doe-project 'Jeugdcultuur en Vrije tijd'

- doe-project 'Oud en Wijs genoeg' (over ouderenbeleid)

- draaiboek 1988

- Mest, daar maak je werk van³

- 2001, Appel in uitvoering (raadsstuk)

- Statuten en Reglementen (herziene uitgave)

- Onderwijs, onder-wijs (raadsstuk)

- Zuid-Afrika, daar kun je niet omheen (concept)

- Ruimtelijke Perspectieven.

Provinciale afdelingen en kernen

De provinciale afdelingen vervullen in het CDJA als basis van de landelijke organisatiestructuur een belangrijke rol. Via vertegenwoordiging in AB en organisatiecommissie wordt daaraan gestalte gegeven. Daarnaast vervullen zij een belangrijke functie in de begeleiding van de kernen. Niet alle provinciale afdelingen functioneren ideaal. Met name de qua ledental kleinere provincies in het noorden blijken extra aandacht te behoeven. In 1987 is de discussie over de aanpak daarvan gestart. Ook in 1987 worden diverse nieuwe kernen opgericht, en wel in Zwartsuis, Ommen e.o., Haaksbergen (heroprichting), Soest, Nieuwegein, Hoek van Holland, Gorinchem, Noordoostpolder, Teteringen en Venray.

Contacten met het CDA

Contacten met het CDA worden behartigd

via de CDJA-vertegenwoordigers in Dageelijks- en Partijbestuur. Ook in vergaderingen van de Partijraad hebben CDJA-ers een werkzaam aandeel.

Met de andere gelieerde organen en organisaties wordt contact onderhouden via het secretariaat en vertegenwoordigers in de besturen, zoals de redactie van CDA/ACTUEEL, de Commissie Buitenland en haar werkgroepen, de Stichting Kader- en Vormingswerk, de Stichtingsraad van het Wetenschappelijke Instituut en - vanaf 1987 - het Intercultureel Beraad.

Met de in 1987 van start gegane Kaderschool wordt eveneens contact onderhouden. Een aantal CDJAers wordt toegelaten tot de eerste cursus.

Het CDJA heeft ook een aandeel in de voorbereiding voor de verkiezingscampagne voor de Provinciale Statenverkiezingen, onder meer door bij te dragen aan de uitgave van een jongerenmagazine. Veertien CDJAers worden in maart in diverse Staten gekozen.

M50/PIJON

Het CDJA is samen met de meeste andere politieke jongerenorganisaties georganiseerd in de vereniging M50 die zich ten doel stelt algemeen politiek vormingswerk te ontwikkelen voor jongeren. Elke lidorganisatie kan daarin projecten inbrengen. In 1987 wordt een door het CDJA ingebracht project over mensenrechten afgerond met de presentatie van een spellenproject. In januari neemt Aad Noordermeer de coördinatie van dit project over van Carien Smallenbroek. Andere CDJA'ers opereren in begeleidingsgroepen van andere M50-projecten. Een aantal CDJA'ers treedt in het kader van het Close-Up-project op als begeleider van een aantal scholieren tijdens werkweken in Den Haag.

Via M50 is het CDJA aangesloten bij het PIJON, het platform van internationaal jongerenwerk. In 1987 gaat PIJON projectgevoel functioneren. Aan diverse projecten wordt door het CDJA deelgenomen.

Op basis van een nota van het ministerie van WVC wordt in 1987 ook gewerkt aan de totstandkoming van een fusie tussen PIJON en het Bureau voor Internationale Jongerencontacten (BIJK) dat zich richt op jeugdtoerisme en individuele uitwisseling. De nieuwe organisatie zal geen platformfunctie meer hebben, zodat het CDJA er geen lid meer van is. Via vertegenwoordiging in een adviesraad zal het CDJA nog invloed op deze organisatie kunnen blijven uitoefenen. Voor de vertegenwoordiging van de Nederlandse jongeren(-organisaties) naar de Europese jongerenorganisaties zal een nieuwe structuur worden opgericht.

Vrouwen verantwoordelijk in verantwoordelijke samenleving

In een organisatie die actief en langs diverse wegen invloed probeert uit te oefenen op het politieke beleid, de voorname doelstelling van het CDA-Vrouwenberaad, is het noemen van slechts één karakteristiek moeilijk. Vanuit het besef dat in een verantwoordelijke samenleving voor vrouwen verantwoordelijkheden op alle terreinen zijn weggelegd, heeft het CDA-Vrouwenberaad in 1987 gewerkt. De discussie van 1987 ging over „Volksgezondheid en Maatschappelijke Dienstverlening”. Doel van de discussie was CDA-vrouwen als gebruikers van de gezondheidszorg te betrekken bij het denkproces en toe te rusten voor het leveren van een inbreng in het politieke beleid op vooral plaatselijk, regionaal en provinciaal niveau.

Een oriëntatie op de werkelijkheid rond volksgezondheid en maatschappelijke dienstverlening in met name het eigen woongebied was vervat in discussievragen en opdrachten. In een periode waarin „de verantwoordelijke samenleving” binnen en buiten het CDA in discussie is, hield het CDA-Vrouwenberaad op 9 november een themadag over „Emancipatie en de verantwoordelijke samenleving”. In de titel lijkt twee keer hetzelfde te worden gezegd. Is immers een samenleving die verantwoordelijk is niet ook emancipatoir? Het CDA-Vrouwenberaad beantwoordde die vraag niet zonder meer bevestigend en vroeg de mening van twee inleidsters. De themadag stond ook in het teken van een voorzitterswisseling. Mevrouw C.M.Botman-Laan droeg de verantwoordelijkheid van voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad over

aan mevrouw A.M.A.van Ardenne-van der Hoeven. Op 9 februari werd tevens afscheid genomen van twee leden van het Dagelijks Bestuur en in het kader van een reorganisatie werden vijf nieuwe leden benoemd. Voor de groei en daadkracht van het CDA-Vrouwenberaad willen steeds weer nieuwe vrouwen de verantwoordelijkheid op zich nemen.

Doelstellingen CDA-Vrouwenberaad

Het CDA-Vrouwenberaad stelt zich ten doel inbreng te leveren in het politieke beleid van CDA en regering op een dusdanige wijze dat gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen wordt bereikt, hetgeen moet leiden tot gelijke rechten en plichten in gelijke omstandigheden. Twee neven-doelstellingen helpen bij de verwezenlijking van gelijke rechten en plichten:

- het vergroten van de politieke bewustwording van vrouwen;
- de integratie bevorderen van vrouwen in het CDA.

In de eerste jaren van het CDA-Vrouwenberaad werd erg veel aandacht besteed aan het vergroten van de politieke bewustwording van vrouwen. Deze doelstelling bleef in 1987 onverflauwde aandacht genieten, omdat het politieke terrein nog voor zoveel vrouwen onbekend en onbetreden is. De jarenlange inspanning om vrouwen politiek bewust te maken heeft resultaten opgeleverd en van de verkregen deskundigheid kunnen het CDA-Vrouwenberaad en het CDA nu gebruik maken. De integratie van vrouwen in de partij vordert nog

langzaam. Dat vraagt de volle aandacht van het CDA-Vrouwenberaad.

Taken

Het CDA-Vrouwenberaad stelde zich een aantal taken om tot realisering van de drie doelstellingen te komen. Ten behoeve van de overzichtelijkheid worden de taken per doelstelling nader beschreven.

Inbreng in het politieke beleid

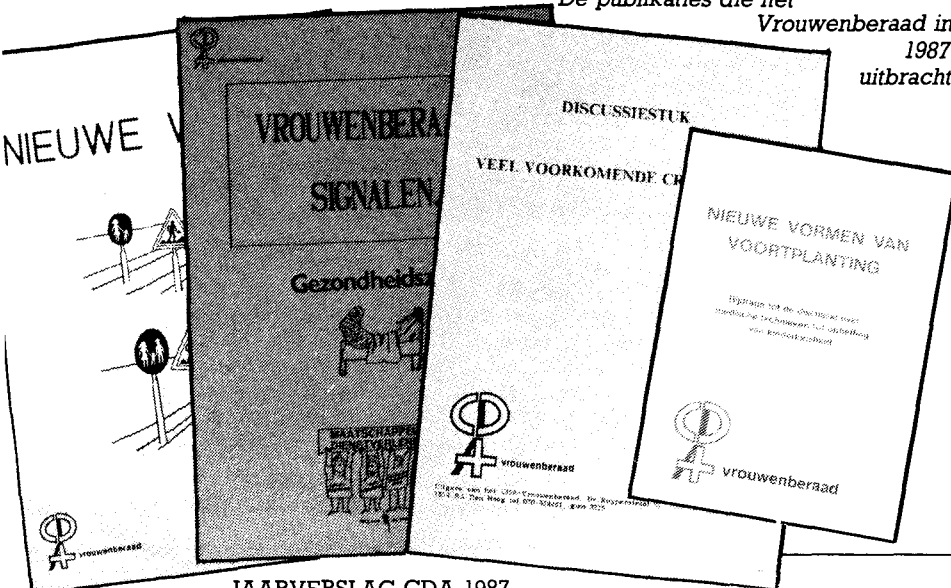
Begin september reageerde het CDA-Vrouwenberaad op de partij-politieke discussie over Volksgezondheid met het indienen van de zogenoemde „Signalen” bij het CDA.

Eveneens werd gereageerd op de concept-teksten van het verkiezingsprogramma ten behoeve van de Provinciale Statenverkiezingen. In januari schreef het landelijk CDA-Vrouwenberaad voor alle provinciale vrouwenberaden een bijdrage aan provinciale verkiezingsprogramma's, getiteld „De vrouw in de provincie”.

In persoonlijke ontmoetingen met bijvoorbeeld bewindslieden werd beoogd de gedachte van de gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen op regeringsniveau onder de aandacht te brengen. In januari sprak het Dagelijks Bestuur met minister drs. J. de Koning over o.a. kinderopvang. Belangrijke vragen waren daarnaast of de bezuinigingen zich wel verhouden met het nastreven van de emancipatiegedachte en of vanwege die bezuinigingen nog wel sprake is van een verantwoordelijke samenleving.

In het Breed Emancipatie Overleg sprak het Dagelijks Bestuur regelmatig met leden van de Eerste en Tweede kamer, het Europees Parlement en leden van de Emancipatieraad over politieke onderwerpen waarbij de positie van vrouwen in het geding is. In januari stond bijvoorbeeld het rapport „Loon naar werken” van de Commissie Luimstra op de agenda, handelend over de positie van de vrouw in het midden- en kleinbedrijf en de agrarische sector. In maart stond het onderwerp „De vrouw in de krijgsmacht” op de agenda en in september het rapport van de Commissie Dekker „Bereidheid tot verandering”. In een bijeenkomst die gewijd was aan de 'basisvorming' is gepleit voor de invoering van zorgvakken in het basispakket. Alle bijeenkomsten van het Breed Emancipatie Overleg hadden tot doel goed geïnformeerd te raken over elkaars standpunten en te komen tot een gedachtenwisseling. Via onze afgevaardigden in het Congres,

De publikaties die het Vrouwenberaad in 1987 uitbracht.

de Partijraad, het Partijbestuur, het Dagelijks Bestuur, de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut, de Stichting Kader- en Vormingswerk, het Inter Cultureel Beraad en de Commissie Buitenland werd op niet aflatende wijze de emancipatiegedachte naar voren gebracht en verdedigd. Het CDA-Vrouwenberaad was in 1987 ook extern politiek actief: in de Nederlandse Vrouwenraad, het Politiek Vrouwen Overleg, het Breed Platform van Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid, het Platform tegen Seksueel Geweld, het Landelijk Platform Kinderopvang en het Presidentieel Overleg Christen Vrouwenorganisaties.

Het vergroten van de politieke bewustwording bij vrouwen

De activiteiten van de Sectie Vorming richtten zich ook in 1987 op het vergroten van politiek bewustzijn bij vrouwen. Op deze activiteiten zal in een volgend hoofdstuk nader worden ingegaan. In bestuursbijeenkomsten, bijvoorbeeld van de Landelijke Raad of het landelijk bestuur werd aan het politieke bewustzijn gewerkt door middel van kennisoverdracht door ter zake kundigen. In februari werd in de vergadering van het landelijk bestuur gesproken over „Dienstplicht of dienstrecht voor vrouwen” en in de vergadering van mei stond de problematiek van de meewerkende vrouw in het gezinsbedrijf centraal. Verder stonden in 1987 o.a. op de agenda de 60%-norm van Bert de Vries en de plannen van de Commissie Dekker. In februari kwamen de leden van de Landelijke Raad bijeen. Dr. J. M.J. C. Scheres (directeur-arts van de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid te Limburg) lichtte de „Wet voorzieningen Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening” toe. Ook in de tweede, tevens de laatste in 1987 gehouden bijeenkomst van de Landelijke Raad (september) vond kennisoverdracht plaats op het terrein van de Gezondheidszorg: drs. G.K. Kimsma, huisarts te Koog aan de Zaan vroeg zich af hoe ethisch doordacht en gefundeerd de voorgestelde veranderingen in de gezondheidszorg zijn. De heer K. Tuinstra, lid van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, stelde daar politieke dilemma's tegenover: de CDA-kernbegrippen toegesneden op zorg, dekking en financiering van een zorgverzekering, dit alles voorafgegaan door de vraag hoe een basisprofiel van een verzorgingsmaatschappij eruit zou moeten zien.

De integratie bevorderen van vrouwen in het CDA

Het streven naar integratie van vrouwen binnen het CDA is, minder dan bij de twee

andere doelstellingen het geval was, te vertalen in concrete activiteiten. Toch sprong het jaar 1987 er in dit opzicht uit: CDA en CDA-Vrouwenberaad vroegen gezamenlijk een nieuw emancipatieproject aan bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Binnenlandse Zaken en kregen dit toegevoegd. Doel van het project: bezig zijn met 'positieve actie'. Positieve actie houdt in een samenhangend geheel van maatregelen met als doel het bereiken binnen een redelijke termijn van een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in alle functies. De concreet gemaakte intentie tot samenwerken op juist dit terrein was de grootst denkbare stap die in 1987 gezet kon worden op weg naar de integratie van vrouwen in het CDA.

Discussies

Het jaarthema 1987, Volksgezondheid en Maatschappelijke dienstverlening, behelste een veelomvattend beleidsterrein. De discussiestukken aan de hand waarvan Vrouwenberaden het brede beleidsterrein doorkruisten waren duidelijk vrouw-gericht: „Zij, aan de zorgende zijde”, „Zij, als patiënt of client”, „Zij, als beroepskracht in

de hulpverlening” en „Zij, als politieke vrouw in dit beleidsterrein”. Reacties van de afdelingen betroffen onder andere de 22 stellingen van het CDA uit het discussiestuk Volksgezondheid. Op 9 november waren mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen en mevrouw dr. Langeveld, hoogleraar Emancipatievraagstukken, te gast bij het CDA-Vrouwenberaad en zij gingen in op de relatie tussen enerzijds het concept van een verantwoordelijke samenleving en anderzijds het begrip emancipatoir. Het woord „vrouw” wordt, aldus mevrouw Evenhuis, niet zoveel gebezigd in de nota „De Verantwoordelijke Samenleving”, alleen bij de vooronderstelling dat onderlinge hulpverlening en zorg vooral een zaak van vrouwen is. Aannemen dat vrouwen dezelfde mogelijkheden hebben als mannen en omgekeerd, noemde mevrouw Evenhuis niet realistisch. Hoe verantwoordelijk is een samenleving waarin we dat moeten constateren? Ook mevrouw Langeveld wees op vele zaken die binnen het CDA-concept van een verantwoordelijke samenleving nog zo bijzonder onverantwoordelijk geregeld zijn voor vrouwen. Vrouwen, zei mevrouw Langeveld, moeten worden betrokken bij het maatschappelijk gebeuren, omwille van zichzelf, de volgen-

„Dan kom ik, met vanuit mijzelf de doelstelling: ik wil toch dichterbij de partij opereren. Daár gebeurt het. Als je het samen doet, gebeurt er bij de vrouwen ook wat. De achterban reageert aanvankelijk verdeeld, met wantrouwen vanwege slechte ervaringen met de partij. Maar het grootste deel heeft deze ontwikkeling als

verheugend ervaren. Ik heb ook van het begin af heel plezierig en open gewerkt met het Dagelijks Bestuur van de partij. We hebben vergeleken met andere partijen ook relatief veel vrouwen in de Tweede Kamer.”
(Aftredend voorzitter Botman-Laan in CDA ACTUEEL van 12 december 1987)

de generatie en de maatschappij. Wanneer echter gesproken wordt over een productieve in plaats van consumptieve deelname van vrouwen aan de maatschappij, dan doemt een zee van nog te regelen zaken op. Op 9 november werd de discussienota „Nieuwe Wegen” uitgegeven. In de nota „Nieuwe Wegen” wordt er de nadruk op gelegd, dat ook vrouwen verantwoordelijkheid willen dragen en er op aangesproken willen worden. In de brochure wordt als benaderingswijze meegegeven dat het CDA-Vrouwenberaad wegen uitstippelt waarlangs mannen en vrouwen toegroeien naar een levensvervulling in verantwoordelijkheid, solidariteit en rentmeesterschap waarop ieder mens persoonlijk, man zowel als vrouw, aangesproken wordt en daardoor tot zijn recht kan komen. Op 9 november stelde het CDA-Vrouwenberaad mevrouw A. M. A. van Ardenne-van der Hoeven officieel kandidaat voor de functie van voorzitter. Op 21 november volgde de benoeming door de CDA-Partijraad. Eerder in het jaar, in februari, vond er een reorganisatie plaats binnen het Dagelijks Bestuur. Niet alleen traden vice-voorzitter mr. M. Bellingwout-Roodenburg en secretaris mw. A. J. Baas af, en werden zij opgevolgd, maar daarnaast werd de verantwoordelijkheid voor het werk van de drie secties van het CDA-Vrouwenberaad gestalte gegeven binnen het Dagelijks Bestuur. Nadat het Dagelijks Bestuur jarenlang had bestaan uit voorzitter, vice-voorzitter, secretaris en penningmeester kwamen er op 9 februari drie bestuursfuncties bij: DB-lid/coördinator Sectie Vorming (mw. D. Boersma-Barenbrug), DB-lid/coördinator Sectie Buitenland (mw. A. M. A. van Ardenne-van der Hoeven) en DB-lid/coördinator Sectie Pers en Publiciteit (mw. drs. A. J. Bakker-Osinga).

„Veel voorkomende criminaliteit” is de titel van een discussiestuk, dat het CDA-Vrouwenberaad in december ten behoeve van het Jaarthema 1988 deed verschijnen. In de nota worden kritische vragen gesteld over de toenemende onveiligheid in de samenleving. Het CDA gaat uit van een verantwoordelijke samenleving. Aangezien criminaliteit een cultureel probleem is, moeten mensen en sociale instituties de overdracht en handhaving van waarden en normen weer meer gaan benadrukken. Eveneens in december verscheen de brochure over nieuwe vormen van voortplanting waarin de grenzen van verantwoordelijk handelen worden afgetast. Nieuwe vormen van voortplanting kunnen een zegen zijn voor mensen die ongewild kinderloos zijn, maar ze kunnen ook een bedreiging voor de menswaardigheid worden. Het CDA-Vrouwenberaad bestudeerde de ethische, juridische, psychologische en maatschappelijke aspecten van de kunstmatige voort-

Het bestuur van het Vrouwenberaad in 1987 bijeen.

plantingstechnologie en formuleerde aanbevelingen over de richting waarin de politieke beslissingen op verantwoorde wijze zouden moeten worden genomen.

Secties en werkgroepen

Sectie Vorming

Het werk van de sectie, die bestaat uit vertegenwoordigsters van de twaalf provincies, richtte zich op het ondersteunen en stimuleren van vrouwen in relatie tot vrouwenberaden, zowel reeds langer bestaande als nog op te richten vrouwenberaden. Aan de door de Landelijke Raad gekozen herstructurering en koerswijziging gaf ook de Sectie Vorming uitvoering. Daisy Boersma-Barenbrug nam afscheid als voorzitter, maar bleef in de functie van DB-lid/coördinator Sectie Vorming nauw betrokken bij de sectie. In de vergadering van 23 maart werd Ellen van den Berg-van Harten tot voorzitter gekozen. Voor het werk van de Sectie en individuele sectieleden had de ingezette koerswijziging belangrijke consequenties. Lag de nadruk eerst op het werven, stimuleren en deskundig maken van vrouwen: het leveren van een inbreng in politiek beleid vraagt meer. Welke invloed op welke beleidsterreinen aangevend moet worden, op welke niveaus en welk moment, zijn vragen die bepalen welke activiteit georganiseerd wordt. Dit thema is uitgebreid aan de orde geweest tijdens de werk- en studiedagen van de sectie. Zowel de startcursus als de cursus „Kijk op politiek” is bij uitstek geschikt om wervend en stimulerend te werken. In bijna

alle provincies werd in 1987 een groot aantal startcursussen gegeven. Uit een in het voorjaar in Uden gehouden K.O.P. (Kijk Op Politiek)-cursus is een zeer actief regionaal Vrouwenberaad ontstaan. De uitstraling die uitgaat van het werk van de Sectie Vorming was ook in 1987 groot. De sectieleden besteedden voorts veel energie aan bestuurscursussen, studie-ochtenden, weerbaarheidstrainingen, het project „Vrouw en Europa” en de discussie over Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening.

Sectie Buitenland

Niet alleen binnen het Dagelijks Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad werd bestuursverantwoordelijkheid overgedragen, ook binnen de Sectie Buitenland was dit het geval. Het betrof de functies van voorzitter, vice-voorzitter en „gewoon bestuurslid”. Op 2 en 3 april organiseerde de EVPF een Seminar te Brussel over „Vrouw en Gezin”. Aan dit Seminar namen leden van de Sectie Buitenland deel. De sectie formuleerde ten behoeve van het Seminar een antwoord op de vraag naar de verenigbaarheid van beroepsarbeid en gezinsleven in het licht van de vrije keuze en betrekking hebbend op vrouwen en beroepsarbeid. In samenwerking met de Sectie Vorming werd een kadercursus opgezet: het project „Vrouw en Europa”. In drie series van drie studiedagen is aandacht besteed aan de geschiedenis van de Europese Gemeenschap, de taak en werkwijze van de instellingen, de positie van de

vrouw, de beleidsterreinen technologie, milieu en mensenrechten, de begroting en de besluitvormingsprocedure. Die vrouwen die aan de Kadercursus hebben deelgenomen zijn inzetbaar bij tal van activiteiten, zoals het begeleiden van discussies, het houden van inleidingen en het deelnemen aan forums.

Sectie Pers en Publiciteit

De sectie bestaat uit vier leden, inclusief de coördinator, die tevens lid is van het DB. In september werd de sectie uitgebreid met één lid van de redactiecommissie van CDA-ACTUEEL en CDA-Krant. Hierdoor is er nu een rechtstreekse verbinding tussen het CDA-Vrouwenberaad en de redactie. De sectie besteedde veel aan-

dacht aan de profilering van het CDA-Vrouwenberaad als politieke vrouwenorganisatie door middel van aankondiging en verslaglegging van de activiteiten van het CDA-Vrouwenberaad op alle niveaus. De activiteiten, waaronder de discussie over Volksgezondheid in alle afdelingen van het CDA-Vrouwenberaad, werden in de berichtgeving inhoudelijk begeleid door bijdragen van verschillende CDA-vrouwen.

Vaak bleek de daartoe gereserveerde pagina voor het CDA-Vrouwenberaad in CDA-ACTUEEL en CDA-Krant onvoldoende om alle belangrijke kopy te kunnen plaatsen. Met het actualiseren van de Vrouwenwijzer werd een begin gemaakt. Voor een goede afstemming van berichtgeving en over contacten met de pers is overleg gepleegd met de voorlichter van het CDA.

De sectie rekent het zich tevens tot taak de publikaties van het CDA-Vrouwenberaad onder de aandacht van de media te brengen.

Werkgroepen

In 1987 waren er vier werkgroepen actief met respectievelijk de volgende taken:

- Het schrijven van een brochure over „Nieuwe vormen van voortplanting” naar aanleiding en ter afsluiting van de discussie over dit onderwerp waaraan door ruim zeventig afdelingen van het CDA-Vrouwenberaad was deelgenomen.
- Nadenken over de toekomstige positie van de vrouw in de maatschappij. Het resultaat werd de discussienota „Nieuwe Wegen”, met als ondertitel „De veranderde positie van de vrouw: een toekomstperspectief”.

Interview met Lia Offringa

1987 EEN JAAR VAN AFSCHIED NEMEN EN VERNIEUWEN

Wat is jou als secretaris van het CDA-Vrouwenberaad in 1987 het meest opgevallen?

Voor het CDA-Vrouwenberaad is 1987 in meer dan een opzicht een nerveus jaar geweest. Bestuurlijk veranderde er veel. Al in februari vond er een ingrijpende wisseling in het Dagelijks Bestuur plaats. Riet Bellingwout en Ada Baas namen afscheid. Rietje zoals de meesten haar al jaren noemden was een vrouw van het eerste uur. Bij de oprichting van het CDA-Vrouwenberaad heeft ze menig strijdpunt voor het CDA-Vrouwenberaad „bevochten” en mede aan haar inzet dankt het CDA-Vrouwenberaad haar zelfstandige positie als gelieerde organisatie. Daarna heeft ze jaar in jaar uit onvermoeibaar voor het CDA-Vrouwenberaad gewerkt. Het is ook geen wonder dat het CDA-Vrouwenberaad Rietje een groots afscheidsfeest bereidde, dat z'n hoogtepunt vond op het moment dat staatssecretaris Dieuwke de Graaff-Nauta haar namens Hare Majesteit de Koningin de versierselen van de orde van Oranje Nassau opspelde. Rietje is, na Riet ten Hagen de tweede vrouw uit het CDA-Vrouwenberaad aan wie vanwege haar vele verdiensten voor de politieke vrouwenzaken deze eer te beurt viel. In de korte geschiedenis van het CDA-Vrouwenberaad toch een grote bijzonderheid. En ik vind het tekenend voor de kwaliteit van personen die het CDA-Vrouwenberaad heeft. Nog meer kwaliteitsvrouwen traden als bestuurslid te-

rug en namen officieel afscheid. Beatrice Bos ging een plaats in de Eerste Kamer bezetten en Ada Baas droeg haar secretariaat aan mij over. Maar er vertrokken meer vrouwen uit de voorste gelederen. Judith Punt en Amy Kreutzkamp (voortrekker in onze discussie over volksgezondheid) droegen hun provinciale voorzittershamer over aan anderen en traden af als Landelijk Bestuurslid. Ook onze voorzitter, Corrie Botman besloot haar functie neer te leggen, nadat zij halverwege het jaar burgemeester van Mook en Middelaar was geworden. Opnieuw bewees het CDA-Vrouwenberaad dat intern ook onder de „nieuwere” garde mensen beschikbaar waren om de voorzittershamer over te nemen. Nog een ander afscheid mag hier niet onvermeld blijven. Gedurende een viertal jaren hebben Nel Crum en Margot Overmars zich ingezet om CDA-Vrouwenberaad en CDA emancipatiebewuster te maken. Eind

1987 liep voor het CDA-Vrouwenberaad het project waar zij aan werkten ten einde.”

Wat is er voor de toekomst door het CDA-Vrouwenberaad op de rails gezet?

„Zowel in als buiten de partij zullen wij ons duidelijker moeten profileren. Wij hebben bewust gekozen voor het leveren van een politieke inbreng in het CDA-beleid en het regeringsbeleid als de hoofddoelstelling. Kiezen voor een verantwoordelijke samenleving houdt ook in, dat mannen en vrouwen in evenredige mate verantwoordelijk (leren) dragen in de politiek en daarbuiten. Daarom pleiten wij bijvoorbeeld voor de invoering van het vak verzoorging in de basisvorming van het onderwijs. Wij zijn bezig een vrouwen netwerk op te zetten om deskundige vrouwen op allerlei terreinen op te sporen en te raadplegen. Ook vind ik de contacten met andere vrouwenorganisaties heel belangrijk, zoals onze vertegenwoordiging in de Nederlandse Vrouwenraad en in het Politiek Vrouwenoverleg. Daarnaast is ons internationaal werk van belang. Naast het actief deelnemen aan de vele partijpolitieke discussies, kiest het CDA-Vrouwenberaad ook haar eigen thema's. De discussienota over Veel voorkomende criminaliteit en de studiedag over vrouwen en de schuldenlast in de Derde wereld zijn er het bewijs van.”

drs. Alice Bakker-Osinga

- Het schrijven van een discussiestuk ten behoeve van een in alle afdelingen van het CDA-Vrouwenberaad te voeren discussie over „Veel voorkomende criminaliteit“.

- Het evalueren van antwoorden van CDA-Vrouwen op discussievragen over „Volksgezondheid“. Deze evaluatie laten uitmonden in een inbreng over dit onderwerp bij het CDA. Deze inbreng kreeg de vorm van de eerder vermelde „Signalen“.

Belangrijkste bestuurswisselingen

Samenstelling Dagelijks Bestuur in de periode 1-1-87/ 8-2-87

C.M.Botman-Laan (voorzitter)
 mr. M. Bellingwout-Roodenburg (vice-voorzitter)
 A. J. Baas-Jansen (secretaris)
 H. J. v. Kuijk-Blommestein (penningmeester)

Samenstelling Dagelijks Bestuur in de periode 9-2-87 31-12-87

C. M. Botman-Laan (voorzitter)
 drs. J. I. C. G. Prick (vice-voorzitter)
 L. T. M. Offringa-Knibbe (secretaris)
 H. J. v. Kuijk-Blommestein (penningmeester)
 drs. A. J. Bakker-Osinga (coördinator Sectie Pers en Publiciteit)
 D. Boersma-Barenbrug (coördinator Sectie Vorming)

A. M. A. v. Ardenne-v.d. Hoeven (coördinator Sectie Buitenland)

Samenstelling Landelijk Bestuur op 1 januari 1987

F. Ekens-v. Dam (Groningen)
 H. M. Brenninkmeyer-Dombers (Friesland)

B. v. d. Velde-v. Dijk (Drenthe)
 A. M. v.d. Linde-Pelger (Overijssel)
 M. L. de Pater-v.d. Meer (Gelderland)
 C. W. Wiechers-v.d. Kraan (Utrecht)
 R. Th. de Haan-Koopman (Noord-Holland)
 J. Schumacher-Schnitger (Zuid-Holland)
 J. Punt-v. Osnabrugge (Zeeland)
 M. J. de Sutter-Besters (Noord-Brabant)
 drs. A. Kreutzkamp-Schotel (Limburg)
 M. Dekkers-Hafkenscheid (Flevoland)

Samenstelling Landelijk Bestuur op 31 december 1987

F. Ekens-v. Dam (Groningen)
 S. Siegers-Wijma (Friesland)
 B.v.d. Velde-v. Dijk (Drenthe)
 A.M.v.d. Linde-Pelger (Overijssel)
 M.L.de Pater-v.d. Meer (Gelderland)
 C.W. Wiechers-v.d. Kraan (Utrecht)
 R.Th.de Haan-Koopman (Noord-Holland)
 dr.E.A.M. Matricali-v. Lamoen (Zuid-Holland)
 J.L. Bil-Roskam (Zeeland)
 M.J. de Sutter-Besters (Noord-Brabant)
 R. Fleuren-Swinkels (Limburg)
 vacature vanaf 16-11-87 (Flevoland)

De nieuwe voorzitter van het Vrouwenberaad, Agnes van Ardenne.

Medewerkers landelijk secretariaat 1987

drs. I.R. de Ridders, stafmedewerkster (24 uur)
 P.A.I. Bos, administratief medewerkster, (40 uur) (1-1-87 tot 15-3-87)
 M. Boskamp-v. Gorkum (tijdelijk) administratief medewerkster, (25 uur) (18-3-87 tot 18-8-87)
 M.A. v.d. Griendt-v.d. Berg, medewerkster, (32 uur) (m.i.v. 1-8-87)

19. Het Emancipatieproject

Lopend project afgebouwd

Het jaar 1987 stond in het teken van het afbouwen van het Emancipatieproject, dat door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid was toebedeeld aan het CDA-Vrouwenberaad.

Bij de begrotingsbehandeling van het departement van Sociale Zaken, onderdeel Emancipatie, werd een motie ingediend en aanvaard, die de mogelijkheid opende om tot uiterlijk 1990 een nieuwe subsidie aan te vragen voor een emancipatieproject. Vanuit de Begeleidingscommissie is de partij en het CDA-Vrouwenberaad geadviseerd van deze mogelijkheid gebruik te maken. Een ondersteuning vanuit de Begeleidingscommissie heeft er mede toe geleid dat de aanvraag is gehonoreerd.

Doelstelling

Het Emancipatieproject heeft consolidatie

Voorzitter Amy Kreutzkamp van de Emancipatiebegeleidingscommissie.

en integratie tot doel. Dat kan gebeuren door:

- emancipatiebevorderende maatregelen binnen het CDA;
- consolideren van de vaste lijnen met betrekking tot emancipatie binnen het CDA en het Vrouwenberaad;

- integratie van in het kader van dit project aangevatte activiteiten binnen de beleidsontwikkelingen;
 - vergroting van het draagvlak binnen de organisatie;
 - publiciteitsmogelijkheden bewaken.
- Samenvattend zijn er twee beleidlijnen te onderscheiden: structurele ondersteuning waarvoor een permanente invulling vereist is en emancipatorische impulsen waarvan de continuering niet gemist kan worden.

Werkzaamheden

In het jaar 1987 werden de verkiezingen gehouden voor de leden van de Provinciale Staten. Eén van de doelstellingen van het Emancipatieproject is te bevorderen dat de kwantitatieve achterstand van vrouwen in vertegenwoordigende lichamen wordt ingelopen. Voorts is één van de doelstellingen van het project om bij het voeren van

de campagne en het voeren van de kandidaten inhoudelijke ondersteuning te verlenen. In het afgelopen jaar werd op dit onderdeel door de beleidsmedewerksters en de Emancipatiebegeleidingscommissie een aantal ondersteunende activiteiten ondernomen.

Het is verheugend dat na de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten kon worden geconstateerd, dat het aantal vrouwelijke vertegenwoordigers van het CDA in de Provinciale Staten aanzienlijk is vergroot.

Zowel vanuit het CDA-Vrouwenberaad als vanuit de partij, werden studies ter hand genomen met betrekking tot de Volksgezondheidsproblematiek. Het CDA-Vrouwenberaad organiseerde een aantal gezondheidszorgdagen, die met begeleiding van en ondersteuning door de emancipatiemedewerksters tot stand kwamen. Er was ook een inbreng bij het realiseren van het rapport van de partij over de gezondheidsproblematiek.

Het CDA bereidde in 1987 een studie voor omtrent het aanpakken van een aantal diep ingrijpende vraagstukken, die in de negentiger jaren zullen gaan spelen. Het rapport „Verantwoordelijke samenleving” dat werd gecomponeerd, is thans in discussie in de partij. Vanuit de Emancipatiebegeleidingscommissie werd door de beleidsmedewerksters een commentaar samengesteld op het betreffende rapport.

Eertijds is door de CDA-Partijraad een aantal resoluties aanvaard, met betrekking tot het rapport „Appèl en Weerklank”. In de betreffende resoluties staan een aantal beleidsvoornemens met een emancipatorisch karakter. Teneinde te kunnen vaststellen hoe de stand van zaken met betrekking tot die emancipatorische beleidsvoornemens is, werd naar aanleiding van het rapport „Appèl en Weerklank” een uitwerking ter hand genomen van de beleidsvoornemens en werd tevens een voorstel gemaakt tot aanpassing van de eertijds door de CDA-Partijraad aanvaarde resolutie „Emancipatie”.

Een veelheid van taken en activiteiten werd door de beleidsmedewerksters van het Emancipatieproject ter hand genomen.

In dit kader kunnen wij onder meer noemen:

- de problematiek van de vrouw en de krijgsmacht;
- het becomingariëren van het rapport „1 + 1 = samen” van het Wetenschappelijk Instituut;
- het adviseren met betrekking tot een studie aangaande de veel voorkomende criminaliteit.

Het jaar 1987 was het laatste jaar van het lopende emancipatieproject. Teneinde tot een adequate evaluatie te komen, besloot de Begeleidingscommissie een enquête te houden onder een groot aantal christen-

democraten die leidinggevende functies in de partij innemen, danwel een relatie onderhouden met het CDA-Vrouwenberaad en het emancipatievraagstuk. Besloten werd dat de uitkomsten van de enquête neergelegd zullen worden in een rapportage, die tevens zal dienen als evaluatie van het per 31 december 1987 af te sluiten Emancipatieproject.

CDA-Vrouwenberaad

De emancipatiewerkers hebben deelgenomen aan de vergaderingen van de Landelijke Raad en het Landelijk Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad. Tevens zijn de emancipatiewerkers op verzoek van het CDA-Vrouwenberaad ingeschakeld bij projecten, zoals de volksgezondheidsdiscussie, de problematiek van de veel voorkomende criminaliteit en het becomingariëren van het rapport „1 + 1 = samen”.

Externe relaties

In het verslagjaar vond een ontmoeting plaats tussen de Emancipatiebegeleidingscommissie en het Dagelijks Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad. In de betreffende ontmoeting is een uiteenzetting verstrekt over de stand van zaken met betrekking tot het lopende project en de visie van de Emancipatiebegeleidingscommissie over een nieuw project. Ook met een delegatie van het Dagelijks Bestuur van het CDA vond een dergelijke ontmoeting plaats.

Begeleidingscommissie

Per 31 december 1987 was de Emancipatiebegeleidingscommissie als volgt samengesteld: Amy Kreutzkamp-schotel (voorzitter), leden: Annelies van de Beld-Pott, Miep de Wit-Mulder, Loek Duyn, Ries Smits. Voorts maakten deel uit van het overleg in de emancipatiecommissie: Mirjam de Goeij, Cees Bremmer en Cor Lamers, die namens het Dagelijks Bestuur van de partij in de commissie participeerden. In 1987 werd afscheid genomen van Corry Botman-Laan, voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad, die qualitate qua deel uitmaakt van de Begeleidingscommissie. Vanwege een benoeming tot burgemeester nam zij afscheid van het CDA-Vrouwenberaad en daarmee van de Begeleidingscommissie. In haar plaats nam de nieuw gekozen voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad, mevrouw Agnes van Ardenne vervolgens deel aan de werkzaamheden van de Begeleidingscommissie. De hoekstenen van het werk van de Begeleidingscommissie en het project werd ook in het afgelopen verslagjaar gevormd door de beide emancipatie-beleidsmedewerkers Nel Crum en Margot Overmars.

(foto A.W.M./journal)

Gediscussieerd werd over de positie van de vrouwen in de krijgsmacht.

Nieuwe criteria voor het eerst toegepast

Nadat in 1986 door de Toetsingscommissie criteria waren geformuleerd voor het verlenen van ontheffingen voor nevenfuncties, heeft de commissie daar in 1987 de eerste ervaringen mee opgedaan.

De Toetsingscommissie is een officieel bij statuten opgerichte commissie, die tot doel heeft de diverse nevenfuncties van bestuursleden en vertegenwoordigers binnen de partij te toetsen aan de regels in de statuten en het huishoudelijk reglement. Dit kan betrekking hebben op de nevenfuncties die Tweede Kamerleden vervullen naast het Kamerlidmaatschap. Dit kan zich echter ook uitstrekken tot de maatschappelijke nevenfuncties van leden van het Dagelijks Bestuur.

Het in 1986 vastgestelde Ontheffingen-reglement met daarin de criteria op basis waarvan ontheffingen van eventuele nevenfuncties verleend kunnen worden, is dit jaar voor het eerst toegepast bij een viertal ontheffingsverzoeken. Drie ervan vloeiden

De voorzitter van de Toetsingscommissie, Baron van Verschuer.

voort uit de Provinciale Statenverkiezingen en betroffen de combinatie raadslid/statenlid. Eén verzoek hield verband met de verkiezing van een nieuwe Eerste Kamer

en betrof de combinatie raadslid/Eerste Kamerlid. De twee belangrijkste criteria betreffen:

1. het belang van de partij bij een combinatie;
2. de tijdelijkheid van de combinatie.

In de praktijk spelen vaak de specifieke persoonlijke capaciteiten van betrokkene een rol. Dit leidde ertoe dat in één geval de ontheffing niet werd verleend en in 3 gevallen ontheffing werd verleend tot uiterlijk 1 juli 1988.

Begin 1988 heeft de commissie de eerste ervaringen t.b.v. het Partijbestuur geëvalueerd.

Samenstelling

De samenstelling van de Toetsingscommissie is in 1987 ongewijzigd gebleven. Voorzitter was mr. O.W.A. Baron van Verschuer. Leden zijn mw. E.W.M. Borm-Luijckx, mr. J.M. Boll, mr. V.H. Bruins Slot en drs. J.W. Smeets. Secretaris is de heer C.H.J. Lamers.

Veel royementsverzoeken in afdelingen

Helaas heeft in het Jaarverslag over 1986 de bijdrage van de Royementscommissie ontbroken. Om deze reden treft u nu een verslag over 2 jaar aan.

In juni van dit jaar verscheen het jaarverslag over 1986 van alle CDA-organisaties. Helaas is in deze gebundelde versie de bijdrage over de Royementscommissie weggevallen. Dit is des te vervelender, aangezien 1986 voor deze commissie een 'topjaar' was. Om dit goed te maken treft u hieronder alsnog een kort verslag aan.

Topjaar

1986 was met de gemeenteraadsverkiezingen en de daaruit voortvloeiende problemen in diverse afdelingen (helaas) een topjaar voor de Royementscommissie. In het verleden stelde het Partijbestuur per royementsverzoek een afzonderlijke commissie in; in het voorjaar van 1986 heeft het Partijbestuur besloten een vaste commissie met de royementstaken te belasten. Voor-

zitter van deze commissie is de heer drs. J.A. Zijlstra, met als leden de heren Wm.C. de Kruyf en C.B. Verhoeff. Als secretaris fungeerde in 1986 de heer F.J.M. Jehee. De voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen en met name de kandidaatstelling daarvoor leidde in de eerste twee maanden van 1986 al tot een groot aantal bezwaarschriften bij het Dagelijks Bestuur. Na de verkiezingen zette dit beeld zich voort in een groot aantal royementsverzoeken. In veel afdelingen waar eerst een bezwaarschrift was ingediend, werd uiteindelijk tot een of meer royementsverzoeken besloten. In veel gevallen was het plaatsnemen op een andere dan een CDA-lijst de concrete aanleiding, maar in enkele gevallen ook een incident tijdens de raadsverkiezingen. De meeste verzoeken betroffen één persoon, maar sommige hadden betrekking op groepen van personen. In 1986 heeft de commissie in totaal 21 verzoeken in behandeling gekregen, waarvan er aan het eind van het jaar nog 5 in behandeling waren. (Dit aantal is inmiddels teruggebracht tot 3.)

De werkwijze van de commissie was hierbij globaal als volgt. Per royementsverzoek oriënteerden een of twee leden zich ter plaatse op de problematiek aan de hand van gesprekken met het afdelingsbestuur, en met de voor royement voorgedragen partijleden. In de meeste gevallen volgden hierop vervolggesprekken, die vaak het karakter van bemiddeling droegen. Pas nadat ook de commissie (en vaak na uitvoerig beraad) tot de conclusie kwam dat royement de enige oplossing voor de problematiek was, werd daartoe besloten. In 3/4 van alle verzoeken heeft zo'n bemiddeling positieve resultaten gehad. In vijf gemeenten heeft een daadwerkelijk royement plaatsgevonden. Op grond van de reglementaire bepalingen dient het Partijbestuur zijn goedkeuring te geven aan de beslissingen van de Royementscommissie.

Uit het feit dat alle beslissingen van de Royementscommissie voor het Partijbestuur geen aanleiding gaven tot het maken van opmerkingen, blijkt het vertrouwen dat in de commissie wordt gesteld.

In gesprek met premier Lubbers op de studiedag van het ICB. Uiterst links ICB-voorzitter Sietaram.

22. Intercultureel Beraad

Drie regionale ICB's geïnstalleerd

Het Intercultureel Beraad (ICB) was in 1987 op landelijk en regionaal niveau actief. Er werd een landelijke studiedag gehouden en er werden drie regionale ICB's geïnstalleerd.

Het ICB is een bijzondere commissie van het Partijbestuur, het adviseert het Partijbestuur over zaken die minderheden betreffen. Er zijn regionale en plaatselijke afdelingen, de zogenaamde regionale ICB's. Deze vallen onder de verantwoordelijkheid van het Kamerkringbestuur. De landelijke commissie bestaat uit een kerngroep van zeven personen, waarvan de heer dr. K. Sietaram voorzitter is. Het gehele beraad bestaat momenteel uit negentien personen, zowel Nederlanders als personen uit de diverse etnische groepen en vertegenwoordigers van het CDJA en het Vrouwenberaad.

Het landelijk ICB organiseerde op 17 oktober een eerste studiedag in Putten over minderhedenbeleid, waarbij zo'n 50 bezoekers aanwezig waren uit alle partijgedingen. Als sprekers waren onder meer de heren Van Velzen en Lubbers bereid ge-

vonden. Zij gaven hun visie op de plaats van de etnische groepen in de Nederlandse samenleving en in het CDA.

Regionale ICB's

Dit jaar werden drie regionale ICB's officieel geïnstalleerd. Op 10 maart ging het ICB in de Kamerkring Leiden van start onder voorzitterschap van de heer drs. E.J. Tjoe Ny. De installatie van het ICB in de Kamerkring Amsterdam vond plaats op 7 december en staat onder voorzitterschap van de heer R. Mungra jr. Op 19 december tenslotte werd de Kamerkring Noord-Brabant een ICB rijk waarvan de heer drs. H.R. Binderhagel voorzitter werd.

Aan het eind van het jaar was overleg over een regionaal ICB gaande in de Kamerkringen Overijssel en Den Haag, terwijl ook de Kamerkring Limburg belangstelling heeft getoond.

Na de gemeenteraadsverkiezingen in 1986, waarbij een aantal vertegenwoordigers uit etnische groepen in gemeenteraden werden gekozen, lijkt de positie van deze groep binnen het CDA een vastere vorm aan te nemen.

23. Financiële Commissie

Commissie kwam tweemaal bijeen

De Financiële Commissie heeft als belangrijkste taak het beoordelen van de ontwerp-jaarrekeningen en van de ontwerp-begrotingen, alvorens deze door de Partijraad worden vastgesteld. Nadat ontwerp-jaarrekeningen of ontwerp-begrotingen door het Partijbestuur zijn behandeld, buigt de Financiële Commissie zich over deze stukken en brengt afzonderlijk advies uit. Het aantal vergaderingen van de Financiële Commissie blijft daardoor beperkt tot maximaal drie per jaar. In 1987 is de Commissie tweemaal bijeen geweest. De samenstelling van de Commissie is ongewijzigd gebleven. De voorzitter is de heer J.H.F. van Osch. Leden zijn de heren A.C. Kok en M. Paats.

24. Fonds W.I.

Beheren van gelden uit

Het Fonds Wetenschappelijk Instituut is een fonds dat als belangrijkste taak heeft het beheren van een aantal gelden die tijdens de fusie zijn voorgekomen uit de ondersteuningsfondsen voor de diverse Wetenschappelijke Instituten. Een deel van het rendement van dit beheer kan daarbij ten gunste komen van het Wetenschappelijk Instituut. Concreet komt dit erop neer, dat het fonds maximaal 90% van het jaarlijks rendement van de belegde gelden kan benutten om eventuele tekorten in exploitatie van het Wetenschappelijk Instituut te dekken. Blijven de tekorten van het Wetenschappelijk Instituut onder deze maximale grens, dan wordt er uiteraard een lager bedrag uitgekeerd. Het Fonds W.I. is derhalve primair ingesteld op financieel beheer, hetgeen in de samenstelling ook tot uitdrukking is gebracht. In de samenstelling van het Fonds is in 1987 geen wijziging opgetreden. Voorzitter is de heer mr. H.M. Krans, penningmeester is de heer A. J. Kaland. Leden zijn de heren H. Haenen, J. A. H. Hendriks en Th. E. F. Niers. Adviserende leden zijn de penningmeester van de partij en van het Wetenschappelijk Instituut, alsmede de directeur van het Wetenschappelijk Instituut. Als ambtelijk secretaris treedt op de heer C.H.J. Lamers.